Leto LXVIII | Poštnina plačana v gotovini | V Ljubljani, v petek, dne 26. aprila 1940 | Štev. 95 a | Cena 2 din

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENEC

Ček. rač.: Ljubljana številka 10.650 in 10.349 za inserate.

Uprava: Kopitarjeva ulica številka 6.

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Kaj bo z otoki

Osem mesecev sedanje vojne je ena sama vrsta presenečenj, ki se odigravajo tam, kjer nihče ni pričakoval, dočim vojna dejanja med glavnima armadama obeh taborov od samega začetka počivajo. Prava vojna se vrši daleč na periferijah Evrope kot nekak začetek krvave drame, ki se bo šele razvijala do svojega viška v bodočih letih (ako tudi v tem oziru ne bomo doživeli iznenadenja). Najprej udarec na Poljsko, pri katerem je odnesla del plena v tej vojni formalno čisto neudeležena Rusija, potem napad le-te na Finsko, ki se je čisto brez svoje krivde in popolnoma proti svoji volji znašla sredi vojnega vrtinca. Sledi vkorakanje nemške vojske na Dansko in Norveško. Zaradi tega nastane vprašanje Grönladije in Islandije pa Faroerskih otokov. Ker pa je treba računati s tem, da ne bi zadela enaka usoda, kakor je zadela že imenovane države, tudi Nizozemsko, se je odprlo obenem vprašanje tiste velike skupine otokov, ki delijo Indski ocean od Tihega in so kolonialna posest nizozemske države.

Grönlandija je ogromna dežela, ki je pa, kakor vemo, vsa zaledenela, ima pa več ali manj važen strateški pomen zaradi svojega položaja med Evropo in Ameriko in je v gospodarskem oziru važna zaradi bogatega ribolova ob njenih obalah. Za njo sta se Danska in Norveška dolgo časa prepirali, dokler ni 5. aprila 1933 mednarodno razsodišče v Haagu po 54 sejah sklenilo, da pripada Danski. Faroerske otoke, ki tudi spadajo k Danski, so zasedli sedaj Angleži, katerim bodo lahko služili tako v obrambo kakor v napadalne namene zlasti kot letalsko oporišče, ki kontrolira pota iz norveške obale na angleško, dočim je ostalo sporno vprašanje, kdo naj se briga za Grönlandijo. Tu so zainteresirane kar tri države: Anglija, njen dominijon Kanada in Združene države Severne Amerike, ki ne bi rade, da bi ta največji otok sveta prišel pod upravo kakšne vojujoče se države, ampak bi rajše videle, če bi jo nadzirale kot nevtralna velesila one. Tudi vprašanje Islanda še ni rešeno, ker ga na eni strani danski kralj Kristijan ne more več vladati, na drugi strani pa Islandci menijo, da se smejo vladati sami, ker so prav za prav suverenska država, kateri je priznana večna nevtralnost in je bila z Dansko samo v osebni uniji. Je pa otok strategično toliko važen, da se bo težko obvaroval začasne zasedbe po tuji velesili.

Toda še mnogo bolj važno je vprašanje otokov, ki ležijo na križišču med azijsko in avstralsko celino na eni strani, pa med območjem Indskega in Tihega oceana na drugi strani ter so obenem nekak podaljšani življenjski prostor Japonske z daljnjega severovzhoda na jug. To otočje bi zato lahko prišlo v sedanji vojni vrtinec kot torišče sporov za posest, ki je življenjsko važna za vsakogar, ki ima svoje interese na stikališču dveh svetovnih morij, ker ga že več vekov upravlja Nizozemska, katere položaj je postal zaradi zadnjih dogodkov na evropskem severu zelo kočljiv. Če bi se zgodilo, da bi Nizozemska prenehala biti neodvisna država, kdo naj prevzame njeno vzhodno-indijsko posest (Sumatra, večji del Bornea, Java, Celebes in Timor)? Ker Nemčija ne pride v poštev, se tiče to vprašanje Anglije, oziroma njenega dominijona Avstralije, Združenih držav Severne Amerike in Japonske. Za Anglijo bi bilo Nizozemsko otočje v tej vojni zelo važno za kontrolo morskega prometa, ki iz teh otokov ali mimo njih gre na Japonsko in odtod na Vladivostok, odkoder se po velikem delu uvaža v Nemčijo. Kakor za Anglijo, pa je tudi za Ameriko naravnost življenjskega pomena, da nad tem otočjem ne zavlada kdo drugi, ker so od tukaj ogroženi Filipinski otoki, na katerih ima Amerika svoja važna strateška oporišča. Anglija ne more trpeti na Sumatri, oziroma na Borneu velesile, ki bi zaprla Angliji svetovno pot iz Gibraltarja preko Indskega oceana v njene kitajske kolonije na eni in v Astralijo na drugi strani. Saj je tu tudi najbolj utrjena in največja pomorska in letalska baza britskega imperija, Singapur, ki je od obale Sumatre oddaljen komaj 120 km. Razume se, da tudi Japonska ne želi, da bi vzel Nizozemsko otočje v svojo zaščito eden izmed njenih treh velikih tekmecev na Tihem oceanu, ki bi na ta način zaprl Japonski pot na jug na zato se je že oglasil predsednik japonske vlade z izjavo, da more na tako zvani Inzulindi biti in ostati gospodar samo le Nizozemska, ker drugega gospodarja, naj bo kdor koli, Japonska ne bo trpela. Seveda so se zaradi tega razburili tako v Londonu, kakor v Washingtonu.

Toda ne samo geopolitični in strateški položaj Inzulinde je zelo važen, ampak tudi njen gospodarski pomen. Tu živi 70 milijonov ljudi na prostoru kakšnih 2 milijonov kvadratnih kilometrov, na katerem se proizvajajo ogromne gospodarske dobrine, in sicer: kavčuk, sladkor, čaj, tobak, kinin, riž, kokosovo olje in druga oljna semena. Produkcija nizozemskega kavčuka je na drugem mestu na svetu, produkcija sladkorja na tretjem. Nizozemski čaj zavzema 20% cele svetovne proizvodnje, kinin pa 80%. Neizmerno je lesno bogastvo, zlasti na najtršem lesu. V prvi vrsti pa pride danes v poštev petrolej, katerega se na tem otočju letno dobi 8 milijonov ton, kar pomeni, da je Nizozemska v tej panogi četrta država na svetu. Prav tako važna je proizvodnja kositra (cina), glede katerega zavzema Holandska drugo mesto v svetovni proizvodnji. Petrolej zanima seveda vse velesile sveta. Japonsko pa še posebej kavčuk, bombaž, riž, sladkor in les. Nizozemsko otočje pa je tudi največje kolonizacijsko ozemlje Japoncev, oziroma rumenega plemena sploh, ki ga je naseljenega tukaj skoraj pol drug milijon.

Zaenkrat stojimo še pred dejstvom, da Nizozemska še ni postala del vojnega pozorišča in ne moremo reči, ali bo ali ne. Predsednik njene vlade je odločno izjavil, da ne sprejme nobene zaščite kakor tudi, da se bo Nizozemska z orožjem v roki postavila v bran vsakomur, naj bo iz tega ali onega tabora, ki bi jo hotel zasesti. Glede Grönlandije in Islandije pa si še vedno izmenjujejo diplomati svoje note.

Švedska v stiski

Angleški in francoski listi o napetih odnošajih med Švedsko in Nemčijo

Velike vojaške priprave na Baltiku

Ultimat?

London, 25. aprila. t. Reuter. »Daily Express« piše, da bo nemška vlada danes izročila švedski vladi ultimat. Ultimat bo izročilo nemško gospodarsko zastopstvo, ki je dopotovalo v švedsko prestolico Stockholm.

V tem ultimatu bo Nemčija zahtevala, da sme Švedska svoje ladje vporabljati izključno le za promet med svojimi pristanišči in za promet z Nemčijo, nadalje, da bo Švedska takoj storila vse potrebno, da bo pristanišče Lulea pripravljeno, da bo moglo v polni meri ustreči prevozu železne rude iz Kirune, odkar je prevoz te rude čez mejo v norveško pristanišče Narvik onemogočen. Nemška vlada bo morda celo zahtevala, da zasede nekatere od Aalandskih otokov. Baje se je obrnila tudi na Sovjetsko Rusijo, naj pazi na Finsko, da v morebitnem sporu med Nemčijo in Švedsko ostane nevtralna.

Nova poročila pravijo, da je Nemčija za izkrcanje na Švedskem zbrala v baltiških pristaniščih **okrog 8 divizij**. Izvidniki so opazili tudi večje število nemških ledolomilcev, ki so pripravljeni, da odplujejo na morje.

Pariz, 25. aprila. t. Havas. Tudi tukaj so se razširile govorice, da namerava Nemčija predložiti Švedski nekatere zahteve glede vporabe svojega brodovja in glede zavarovanja prevoza železne rude iz Kirune v pristanišče Lulea ter dalje po Botniškem zalivu in po Baltiškem morju.

Tudi Aalandski otoki...

V francoskih poučenih krogih menijo, da bi v primeru kakšnega spopada švedsko vojno brodovje igralo pomembno vlogo. V Baltiškem morju se sedaj zbira večje brodovje prevoznih ladij z vojaštvom in vojnim blagom. Ako bi se to brodovje odločilo, da se obrne proti švedskemu, bi naletelo na odpor obrežnih baterij in na odpor brodovja, ki ima dve utrjeni pristanišči, namreč Karlskrona in Goteland.

Francoski in inozemski vojaški krogi računajo tudi z možnostjo, da bi Nemci zasedli nekaj **Aalandskih** otokov. Toda skoraj enodušno zavračajo poučeni krogi možnost, da bi se Nemci hoteli izkrcati v pristanišču **Lulea**, na dnu Botniškega zaliva, kamor se steka železnica iz Kirune, kjer ležijo sloviti železni rudniki. Takšen poskus bi naletel na švedski odpor, ki bi imel zelo lahko nalogo, da prepreči vsak pomorski prevoz v tej smeri. V ostalem, Botniški zaliv je sedaj še ves zamrznjen.

Nemško vojno in prevozno brodovje se sedaj zbira po baltiških pristaniščih od Rügena pa do Memela. Tudi na danskem otoku Bornholm, ki leži nasproti švedski obali ter švedski utrdbi Seanie in ki so ga Nemci zasedli, se zbirajo deli nemškega brodovja. Švedska ima zelo močne obrežne utrdbe. Njeno brodovje je glede večjih enot sicer nekoliko zastarelo, toda lažje križarke vrste »Gotland« so novejšega izvora in so dobro oborožene. Švedska ima nadalje še 16 velikih rušilcev ter 4 najmodernejše rušilce, ki jih je zgradila Italija in ki so na potu na Švedsko. Vrh tega ima Švedska večje število podmornic in mnogo drugih manjših enot, kot patrolnih ladij, minonoscev, iskalcev min.

Švicarski listi:

„Pred velikimi dogodki"

Bern, 25. aprila. t. Havas. Švicarski listi objavljajo poročila iz Berlina, iz katerih izhaja, da vlada v uradnih krogih velika zdržnost in molčečnost. Tudi nemške radiopostaje in nemški tisk izražata isti vtis. Švicarski listi pripomnijajo,

da je takšno ozračje v Nemčiji še vedno vladalo, kadar koli je Nemčija stala na pragu novih velikih odločitev. Nemški tisk in nemške radiopostaje tudi v tem smislu pripravljajo javno mnenje. Radioprogrami so polni samih vojaških koračnic in vojaških mimohodov.

Švicarski listi se sprašujejo, kakšne bodo odločitve, ki jih bo Nemčija te dni sprejela, in če obisk nemškega poslanika v Rimu Mackensena pri Hitlerju ni v zvezi z nekimi novimi načrti. »Corriere Ticino« piše v tej zvezi, da Nemčija v sedanjem trenutku sicer ne upa na vojaško sodelovanje Italije, toda ona računa na vso njeno moralno podporo. Nemški merodajni krogi da so izrazili svojo zadovoljnost nad zadržanjem Italije ter upajo, da bo skladnost obeh držav in njuno moralno sodelovanje morda kmalu dobilo novo obliko. Tudi v Italiji je močna struja, pravi »Corriere Ticino«, ki zagovarja vstop Italije v vojno ob strani Nemčije, toda za enkrat one druge »mirovne« struje še ne prevladuje.

Svedi 25 miljard za obrambo

Stockholm, 25 aprila. AA. (Havas.) **Snoči je bilo razpisano veliko notranje posojilo, ki bo znašalo 2 milijardi švedskih kron (okrog 25 milijard dinarjev). Posojilo bodo uporabili za svrhe narodne obrambe.**

Švedi zanikajo ultimat

Stockholm, 25. aprila. c. Havas poroča, da v Stockholmu odločno zanikajo vse vesti o tem, da bi bila Nemčija poslala kakšen ultimat švedski vladi. Vladni krogi izjavljajo, da se tako vesti širijo samo zato, da bi razburile javno mnenje in zmanjšale njegovo odpornost.

Angleška izjava

London, 25. aprila. AA. (Reuter.) Glede na glasove londonskih listov, da so zavezniki sporočili Švedski, da ji bodo brez odloga pomagali, če jo Nemčija napade so danes izjavili na dobro poučenem mestu dopisniku Reuterja, da je Angliji to jasno, da bo vsak nemški napad na kogar koli veljal tudi Angliji in Franciji. Zato ni potrebno misliti, da je Švedska šele zdaj dobila takšno izjavo.

Po norveških bojiščih

Pri Narviku in Trondhjemu bolj mirno, nad Oslom pa napredujejo Nemci proti severu

Nemško poročilo

Berlin, 25. apr. t. Nemško vojno poročilo o dogodkih na Norveškem se glasi:

Severnovzhodno od Narvika na bojišču, ki je od Narvika oddaljeno 30 km, je v razvoju bitka med nemškimi in sovražnimi, številčno močnejšimi četami. Angleške vojne ladje so danes spet bombardirale Narvik.

Severno od **Trondhjema** so nemške čete potem, ko so zavzele Steinkjer, zasedle še nekatera druga naselja, ki so vojaško važna. Pokrajina okrog Trondhjema, kakor tudi železnica, ki iz Trondhjema pelje v vzhodni črti proti švedski meji, je pod nemškim nadzorstvom.

Na odseku nad Oslom nemške čete hitro napredujejo proti severu in severozapadu.

V Škagerraku smo potopili dve sovražni podmornici. Neko naše brodovje izvidniških ladij je ob zahodnem izhodu iz Skagerraka opazilo veliko skupino francoskih rušilcev. Nemške ladje so sovražnika kljub njegovi veliki premoči takoj napadle. Po kratki borbi se je sovražnik umaknil proti zahodu.

Berlin, 25. aprila. AA. (DNB.) Uspehi nemških čet severno od Trondhjema so zelo važni za nadaljnjo vojno na Norveškem. S tem, da so nemške čete zasedle važne postojanke pri Steinkjerju, so zavarovale pokrajino Trondhjem pred vsakim ogrožanjem s severa. Nemška poveljstva slej ko prej poročajo, da so zavezniške čete, ki se bore v teh krajih z nemškimi oddelki, po številu in po taktični vrednosti slabotne.

Švicarsko poročilo

Hitro napredovanje Nemcev severno od Osla proti Trondhjemu

Zürich, 25. aprila. b. »Neue Züricher Zeitung« javlja danes opoldne iz Stockholma, da so nemške čete v hitrem napredovanju iz Osla proti Trondhjemu napredovale v včerajšnem dnevu za približno 200 km, tako da so zvečer stale že pred malim rudarskim mestecem Rörös. Novica o tem pohodu uradno sicer še ni potrjena, toda vsi dopisniki s švedsko-norveške meje razlagajo to na ta način, **da je nemški napad popolnoma zlomil norveško obrambo. Nemci so naleteli na slab odpor, ker so uporabljali veliko oklopnih voz**, ki so se mogli približati norveškim položajem in to tem bolj, ker Norvežani nimajo nikakega avtomatskega orožja in je bila tako njihova obramba nezadostna. Tam, kjer je norveški obrambi uspelo spustiti mostove v zrak, so bile zveze zopet hitro vzpostavljene. Prebivalstvo v Rörösu je včeraj pred 11 dobilo ukaz, da mora hitro izprazniti mesto, toda že ob 12 so se pojavila nemška letala, ki so metala na mesto bombe.

Angleška poročila

London, 25. apr. Reuter: **Vojno ministrstvo je objavilo uradno poročilo o vojnih dogodkih na Norveškem. Poročilo pravi:**

Severno od Trondhjema ni bilo novih bojev. Nemci so se v zavzetih postojankah utrdili. Iz odseka pri Narviku ni nobenih novih poročil. Severno od Osla so zavezniške angleško-norveške čete zapustile utrjeni prostor Lillehammer, ki so ga zasedli Nemci.

London, 25. apr. t. Rueter: Semkaj so prispela poročila, ki dajejo nekoliko bolj jasen pregled o dogodkih na norveških frontah.

Na fronti pri **Narviku** se je angleško-norveškim četam posrečilo skoraj obkoliti odsek, kjer so se nemške čete izkrcale in kjer se še držijo. To še ne pomeni, da so Nemci že od vseh strani obkoljeni, ampak samo to, da se zavezniške sile približujejo cilju, ki so ga hotele doseči. Zemeljske okoliščine so zelo težavne. Potov ,ako izvzamemo majhno območje okrog pristanišča samega, je zelo malo.

Na fronti pri **Trondhjemu** je v razvoju bitka. Nemci so se utrdili v **Steinkjerju**, iz katerega so kred dvema dnevoma potisnili Angleže. Angleži se nahajajo približno 45 km daleč od Namsosa, kjer so se izkrcali.

Na bojišču pri **Lillehammerju** so Nemci napredovali več kilometrov po dolini Delvedalen v smeri proti Trondhjemu od juga navzgor. Angleško-norveške čete se zbirajo v okraju Otta, ki je 40 km oddaljen od Dombasa. Nemška letala so srdito bombardirala vse ceste in vse železniške proge, ki se jih angleške čete poslužujejo, toda

(Nadaljevanje na 3. strani!)

Vojaški pomen Norveške v borbi med velesilami

»Velikansko poglavje, ki bo odločilno vplivalo na izid vojne« pišejo »Temps«

Vojaški strokovnjak, ki piše vsak dan v »Tempsu« strokovne članke o vojaških vprašanjih, je v številki z dne 24. aprila razčlenil vojaški pomen Norveške. Med drugim je dejal tudi tole:

»Če bi se bilo Nemcem posrečilo, razteg**niti svojo oblast na vso norveško obalo istočasno kot so zasedli Dansko, bi bili dobili nedvoumno premoč v severnem delu Atlantskega morja. Nobenega dvema ni, da bi bili kmalu prisilili Švedsko, da jim izroči svoje ozemlje, ker zahodni velesili bi ne bili imeli nobene možnosti, da prideta na pomoč Švedom, ki bi bili popolnoma osamljeni in ločeni od sveta. Nemčija bi bila dobila v roke vse zveze z norveškimi obalami in sicer s pomočjo Baltiškega morja in švedskih železnic. Organizirala bi bila tako obrambo, da bi se angleške in francoske ladje sploh ne bile mogle več prikazati v bližini. V norveških fjordih pa bi bila ustanovila popolnoma varno pred vsakim nasprotnikom svoja oporišča za podmornice in za letala. Potem bi bili Nemci v položaju, da izvedejo proti Angliji pomorsko in letalsko ofenzivo največjega obsega in bi imeli vso premoč na svoji strani. S tem bi bili izjalovljeni vsi tako dragoceni napori, s katerimi sta Anglija in Francija hoteli Nemčijo zapreti na morju.

Toda v nasprotnem primeru, **ako se angleško-francosko-norveškim silam posreči**, da prepodijo Nemce z norveškega ozemlja, bo položaj zaveznikov na Severnem morju postal mnogo bolj trden, kakor je bil do sedaj. Dobili bodo v roke dragocena sredstva za nadalnje nastope, s katerimi bodo še na bolj učinkovit način lahko stisnili Nemčijo v tesni gospodarske blokade.

Potem takem vidimo, da vprašanje, kdo ima v svoji oblasti Norveško, presega daleč pomen švedskega železa, čeprav je tudi to velikanske važnosti. Sedanje pomorske in letalske bitke torej niso neke vrste drugovrstni dogodki, kakor nekateri, ki primerjajo nemške in zavezniške sile, ki so se na Norveškem spoprijele, mislijo. Dogodki na Norveškem predstavljajo velikansko poglavje v sedanji vojni. Izid te borbe bo odločil o nadoblasti nad Severnim morjem. Izid te borbe bo tudi odločil, če je bila blokada Nemčije uspešna, ali če se je izjalovila. Razume se, da norveške odločitve ne bodo odločevale o končnem izidu vojne, ki se bo odločila na velikih suhozemskih bojiščih. Toda zmaga na Norveškem zna v veliki meri vplivati na pogoje za končno zmago v vojni.

Bern, 25. aprila. c. (Havas.) »Corriere del Ticino«, ki je zmerom zelo dobro obveščen o razmerah v Nemčiji ,objavlja iz Berlina novico, da v Berlinu nemški vladni krogi izjavljajo, da se bo vojna na Norveškem lahko zelo zavlekla. Vojna na severu bo lahko postala tako važna, da bo verjetno odločila o usodi sedanje vojne. Odločitev lahko prinese vojna na Norveškem, ne pa vojna na zahodnem bojišču

Zemunska vremenska napoved: Pooblačitev na vzhodu, zjasnitev pa na zahodu. Ponekod utegne nekoliko deževati. V severni polovici bo temperatura nekoliko padla.

Zagrebška vremenska napoved: Večja oblačnost, možnost dežja

Politični zapiski

Izjava bolgarskih akademikov

Bolgarsko akademsko društvo »Hristo Botev« v Ljubljani nam pošilja to-le izjavo: »V »Slovencu« z dne 24. t. m. je bilo sporočeno v članku »Komunisti vrženi iz slovenske univerze«, da so se demonstracij na univerzi dne 23. t. m. udeležili številni bolgarski akademiki. Naše društvo »Hristo Botev« je po natančni preiskavi prišlo do tega, da z gotovostjo lahko trdi, da se noben bolgarskih akademikov, ki so člani tega društva, ni udeležil teh incidentov. Bolgarsko akademsko društvo je sklenilo, da se nihče ne sme udeleževati borb raznih taborov na univerzi. Tega sklepa se njegovi člani strogo drže in se bodo vedno držali. Navdušeni so za delo samo v duhu zbližanja med bolgarskim in slovenskim narodom.« (Slede podpisi).

Slobodan Jovanović o ustavnem vprašanju

V velikonočni številki »Srpskega glasa« je belgrajski vseučiliški profesor dr. Slobodan Jovanović napisal članek o ustavnem vprašanju, kjer govori o zgodovini jugoslovanske ustave ter o polomu centralistične vidovdanske ustave. Nato pa govori o federalizmu ter o tem med drugim pravi: »Federalizem je bil med Srbi dolgo na slabem glasu. Zdaj pa ima med njimi že prepričane pristaše. S teoretičnega stališča se federalizem da pomiriti z državno enotnostjo, vendar pa nazadnje federalizem ni nič drugega kakor pravni sistem. Kake posledice pa bo imel v praksi, to ne bo odvisno le od njega, marveč tudi od političnih razmer v državi, kjer se uveljavi. Branilci federalizma pravijo, da srbsko-hrvatski spor izvira v glavnem od medsebojnega nezaupanja med Hrvati in Srbi. Tu naj bi federalizem imel tisto dobro stran, da bi odpravil vsaj srbsko-hrvatsko nezaupanje. Tako se zagovarjanje federalizma s pravnega stališča prenaša na psihološko. Tudi pri nas bi uspeh federalizma bil odvisen od tega, v kakem duhu bi se izvajal. Iz vsega tega izhaja, da ustavno vprašanje pri nas ni izključno pravno vprašanje. Glavno je, okrepiti jugoslovansko državno misel in politična vzgoja ljudstva mora v tem smislu več storiti, kakor vsi pravni sistemi, ki so prepuščeni samim sebi. V politični vzgoji sploh zgledi in skušnje mnogo silneje delujejo kakor vse drugo. Nobena stvar kakemu narodu tako naglo ne odpira oči kakor veliki dogodki in nevarni položaji. Narodna zavest je najprej sad narodne zgodovine. Če čas, ki v njem živimo, ne more pripraviti Srbov, Hrvatov in Slovencev k zavesti, da je njihova združitev v eni državi potrebna, jih prav gotovo nobena druga stvar ne bo mogla pripraviti k tej zavesti.

Volitve in frankovci

Zagrebški »Obzor« prinaša članek o volitvah na Hrvatskem ter potem pravi, da bi bilo tudi po mestih treba izvesti volitve, ker so imenovani mestni sveti le začasni. Nato pa list naglaša: Marksistične »Radničke Novine« pripovedujejo, češ da je moč frankovcev po mestih ter da med hrvatsko inteligenco ni dovolj pristašev sedanjega kurza. To pa je vse le povest. Ne vemo, kaj »Radničke Novine« mislijo pod frankovci, vemo pa, da je Stranka prava pod vodstvom dr. Budaka, ki je izdajala Hrvatski narod. Gotovo je, da ti frankovci niti v Zagrebu niti po drugih mestih niso zasedli vseh mest; če bi jih bili, bi jih bili morali imenovati diktatorski režimi, niti nimajo za seboj večine meščanstva. Priznavamo, da je med meščanstvom nezadovoljnost..., vendar to ne more biti vzrok, da bi kdo zapuščal narodno hrvatsko gibanje ter odhajal med »frankovce«. Med Stranko prava ter HSS je v temeljnih vprašanjih tako velika načelna razlika, da bi kateri koli meščan, ki bi ne bil s kako uredbo zadovoljen, zapustil svoje programatično stališče. Hrvatsko meščanstvo je celih 20 let bilo v velikem številu federalistično. Zdaj pa, ko je v glavnem federalistična zamisel zmagala, naj bi ti meščani zapustili HSS, ki se ji je posrečilo, da je ta program uresničila. Mestne volitve bi morda spravile na površje tudi Stranko prava, ki se bo morda pokazala tudi pri podeželskih volitvah. Vsekakor je bolje imeti čisto ozračje, kakor pa razširjati fantastične govorice, češ da je vse hrvatsko meščanstvo in gospodarstvo v rokah frankovcev.« — Z ozirom na to list izraža željo, naj bi se čim prej izvedle volitve v mestih, nato v banovini, za sabor in parlament. Dokler pa zaradi zunanjega položaja to ni mogoče, naj se vsaj sestavi senat, ker je zaradi mednarodnega položaja potrebno tako zastopstvo.

Na Hrvatskem ni zmede

»Hrvatski Dnevnik« polemizira s poročilom belgrajske »Politike«, ki je poročala, da je zaradi volitev nastala v hrvatski politiki nekaka zmeda. »Hrvatski Dnevnik« pravi: »Prav smešno je ločiti tukajšnje politične kroge v demokratske in nedemokratske, zlasti ker v tem oziru ni med HSS in SDS nobene razlike. Prav do nobene zmede ni prišlo zaradi tega, ker bo v podeželskih volitvah javno glasovanje. Zakaj, kakorkoli se bo na Hrvatskem glasovalo, bodo volitve svobodne in vsakdo bo mogel glasovati, za kogar bo hotel. Vsi merodajni krogi HSS in SDS imajo iste misli o javnih in tajnih volitvah in so istih misli tudi pristaši obeh teh dveh strank«

Sarajevska »Pravda« in bosansko vprašanje

»Pravda«, ki je glasilo dr. Behmena, piše o vprašanju Bosne ter med drugim pravi: »Pred kratkim se je s tem vprašanjem pečal banovinski odbor JRZ ter je pri tej priliki predsednik vlade g. Dragiša Cvetković dal take izjave, ki so nam dale upati, da je na tej strani razumevanje in dobra volja za naše stališče glede ureditve države. Za Cvetkovičevo izjavo je prišla izjava Miše Trifunoviča, dana na konferenci radikalne stranke v Sarajevu. Tudi ta, dasi ni jasna, pomeni korak naprej. Demokratska stranka je malo pred smrtjo svojega šefa Ljube Davidoviča razglasila njegovo stališče, ki se je tudi glasilo za bosansko-hercegovsko enoto. Dr. Maček je tudi takoj po sporazumu hrvatskim poslancem v Zagrebu izjavil, da Hrvati ne nasprotujejo bosansko-hercegovski enoti ter da so pri končni ureditvi pripravljeni vrniti Bosni tistih 13 okrajev, ki so začasno do končne ureditve države pripadli banovini Hrvatski. Če torej vse to skupaj pregledamo, vidimo, da je le z malo dobre volje mogoče najti rešitev, ki bi vse nas, pravoslavne, katoličane in muslimane, Hrvate in Srbe mogla zadovoljiti. In zadovoljna Bosna pomeni zadovoljno Jugoslavijo.«

Belgrad, 25. aprila. m. Pred stalno izpitno komisijo v senatu je danes napravil z odličnim uspehom strokovni izpit za administrativnega tajnika senata Tone Koščak.

Nov pridobninski in družbeni davek na področju banovine Hrvatske

Čl. 1. — 1. Davčnim obvezancem po čl. 53 zakona o neposrednih davkih, ki imajo na področju banovine Hrvatske svojo glavno obrt, poslovno pa delujejo kakor koli tudi na področju ostale države, ali pa obratno, se odmeri pridobnina odnosno družbeni davek posebej za vsako področje.

2. Za glavno obrt velja pri industrijskih in obrtnih podjetjih tista obrt, ki pridobiva odnosno predeluje, ali pa pri trgovskih podjetjih tista trgovina, ki ima glavno skladišče blaga, če pa tega ni, tista poslovalnica, ki vodi celotno podjetje, a pri drugih podjetjih in obrtih tista poslovalnica, ki vodi celotno poslovanje.

Čl. 2. — Kot pristojna oblast za odmero davkov glavnega podjetja v smislu čl. 1 te uredbe bo veljala tista prvostopna davčna oblast, na katere področju se to podjetje nahaja. Na drugem področju bo pa veljala za pristojno oblast tista prvostopna oblast, na katere področju deluje davčni obvezanec.

Čl. 3. — 1. Kot osnova za določitev davčne osnove za oboje področje bodo služili celotni dohodki poslovanja podjetja, obrti ali poklica na celotnem področju države. Davčna oblast obeh področij bo torej izračunala celotne dohodke in določila po poslednjem odstavku čl. 53 odnosno čl. 81 zakona o neposrednih davkih skupno (ideelno) davčno osnovo in določila njej pripadajočo stopnjo, ki bo veljala za davčno osnovo na tem področju.

2. Dejansko davčno osnovo za vsako področje tvori tisti del celotne (ideelne) osnove, ki ustreza razmerju prometa na tem področju do prometa na celotnem področju države, pri čemer se upoštevajo določila naslednjih odstavkov.

3. Od dejanske davčne osnove tistega področja, kjer se vrši samoprodaja blaga, ki se pridobiva na drugem področju, se vzame polovica in doda dejanski davčni osnovi drugega področja kot del dobička, ki gre na produkcijo. Če se pridobiva na obojem področju, se za podelitev polovice vsakemu področju produkcije vzame samo del osnove, proračunan po odst. 2 tega načrta, ki pripada prometu blaga, produciranega na tem področju, in obratno.

4. Dejanski davčni osnovi glavnega podjetja se doda, če sestoji poslovanje iz prodaje tujega blaga ali pa iz prometa uslug, ena desetina dejanske davčne osnove drugega področja kot del trgovskega odnosno poslovnega dobička.

5. Od dejanske osnove področja glavnega podjetja, kjer se ne nahaja sedež podjetja, se vzame ena desetina in doda dejanski osnovi področja, kjer ima podjetje svoj sedež.

Čl. 4. — Kadar s obveznikom iz čl. 1 te uredb odmeri minimalni davek po čl. 59/1 odnosno 86/1 zakona o neposrednih davkih, bosta obe davčni oblasti določili najprej celotno (ideelno) osnovo tega davka za vse področje in po njej izračunali celotni znesek davka. Od te odmere davka bosta v svojem odloku odmerili tisti del davka, ki gre sorazmerno na osnovo minimalnega davka njunega področja.

Čl. 5. — Na način, popisan v čl. 8 te uredbe, se bo obvezancem družbenega davka iz čl. 1 te uredbe odmeril davek in dodal davek iz točke 1a čl. 86 zakona o neposrednih davkih, tako da bodo tvorili njegovo ideelno celotno davčno osnovo vsi temu davku podrejeni znesek, ki jih je izplačalo, odnosno odobrilo celotno podjetje.

Čl. 6. — Podjetja iz čl. 1 te uredbe, ki morajo plačati posebno davčno doklado iz čl. 59 2, odnosno čl. 86 b zakona o neposrednih davkih, bodo plačala to doklado na obeh področjih, in sicer na podlagi višine prometa na prizadetem področju. Obe davčni oblasti bosta izračunali na celotni promet pripadajočo posebno davčno doklado po postavkah iz prvega odstavka člena 59/2 in prvega odstavka čl. 86/2 zakona o neposrednih davkih, v svojem odloku bosta pa odmerili tisti del te doklade, ki gre sorazmerno na promet, ki se izvrši na področju prizadete davčne oblasti.

Čl. 7. — 1. Obvezancem po čl. 1 te uredbe se odmeri poseben prispevek za sklad za narodno obrambo na podlagi pridobnine, odnosno družbenega davka. To odmeri samo pristojna davčna oblast področja glavnega podjetja. Kot osnova za odmero tega prispevka služi celotni znesek davkov, ki se izračuna na temelju celotne (ideelne) davčne osnove.

2. Obe davčni oblasti bosta izvršili samostojno razdelitev osnovnega davka, izračunanega po dejanski osnovi kot osnove za samoupravne doklade v smislu čl. 88 zakona o neposrednih davkih.

Čl. 8. — Davčni obvezanci iz čl. 1 te uredbe so dolžni predložiti pristojni davčni oblasti obeh področij enako davčno prijavo, sestavljeno na podlagi bilance celotnega poslovanja, z vsemi predpisanimi prilogami. Na podlagi teh prijav bosta obe pristojni davčni oblasti ugotovili vsaka zase ideelno celotno davčno osnovo iz odstavka 1, čl. 3 in na njeno področje pripadajočo dejansko davčno osnovo iz odstavka 2 do 5, čl. 3 te uredbe in odmerili ustrezajoči davek. Odlok o odmeri bosta obe davčni oblasti sporočili v prepisu druga drugi.

Čl. 9. — 1. Tuja podjetja, ki so v kraljevini podvržena pridobnini v smislu čl. 49, odnosno družbenemu davku v smislu točke 3, čl. 74 zakona o neposrednih davkih, poslovno pa delujejo na obeh področjih države, bodo v nasprotju z določili prejšnjega člena predložila davčno prijavo samo pristojni davčni oblasti tistega področja, na katerem se nahaja njihova gospodarsko najmočnejša poslovna naprava, in sicer v dveh enakih izvodih.

2. Na podlagi enega izvoda prijave bo pristojna davčna oblast gospodarsko najmočnejše poslovne naprave ugotovila ideelno davčno osnovo po prvem odstavku čl. 3 te uredbe, upoštevaje določila predzadnjega in zadnjega odstavka čl. 81 zakona o neposrednih davkih in jo predložila z dostavitvijo drugega izvoda s prilogami pristojni davčni oblasti drugega področja. Kot pristojna davčna oblast tega drugega področja velja oblast, navedena v drugem odstavku čl. 2 te uredbe. To oblast mora davčni obvezanec navesti v davčni prijavi. Ta oblast bo na podlagi tega določila dejansko davčno osnovo iz drugega do petega odstavka čl. 3 te uredbe in odmerila pripadajoči davek, odlok o tej odmeri pa izročila gospodarsko najmočnejši poslovni napravi preko davčne oblasti, ki je za to pristojna. Obenem bo pristojna davčna oblast gospodarsko najmočnejše poslovne naprave ugotovila dejansko davčno osnovo iz drugega do petega odstavka čl. 3 te uredbe in odmerila pripadajoči ji davek ter to z odlokom pristojne davčne uprave drugega področja izročila omenjeni poslovni napravi.

3. Tuje pravne osebe, ki imajo na področju kraljevine samo nepremičnine, ne pa poslovne ureditve, plačajo družbeni davek na tistem področju, kjer imajo nepremičnine.

Čl. 10. — 1. V roku 30 dni, ko bo ta uredba stopila v veljavo, bodo davkarije obeh področij, ki so doslej odmerjale pridobnino odnosno družbeni davek davčnim obvezancem iz čl. 1 te uredbe tistim davkarijam, ki so po določilih prvega stavka čl. 2 pristojne za odmero davka po tej uredbi, spravile vse akte do vštetega leta 1939 v seznam, v katerem bodo razen priloženih aktov navedeni tudi akti o nepravomočnih odnosno neizvršenih odmerah z navedbo, v kakšnem stanju in pri kateri oblasti se nahajajo. Ti akti se bodo dostavili naknadno takoj po pravomočnosti odmere.

2. V istem roku 30 dni bodo doslej pristojne davkarije odstopile davčne prijave obvezancev iz čl. 1 te uredbe za davčno leto 1940 z njih seznamom pristojnim davkarijam istega področja, na katero se po čl. 2 te uredbe prenese pristojnost za odmero davka, v kolikor niso same ostale pristojne za to. Če se iz davčne prijave ne vidi, katero je glavno podjetje davčnega obvezanca, odnosno na področju katere davkarije je najbolj razvito njegovo poslovno delovanje, bo dosedanja pristojna oblast pozvala prejšnjega davčnega obvezanca, da jo o tem obvesti, nato bo pa po njegovi izjavi poslala prijavo pristojni davkariji ali jo pa sama obdržala.

Najpozneje v roku 15 dni, potem ko bo stopila ta uredba v veljavo, bodo pristojne davkarije po čl. 2 pozvale davčne obvezance po čl. 1 te uredbe, da jim sporoče — če tega še niso storili že po dosedanjih poročilih — v zakonito predpisanem roku ali pa, če je ta rok že potekel, v roku 15 dni po objavi poziva, davčno prijavo z vsemi predpisanimi prilogami.

Čl. 11. — Določila za izvedbo te uredbe in navodila za sodelovanje med davkarijami in izterjevalnimi oblastmi obeh področij teh davčnih oblik bosta skupaj z ustrezajočim pravilnikom izdala finančni minister in ban banovine Hrvatske.

Čl. 12. — Ta uredba stopi v veljavo, ko se razglasi v Službenih novinah, izvajala se bo pa od 1. aprila 1940.

Davčna samostojnost banovine Hrvatske je organizirana

Belgrad, 25. aprila. AA. Na soglasen predlog finančnega ministra in bana banovine Hrvatske ter na podlagi čl. 5 uredbe o finansiranju banovine Hrvatske je ministrski svet izdal uredbo o razmerju in o sodelovanju med državnimi in banovinskimi uslužbenci na davkarijah na področju banovine Hrvatske, uredbo o organizaciji finančne kontrole na področju banovine Hrvatske, uredbo o načinu odmere pridobnine in družbenega davka za obvezance na področju banovine Hrvatske in na ostalem področju države, uredbo o državnem finančnem inspektoratu v Zagrebu, uredbo o odmeri pridobnine in družbenega davka za obvezance na področju banovine Hrvatske in na področju ostale države.

Na podlagi uredbe o banovini Hrvatski je ministrstvi svet na predlog finančnega ministra izdal uredbo o prenosu državnega posestva Topolovca pri Sisku na banovino Hrvatsko.

Osebne novice

Belgrad, 25. aprila. m. S kr. ukazom je postavljen za bana dunavske banovine dr. Branko Kiurena, odvetnik iz Stare Pazove. Dosedanji ban dr. Radivojević je upokojen.

Belgrad, 25. aprila. m. Z odlokom notranjega ministra sta postavljena za belgrajskega podžupana inž. Lazar Kostič in Božidar Nedič, dolgoletni predsednik Združenja vojnih invalidov in bivši poslanec.

Belgrad, 25. aprila. m. Z odlokom poštnega ministra so podeljene pogodbene pošte v Sloveniji temle prosilkam: Sv. Rupert v Slov. goricah Bernardini Schuhen, zdaj pog. poštarici pri Sv. Bolfenku v Slov. gor., pošto v Hajdini Amaliji Hudina, zdaj v Vurbergu, pošto Sv. Lenart pri Vel. Nedelji Josipini Preac, pošto Šmihel pri Novem mestu Francki Auersperg, zdaj v Adlešičih, pošto Prežganje pri Litiji Ljudmili Sternard.

Belgrad, 25. aprila. m. S kr. ukazom so upokojeni: Ivan Sotelšek, pom. tajnik banske upr. 6. pol. skup. v Ljubljani, Anton Knez, pom. tajnik 6. skup. predst, mestne policije v Mariboru, potem glavni arhivarji 7. pol. skup. Ignacij Zima na ban. upr. v Ljubljani, Maks Pograje v Ljutomeru, Srečko Andrejčič pri predst. mestne policije v Mariboru in Anton Gregorič pri upr. pol. v Ljubljani.

Za profesorja verouka v 8. skup. na I. drž. real. ginm. v Ljubljani je postavljen Ludvik Bevk.

Premeščeni so železniški uradniki: Rudolf Golobič iz prom.-kom. odd. v splošni odd, ljub. žel. ravn., Karel Vovk iz Štor v Celje, Esad Šahilovič iz Vuhreda-Marenberga v Štore, Srečko Ivanuša iz I. sekcije za vzdrževanje proge Zidani most v splošni odd. ljublj. žel. ravn., Karel Dvorak iz Vidma-Krškega v Maribor, Konrad Buchmeister iz Čakovca v Poljčane, Lavrencij Globočnik iz Kotoribe v Videm-Krško, Franc Boljka iz Sevnice na Pragersko, Branimir Šarič z Rakeka v Maribor in Ivan Lehan z Jesenic v Ljubljano.

Belgrajske novice

Belgrad, 25. aprila. m. Letošnja pomladanska razstava jugoslovanskih umetnikov se odpre pod pokroviteljstvom Nj. kr. Vis. kneza namestnika Pavla 19. maja v paviljonu Cvijete Zuzorič. Društvo prijateljev umetnosti »Cvijete Zuzorič« vabi jugoslov. umetnike, da pošljejo svoje prijave do 1. maja.

Belgrad, 25. azrila. m. V današnjih »Službenih novinah« je objavljena uredba o graditvi novih in razširitvi obstoječih avtomatskih telefonskih central in medmestnih telefonskih vodov ter poštnih poslopij. Potem objavljajo uredbo o spremembah in dopolnitvah uredbe nadzorstva nad zavarovalnicami in uredbo o dopolnitvah pravilnika o delavcih državnih prometnih ustanov.

Belgrad, 25. apr. AA. Z odlokom notranjega ministra sta imenovana za podžupana mesta Belgrada inž. Lazar Kostič in Božidar Nedič, oba mestna svetovalca iz Belgrada.

Belgrad, 25. aprila. AA. Danes dopoldne je finančnega ministra dr. Jurja Šuteja obiskal francoski belgrajski poslanik.

Berlinska filharmonija obišče jugovzhodne države

Berlin, 25. apr. AA. DNB: Berlinska filharmonija odpotuje prihodnji mesec pod vodstvom svojega dirigenta general. ravnatelja Karla Böhma v jugovzhodne evropske države na turnejo, ki bo trajala več tednov. Berlinska filharmonija priredi 7. maja koncert v **Bratislavi**, 8. maja v **Budimpešti**, 11. maja v **Bukarešti**, 16. maja v **Sofiji**, 18. maja v **Belgradu** in 21. maja v **Zagrebu**. Razen tega bo berlinska filharmonija priredila še po en koncert v Bukarešti in v Belgradu, ki ju bosta kot gosta dirigirala v Bukarešti dirigent tamkajšnje filharmonije Georgescu in v Belgradu ravnatelj belgrajske državne opere Lovro Matačič. Drugi koncert v Bukarešti bo 20., v Belgradu pa 22. maja.

Madžarska slikarska razstava v Belgradu

Belgrad, 25. apr. m. V umetniškem paviljonu »Cvijete Zuzorič« je danes dopoldne prosvetni minister Boža Maksimovič odprl razstavo sodobnih madžarskih slikarjev, ki se je otvorila pod pokroviteljstvom Nj. kr. Visočanstva kneza namestnika Pavla. Pri otvoritvi razstave je bil navzoč zastopnik kralja brigadni general Petar Petrović, zunanji minister dr. Cincar-Marković, pravosodni minister Lazar Marković, minister za promet ing. Beslić, maršal dvora Boško Čolak-Antić, madžarski poslanik baron Bakacz Bessenyi, člani diplomatskega zbora, številni umetniki ter zastopniki raznih kulturnih ustanov. Goste je najprej pozdravil madžarski poslanik, ki je v svojem govoru poudarjal vedno lepše se razvijajoče kulturne stike med obema sosednima državama. Tako tudi zdaj 20 najvidnejših madžarskih umetnikov hoče s svoje strani doprinesti del za še tesnejše zbližanje med obema državama. V nadaljnjih izvajanjih je madžarski poslanik omenjal veliko vlogo, ki jo ima v Budimpešti tamkajšnje madžarsko-jugoslovansko društvo, ki je tudi pripravilo to razstavo. Za prireditev te razstave ima največje zasluge grofica Teleki Almas, kakor tudi za prijateljske, kulturne in umetniške stike, ki obstojajo med obema državama. Madžarski poslanik je rekel, da postajajo te zveze z dneva v dan krepkejše.

Sedanja madžarska razstava po njegovi izjavi gotovo predstavlja nov korak za kulturno zbližanje obeh držav. Z željo, da bi se to iskreno prijateljstvo nadaljevalo, je poslanik prosil prosvetnega ministra Maksimoviča, da odpre reprezentančno razstavo madžarskih umetnikov v Belgradu. Za madžarskim poslanikom je povzel besedo pomočnik madžarskega prosvetnega ministra dr. Hass, ki je davi prispel v Belgrad. Dr. Hass je v svojem govoru nanizal vse dosedanje kulturne manifestacije obeh držav za medsebojno zbližanje ter je izrazil željo, da bi madžarska prestolnica mogla v kratkem videti tudi razstavo jugoslov. umetnikov. Pa govoru dr. Hassa je spregovoril naš prosvetni minister Maksimović, ki je v svojem govoru poudarjal veliko važnost razstave madžarskih najuglednejših umetnikov v Belgradu. V nadaljnjih izvajanjih je omenil vsa madžarska kulturna prizadevanja, da bi sosedni odnosi dobili še bolj prijateljsko obliko. Nazadnje se je Maksimović zahvalil vsem, ki so omogočili to razstavo madžarskih umetnikov v Belgradu.

Odšel je k svojemu Stvarniku po večno plačilo prečastiti gospod

p. Janez Pristov D. J.

ki je po dolgi, mučni bolezni, okrepčan s sv. zakramenti, v četrtek, dne 25. aprila ob osmih zvečer blago v Gospodu zaspal.

Slovesna sveta maša zadušnica bo v cerkvi sv. Jožefa v soboto ob sedmih zjutraj.

Pogreb bo iz jezuitskega samostana, Zrinjskega cesta 9, v soboto, dne 27. aprila, ob pol petih popoldne.

Vsemogočni naj mu obilo poplača njegovo delo!

Neutrudnega g. misijonarja priporočamo vsem v pobožno molitev in spomin pri sveti maši.

Ljubljana, dne 26. aprila 1940.

Predstojništvo jezuitske rezidence.

Po norveških bojiščih

(Nadaljevanje s 1. strani)

prometnih zvez niso mogla pretrgati. Lillehammer bodo zavezniki morali verjetno opustiti, ker je nemški pritisk zelo hud. Nemci prodirajo proti severu v treh raznih smereh. Njihova prednja kolona je prispela do **Kobanta**, ki leži kakih 80 km severno od Elveruma.

Druga nemška kolona, ki je prodirala vzhodno od srednje kolone, je naletela na močan norveški odpor pri **Ozenu**, ki leži 40 km severno-vzhodno od Elveruma. — Tretja nemška kolona na levem krilu pa je morala stopiti v srdito borbo z zavezniškimi četami, ki zavzemajo dobre položaje, ki obvladajo dolino, ki vodi proti Oslu.

Boji v zraku

Nemški napad na Scapa Flow

Berlin, 25. aprila. AA. (DNB.) Vrhovno poveljstvo sporoča: Letalske enote so izvedle včeraj ogledniške polete nad srednjim in severnim delom Severnega morja do Shetlandskih otokov ter nad srednjo Norveško. Bombne eskadrile so prekinile sovražniku zvèze severno od Lillehammerja, Trondhjema in Bergena, ter iz male višine napadle sovražno pehoto, ki se je zbirala, kakor tudi oporišča pred norveško obalo. Letalske bombe so zadele neko angleško križarko. Ladja se je vnela in je nato opustila borbe. Nad Severnim morjem so bila zbita tri angleška letala vrste »Lokhead« in eno letalo vrste »Harwoord«. Pri Alborgu je bilo zbito še eno sovražno letalo. Dve nemški letali sta izginili. Pri napadu angleških letal na otok **Sylt** je bilo bombardirano topliško mesto Venistek, kjer je bilo poškodovanih več hiš. Na predmestju malega mesta Heide v Schleswg-Holsteinu so sovražna letala vrgla bombe v noči med 23. in 24 aprilom, čeprav tam ni nobenih vojaških objektov. S tem je sovražnik začel letalsko borbo proti nezaščitenim mestom in krajem brez vojaškega pomena.

Na zahodu ni bilo nobenih posebnih dogodkov. Na meji sta bili zbiti dve francoski letali. Eno nemško letalo se ni vrnilo na oporišče

Novo nemško lovsko letalo

Berlin, 25. aprila. AA. (DNB.) Nemško poveljstvo je preizkusilo te dni na raznih krajih zahodnega bojišča nova nemška lovska letala vrste »Heinkel«, ki so pokazali odlično kakovost. Nov tip še ni končno določen, vendar se je ugotovilo, da je boljši od »Messerschmitta« kar se tiče brzine, vzleta in lahkote pri manevriranju.

Angleški napad na Sylt in na norveška letališča

London, 25. aprila. AA. (Reuter.) Ministrstvo za informacije sporoča, da so angleška letala izvršila v minuli noči napad na otok **Sylt**, kjer so potopila dve patrolni ladji, ter napad na nemška letalska oporišča na Norveškem. Angleška letala so vso noč letala nad Nemčijo ter nad letališčem v Alborgu. O priliki poleta nad Syltom so letala vrgla bombe na lope in na pristajališče. Nastalo je več požarov in velika eksplozija. Severno od Sylta so angleška letala zapazila več patrolnih ladij, ki so začele streljati. Angleška letala so takoj z bombami napadla ladje ter dve potopila.

Kakor je znano, predstavlja Sylt eno glavnih oporišč za vodna letala, ki polagajo mine v morje. Admiraliteta je te dni sporočila, da so verjetno letala, ki so jih te dni videli nad ustjem Temze, polagala mine. Razen na Sylt so angleška letala metala bombe na letalska oporišča v Alborgu, Stavengerju, Kristjansandu in Oslu. Izvršila so ogledniške polete nad Tronthjemskim fjordom, kjer je položaj Nemcev zelo težak.

London, 25. aprila. AA. (Havas.) Več nemških bombnikov je poskušalo izvesti snoči napad na Scapa Flow. Vrgli so več bomb, ki pa niso napravile nobene škode. Alarm je trajal eno uro. Ves čas so streljali topovi protiletalskih baterij. Dve bombi sta padli na neko polje na otoku Hoy. Neki očividec je izjavil, da je eno letalo letelo zelo nizko in da se je zdelo, da je močno poškodovano.

Admiraliteta in vojno ministrstvo sta izdala tole skupno sporočilo o navedenem napadu: Več sovražnih letal je poskušalo snoči izvršiti napad na Scapa Flow. Vsa letala so uporabljala tudi strojnice, ko so letela nad nekim poljem in nad neko cesto. Dve bombi sta padli na neko polje in nista napravili nobene škode. Protiletalske baterije in lovska letala so pregnala sovražnika

Nemški guverner Norveške

Berlin, 25. aprila. AA. (DNB.) Novoimenovani guverner norveških zasedenih pokrajin Josef **Terboven** je bil prej gauleiter v Essenu ter je član državnega zbora in pruski državni svetnik. Rodil se je leta 1890 v Essenu ter je študiral v Frieburgu in Monakovem. Leta 1939 je bil višji komisar renske pokrajine .

Kralj Haakon se noče pogajati

London, 25. aprila. AA. (Reuter.) Po vesteh stockholmske radijske postaje je kralj Haakon obvestil tako zvani »upravni odbor v Oslu« ki mu predseduje Kristensen, da norveška vlada ne bo **stopila v nobena pogajanja z Nemci, razen v primeru, da umaknejo iz Norveške svoje čete. To izjavo je kralj Haakon poslal pismeno predsedniku norveškega vrhovnega sodišča kot odgovor na predlog upravnega odbora v Oslu, naj bi norveški prestolonaslednik imel govor po radijski postaji, ki se nahaja na ozemlju, zasedenem po Nemcih. Kralj Haakon je dejal, da radijska postaja, ki se nahaja v zasedenih krajih, ni kraj za prestolonaslednika. »Niti jaz, niti prestolonaslednik se ne bova pokorila poveljem nemških oblastev,« je dejal kralj, »ter pričakujem od vseh Norvežanov, da zavzamejo isto patriotično stališče.«**

Stališče Amerike do vojne

»Newyorška luka lahko odpremi 2 milijona vojakov«

Washington, 25. aprila, b. Poveljstvo vojaškega okrožja je izdalo izjavo,

da bo v primeru mobilizacije newyorška luka lahko odpremila 2 milijona vojakov. To izjavo vojnega poveljstva smatrajo kot dodatek k mobilizacijskemu načrtu. Dodajejo, da so ta načrt izdali na podlagi izkušenj iz svetovne vojne. Vsi ukrepi so podvzeti za vse mogoče kombinacije.

Angleški krogi v Ameriki trdijo, da niso vladni krogi v USA ostali brezbrižni odkar v Italiji govore o vstopu v vojno. Dokler se Italija ne udeleži vojne, bo tudi Amerika nevtralna. Ker se zadnje dni mnogo govori o vstopu Italije v vojno, je spregovorila sedaj tudi Amerika in objavila poročilo o možnosti odpreme dveh milijonov vojakov. V diplomatskih krogih smatrajo to sporočilo kot »**tih opomin Amerike.**« Amerika bi takoj priskočila na pomoč zaveznikom, če bi nastopila verjetnost angleško-francoskega poraza.

„Napetost je popustila"

Zanimivo poročilo pariškega »Tempsa« o položaju v Italiji in o novih prizadevanjih Nemčije

Pariz, 25. aprila. t. Rimski dopisnik »Tempsa« poroča, da je bil pretekli teden tudi v Italiji zelo napet. Napetost je vladala med Italijo in zahodnima velesilama Anglijo in Francijo. Pričakovali so najhujših razvojev. Ozračje je bilo kakor prenapoljnjeno z elektriko. Za to so vladali predvsem trije razlogi:

1. Italija je zelo zamerila prepoved prevažanja nemškega premoga po pomorski poti iz Nizozemske, kot je to delala doslej. Italijanska industrija je bila hudo prizadeta, ker je navezana na uvoz premoga, ki ga doma nima;

2. Širile so se razne govorice o angleško-francoskih blokadnih ukrepih, kakor celo o pripisotnosti angleških vojnih ladij na Jadranu, ki ga Italija smatra kot »mare nostrum« (svoje morje). Posebno zadnjo možnost so si na vladnih mestih zelo vzeli k srcu;

3. Nemška propaganda se je zelo razmahnila. Razširjala je najbolj čudne govorice. Govorilo se je po vsej Italiji o protiangleških demonstracijah na Korsiki, o vdoru množic v angleški konzulat v Milanu, o zasedbi grškega otoka Krfa po italijanskih vojnih ladjah in drugo. Trosili so celo govorice o splošni mobilizaciji.

»Napetost« v Italiji je bila istočasno, ko je izbruhnila vojna na Skandinavskem. Razume se, da je imela Nemčija interes na tem, da obrne pozornost na Italijo. Razume se, da se bo Nemčija z vsemi silami trudila, da prisili Anglijo in Francijo, da svoje pomorske sile umakneta z norveškega področja na Sredozemsko morje. To je tudi dokaz za to, da **danes Nemčija želi**, da bi Italija vstopila v vojno na njeni strani. Tega ni želela lani v začetku septembra, ko je izbruhnila vojna s Poljsko. Tega ni želela, ko je Nemčija s Poljsko opravila. Toda položaj na Skandinavskem je sprožil to željo. Nemško vojno brodovje je na Norveškem izgubilo polovico svojih edinic in ni čudno, če je nemško vrhovno poveljstvo začelo misliti na lepo in moderno italijansko vojno brodovje.

Naj bo že kakor hoče, res je, da je **napetost v zadnjih dneh popustila.** Obstojajo tudi razlogi za to, da smemo upati, da bo v prihodnjih dneh še bolj popustila. Diplomati to zatrjujejo. Vsi imamo vtis, da tudi Italija stopa v razdobje, ki bo spet bolj mirno, kot pa je bilo pretekli teden.

Tržaški list o italijansko-jugoslovanskem prijateljstvu

Trst, 25. aprila, b. Ob priliki raznih ukrepov, podvzetih v zvezi z razvojem notranjega položaja v **Jugoslaviji**, omenja ravnatelj »**Piccola**« Dino Allessi v uvodnem članku, da Italija smatra te ukrepe takšne, kakršni v resnici so in kakor so s službene jugoslovanske strani pojasnjeni. Storjeni so bili iz notranje političnih razlogov. Pri tem pa opozarja na to, da francoski in angleški tisk poskušata izkoristiti te ukrepe kot uspeh zavezniške diplomacije in sta začela zagotavljati Jugoslaviji, da je za njo francosko prijateljstvo bolj dragoceno kot pa italijansko. Allessi poskuša razložiti to trditev in pravi, da bodo dogodki tekom sedanjega mednarodnega političnega položaja pokazali **pravo vrednost italijansko-jugoslovanskega sodelovanja**, na katerem sloni mir. Toda pisanje francoskega tiska ne more nikogar začuditi, ker se nahajamo v vojni, v kateri so borbe tudi na diplomatski fronti.«

Medtem pa naj tisti, ki so v miru in v miru žele ostati, dobro ukrenejo da odpro oči in napno mišice, da se bodo lahko uspešno uprli poskusom raznih namigavanj in pritiskov, katerih bo mnogo, ker so taki poskusi v zvezi z izvajanjem vojnega programa zahodnih sil. Naš sluh je dovolj tenek in nas zato ne bo mogla zmamiti pesem raznih siren na Sredozemlju. Treba je biti oprezen.«

Rim, 25. aprila, b. Grof Ciano je sprejel včeraj nemškega veleposlanika von Mackensena v palači Chigi. Von Mackensen se je vrnil včeraj v Rim iz Berlina, kjer je prisostvoval svečanostim ob priliki Hitlerjevega rojstnega dne.

V Rimu bo zborovalo 135 mednarodnih kongresov — Radio pa bo govoril v 30 jezikih

Rim, 25. aprila. AA. Stefani. Minister za narodno kulturo Pavolini je v utemeljevanju predloga proračuna svojega ministrstva izjavil, da bo za časa svetovne razstave **135 mednarodnih kongresov**. Minister je dodal, da je italijanska radiofonska organizacija dosegla velike uspehe in da italijanske radijske postaje oddajajo v **30 jezikih**, to je v več jezikih, kakor se jih poslužujejo tuje radijske postaje. Lahko rečemo, da se glas iz Rima sliši v vseh delih sveta ob vsaki uri podnevi in ponoči.

Minister je nato govoril o vlogi italijanskega tiska in dejal, glede na trditve o dozdevnih italijanskih potvorbah glede pravkaršnih vojnih dogodkov, da so te dogodke listi stalno beležili, naj so bili že dobri ali slabi. Navedli smo točno število padlih Italijanov. Neverjetno bi bilo, je nadaljeval minister, da smo navedli pravo resnico glede naše države, da pa ne bi resnice poročali glede drugih držav. Naš tisk in naš radio si prizadevata, da bi bila zmerom nepristranska. Razumljivo je, da nočeta sprejeti razne vesti iz določenih virov. Če bi bili naši listi in naš radio verjeli n. pr. francoskim, angleškim in poljskim poročilom o vojni na Poljskem, bi bilo italijansko občinstvo poučeno tako, da so poljske izgube znašale 1. septembra samo 2 letali, medtem ko je nemško letalstvo dejansko popolnoma uničilo sovražno letalstvo. Ko so italijanske čete zavzele Albanijo, kjer jih je prebivalstvo prisrčno sprejelo, so se našli ljudje, ki so širili vsemogoče fantastične vesti o dozdevnih bojih in srditem boju Albancev. Zmage legionarjev na Španskem so risali kot katastrofalen neuspeh. Med abesinsko vojno so mnogi rajši črpali novice iz črnske domišljije, kakor pa iz italijanskega glavnega štaba. Po pohodu na Rim so govorili, da fašizem ne bo trajal več kakor nekaj mesecev. Evo to so isti ljudje, ki nas danes obtožujejo, ker ne verjamemo njihovim poročilom. Če bi izprašali svojo vest, bi morali videti, da mi dejansko samo strogo spoštujemo načela objektivnosti.

Kriza belgijske vlade

Bruselj, 25 aprila. c. Belgijska vlada, ki ji je predsedoval Pierlot, je sklenila odstopiti. Pierlot je podal ostavko vse vlade zato, ker je nastal spor med njim in parlamentom zaradi zadev prosvetnega proračuna.

Priprave v Švici

Curih, 25. aprila, b. Po obvestilu **švicarskega glavnega štaba, ki je bilo danes zjutraj izdano po radiu, se bodo v naslednjih dveh dneh v vsej državi vršile vaje v alarmiranju in zatemnjevanju. Zato bo Švica prihodnje dve noči popolnoma v temi.**

Kako je prišlo do pogajanj med Jugoslavijo in Sovjeti

Zagrebške »Novosti« objavljajo nekatere podrobnosti iz predzgodovine jugoslovansko-sovjetskih trgovinski hpogajanj. — Te podrobnosti objavljamo po časnikarski dolžnosti, ne da bi za njihovo verodostojnost prevzemali kakšno odgovornost. »Novosti« pišejo med drugim:

Sovjetska Rusija je že pred tremi leti dala pobudo za vzpostavitev rednih odnošajev med Jugoslavijo in Sovjetsko Rusijo. Takrat je prevzel vlogo posredovalca takratni **češkoslovaški** poslanik v Bukarešti. Toda pogajanja takrat niso dovedla do nobenega uspeha. Tudi na zadnji konferenci Male zveze na Bledu v avgustu 1938 so govorili o zbližanju med Jugoslavijo in Sovjetsko Rusijo, vendar pa je bil mednarodni položaj takrat takšen, da do sporazuma ni bilo mogoče priti. Pred kratkim pa je sovjetska vlada s posredovanjem svojega poslanika v Londonu **Majskega** sporočila angleški, ta pa jugoslovanski vladi, da želi, da bi se pogajanja za ureditev medsebojnih odnošajev nadaljevala. Pri tem je sovjetska vlada izrecno poudarila, da prizna obstoječe stanje na Balkanu in da nima namena komunistične propagande povečati, posebno pa ne v Jugoslaviji. Sovjetska vlada je nadalje sporočila, da bi ji bilo nemogoče priznati pri isti mizi, ko se bodo začela bodoča mirovna pogajanja, tudi zastopnika države, s katero nima rednih odnošajev. Jugoslovanska vlada je to sporočilo vzela na znanje in je priprave za pogajanja s posredovanjem turške vlade uspešno končala. V vseh vprašanjih je bil dosežen popoln sporazum, tako, da obstoja upanje, da pogajanja v Moskvi ne bodo trajala dalje kakor 8 do 10 dni.

Naše odposlanstvo v Moskvi

Moskva, 25. aprila. AA. Davi se je pripeljala v Moskvo jugoslovanska gospodarska delegacija z Miloradom **Gjorgjevičem**, bivšim finančnim ministrom na čelu. Delegacijo so na železniški postaji sprejeli uradni zastopniki ljudskega komisarijata za trgovino, sovjetske narodne banke in tujskoprometne organizacije »Inturist«.

Ideje, ki rušijo

Čudna čustva obhajajo dandanes človeka, ko sliši ali bere o človeških ali človečanskih pravicah. Eni se jim rogajo, drugi so žalostni, da se tako kruto teptajo. Tako zvana deklaracija človeških pravic iz leta 1789 je, pravijo, odprla vrata v novo dobo, toda šele danes po 150 letih smo se zavedli, kako zelo odvlečene so bile te ideje, to je, da voditelji francoske revolucije teh načel niso pravilno razumeli in jih niso prav prikrojili konkretnim razmeram človeka in družbe. Proglašali so pravice, ne da bi mislili na tiste, ki jih imajo in jih morajo znati vršiti v skladu s svojimi dolžnostmi do sočloveka oziroma v skladu s pravicami drugih. Z idejami je tako, kakor z ljudmi: če se namreč iztrgajo iz svoje bistvene zveze med seboj, lahko postanejo škodljive. Kdor govori o idejah, ne da bi upošteval ljudi, med katerimi naj delujejo, je revolucijonar, ki ruši. Če se ideje izolirajo, ne da bi se ohranilo soglasje z drugimi, prav tako upravičenimi idejami, potem se te ideje začno med seboj boriti in družbo razdirati. Ko so na primer očetje francoske revolucije postavili na prestol svobodo, so spravili v nevarnost enakost, o kateri so v isti sapi govorili. Kdor pravi svoboda in ne razume njenih meja, ta ogroža enakost, ker se večina ljudi svobode poslužuje zato, da si pokori svobodo drugih in jo uniči. Tako smo prav po francoski revoluciji zagazili v najbrezobzirnejše izkoriščanje malih. In narobe: kdor pravi popolna enakost, ta ogroža svobodo, ker se mora zateči k diktaturi, da bi protinaravno vse izenačil. Prav tako je danes z gesli tako zvanega avtoritarizma, ker tisti, ki načelo discipline, podrejenosti in ene same volje pretirava, usodno ruši človeku nujno potrebno svobodo. Med idejami mora biti pravilen red in harmonija ter ozir na dejansko človeško prirodo, kakor to lahko beremo v Summi sv. Tomaža. Danes vidimo strašne posledice 'političnih gesel, ki se niso ozirala na realnost človeka in so se med seboj v svoji pretiranosti izključevala.

Dr. Andres v Budimpešti

Budimpešta, 25. aprila. AA. MTI: Jugoslovanski trgovinski minister dr. Andres je v spremstvu svoje gospe in visokih uradnikov ministrstva prispel danes v Budimpešto na obisk mednarodnega velesejma. Na postaji je gosta sprejel madžarski trgovinski minister **Varga** v družbi ostalih odličnih osebnosti. Dalje je bil navzoč tudi jugoslovanski poslanik Rašič s poslaniškim osebjem.

Minister Andres je dal izjavo predsedniku madžarske poročevalske agencije, poudarjajoč

potrebo po čim tesnejšem sodelovanju med Madžarsko in Jugoslavijo. Zaradi težav, ki nastajajo na gospodarskem polju zaradi mednarodnega političnega položaja je potrebno, da nevtralne države ojačijo svoje sodelovanje. Madžarsko - jugoslovansko zbližanje je potrebno ne samo zaradi splošnih razlogov, temveč tudi za zaščito gospodarskih koristi. Gospodarsko sodelovanje bo predstavljalo trden temelj za razvoj gospodarskih odnosov med obema državama. Mednarodni velesejem v Budimpešti bo gotovo pomagal k poživljenju medsebojne izmenjave, razvoju poslovnih zvez in prijateljstva med obema državama.

Danes ob 18 je regent **Horty** sprejel v avdijenco jugoslovanskega ministra dr. Andresa, istočasno pa je bila gospa Andres sprejeta pri ge. Horthyjevi. Pri avdijenci je Horthy izročil jugoslovanskemu ministru dr. Andresu največje madžarsko odlikovanje »Legijo reda za zasluge«.

Danes ob 16.30 je minister dr. Andres obiskal predsednika vlade grofa Telekyja in zunanjega ministra grofa Czakyja. Ob 18.30 pa je obiskal madžarskega trgovinskega ministra Varga in ostal v njegovem kabinetu v daljšem razgovoru.

Dr. Clodius tudi v Pešti

Budimpešta, 25. aprila. AA. Z letalom se je pripeljal iz Bukarešte pooblaščeni minister dr. Clodius, posebni pooblaščenec Nemčije za trgovinska pogajanja z državami jugovzhodne Evrope. Dr. Clodius bo ostal v Budimpešti dva dni, da prerešeta z odgovornimi madžarskimi osebnostmi tekoča vprašanja. Obiskal bo tudi Telekyja.

Romunsko-nemška trgovinska pogodba

Bukarešta, 25. aprila. AA. Rador. Včeraj je bil v Bukarešti podpisan gospodarski sporazum med Romunijo in Nemčijo. Sporazum je bil dosežen na zasedanju mešanega gospodarskega odbora. Po vsestranski proučitvi možnosti razvoja blagovnega in plačilnega prometa je bila sprejeta vrsta ukrepov, ki bodo olajšali izvajanje prejšnjih konvencij, posebno pa plačilni promet.

Pogajanja Berlin - Moskva

Sovjetija naj pazi na Finsko, da bo nevtralna

Amsterdam, 25. aprila. t. Reuter. **Nizozemski listi pišejo, da se nekateri vodilni nemški krogi še vedno bavijo z možnostjo, da bi prišlo do trojne zveze med Nemčijo, Italijo in Sovjetsko Rusijo. Toda mnogo upanja v Berlinu nimajo več, da bi to mogli doseči.**

Nizozemski poročevalci trdijo, da so izvedeli, da bi bila Nemčija pripravljena Italiji priznati na jugovzhodu Evrope velike ugodnosti, ne da bi se pri tem kaj ozirala na Sovjetsko Rusijo.

Zadržanje Sovjetske Rusije se zdi nemškim vodilnim krogom nepregledno. Nemška javnost je tudi opazila, da niti Stalin, niti Molotov nista poslala Hitlerju čestitk k njegovemu rojstnemu dnevu, ko pa sta Hitler in Ribbentrop nedavno čestitala k rojstnemu dnevu Molotova. Industrijski krogi v Nemčiji so baje tudi nezadovoljni nad počasnostjo, s katero Sovjeti pošiljajo v Nemčijo obljubljene surovine.

Prav tako pa vlada nezadovoljnost nad dejstvom, da so Sovjeti zbrali mnogo čet na ozemlju Poljske, ki so ga zasedli.

Nizozemski listi poročajo nadalje, da so v teku pogajanja med Nemčijo in sovjetsko vlado glede Aalandskih otokov, ki bi Nemčiji prišli prav v primeru spora s Švedsko.

Eksplozija v Dublinu

Dublin, 25. aprila. AA. (Reuter.) Danes se je v dublinskem gradu blizu glavnega stana posebnega detektivskega oddelka pripetila huda eksplozija. Uradno poročajo, da je pet detektivov nevarno ranjenih. Eksplozija je stresla vse mesto in napravila veliko škodo na kr. kapeli v Saturninu, posebno na njenih oknih. V neuradnih krogih mislijo, da so eksplodirale mine, skrite pod zemljo.

Gospodarstvo

Velesejmi v današnjih časih

V delavnosti narodnega gospodarstva imamo tri temeljne sektorje, ki tvorijo celoto, imenovano gospodarstvo, in to so: proizvodnja, trgovina in poraba. Nič ne velja, če neko blago samo proizvajamo, pa ga ne moremo primerno porabiti. Trgovina je tisti gospodarski činitelj, ki skrbi za prodajo blaga, t. j., da proizvajalni predmeti dosežejo porabnika.

Ta gospodarski posrednik, ki že od pamtiveka predstavlja naravni most in spoj med proizvajalcem in porabnikom, je trgovec.

Že od nekdaj iščejo trgovski posredniki pota in načine, kako bi svoje blago najbolj nazorno pokazali porabnikom in jih pridobili za nakup in porabo. Iz te čisto naravne trgovske funkcije so se sčasoma razvile važne ustanove, ki direktno ali indirektno služijo pospeševanju blagovnega prometa med proizvajalcem in porabnikom. Tako so nastali sejmi, tržnice, trgovski muzeji, dražbe in borze. Vse to so revije konkretnega gospodarskega ustvarjanja. Ne samo v mednarodni trgovini, ampak tudi v narodnem gospodarstvu so dobili velik pomen in važnost velesejmi ali vzorčni sejmi, ki se redno prirejajo in kjer se razstavljajo samo vzorci blaga, na osnovi katerih trgovci in drugi interesenti naročajo.

Že od nekdaj so velesejmi močno vplivali na razvoj in krepitev gospodarstva. Ne samo da na licu mesta opravljajo čisto trgovsko funkcijo kupovanja in prodaje, ampak se na njih, kar je morda še mnogo važnejše, zrcali in vidi pobuda in sposobnost proizvajalca v ustvarjanju za trg in porabnike. Na velesejmih se očitno kaže tudi borba, ki jo morajo bojevati proizvajalci, če hočejo najti, osvojiti in obdržati nove interesente. Sejmi predstavljajo volumen ustvarjajočega potenciala proizvajajočega dela gospodarstva, v prvi vrsti tako imenovane industrije. Podjetnost industrije pa se najjasneje manifestira z razstavo njenih proizvodov na narodnih in mednarodnih sejmih.

Sedaj je sezona velesejmov. Meseca marca sta bila velesejma v Lipskem in na Dunaju, ki sta pokazala potencial in dinamiko industrije Nemčije v vojnem stanju, posebno v zvezi z možnostjo izvoza iz Nemčije v druge države. Tudi belgijski velesejem v Bruslju je dobro uspel. Praški spomladanski sejem je zopet dokazal, da je intenziteta industrije v Češki in Moravski visoka in močna. V Budimpešti imamo velesejem te dni, ravno tako v Milanu in Lyonu. To so važnejši inozemski velesejmi. Navzlic temu, da nova evropska vojna traja že osmi mesec, se prirejajo velesejmi, kar je najboljše znamenje, da so neobhodno potrebna gospodarska ustanova in da je njihov velik pomen v gospodarstvu izven diskusije. Ravno to dejstvo, da se prirejajo velesejmi tudi v času vojnih sovražnosti, najbolj upravičuje njihovo eksistenco.

Naša država ima tri narodne sejme. Nesporno gre vsem trem velik mednaroden pomen, kar najboljše dokazuje aktivno prisotnost nekaterih tujih držav, n. pr. Nemčije, Italije, Francije itd. Vzorčni sejmi v Jugoslaviji so v Belgradu, Zagrebu in Ljubljani. Belgrajski spomladanski sejem je prav sedaj končan, zagrebški bo od 27. aprila do 6. maja, ljubljanski pa od 1. do 10. junija. Na vseh teh sejmih sodeluje industrija cele države s pokazom svojih proizvodov, ravno tako pa tudi inozemski industrija, v kolikor prihaja v poštev za uvoz.

Sezona velesejmov nudi celokupnemu gospodarstvu, onemu, ki aktivno sodeluje in onemu, ki je iz kakršnega koli vzroka odsotno, vse možnosti v cilju resnega pospeševanja trgovine, industrije in ostalih gospodarskih panog. Z vsemi možnimi sredstvi je treba izvajati aktivno propagando, da bo obisk posebno naših velesejmov čim večji; to pa ne samo v moralnem, ampak tudi v materialnem pogledu. Če naš velesejem uspe, nimajo od tega koristi samo direktni interesenti, to so razstavljalci in kupci, ampak celokupno narodno gospodarstvo države. Treba je forsirati spoznanje in porabo izdelanega blaga, posebno pa novih predmetov, poraba naj se poveča, volumen trgovskega prometa okrepi, ker bo tako tudi gospodarstvo povečalo svojo kapaciteto in razvilo večjo ekonomsko dinamiko. Harmonija gospodarskega življenja se najbolj ilustrira na takih javnih zborih, kjer se pridobitniki med seboj spoznavajo in navezujejo stike.

Vojna pomeni prekinitev mnogih trgovskih, posebno meddržavnih zvez, toda trgovina mora obstojati tudi v vojnih časih. Ravno tako je prav in potrebno, da se velesejmi prirejajo tudi v vojnem času. Pridobitniki morajo sezono teh prireditev čimbolj izkoristiti, kajti so velesejmi zelo važne ustanove za pospeševanje gospodarstva in za ustvarjanje novih zvez med pridobitniki, posebno med proizvajalci in porabniki, od katerih zvez imajo zopet največ koristi ravno trgovci. — (Po »Jugosl. Lloydu«.)

Popis zalog kontroliranega blaga na Hrvatskem

Ban banovinske Hrvatske g. dr. Šubašič je predpisal naredbo o obveznem prijavljanju zalog blaga. Po tej naredbi se mora obvezno prijaviti zaloga blaga, ki spada pod nadzorstvo v smislu uredbe o nadzorstvu nad cenami in pa žitarice v smislu uredbe min. sveta. Vsi uvozniki, trgovci in proizvajalci (predelovalci) navedenih predmetov, pa naj so fizične ali pravne osebe, osebe, katerim so ti predmeti dani v varstvo ali skladiščenjem, morajo do 30. aprila 1940 predložiti pristojnemu okrajnemu načelstvu, oziroma mestnemu poglavarstvu v dveh primerih netaksirano prijavo, ki mora vsebovati naslednje podatke: 1. velikost zaloge dne 31. avgusta 1939, izraženo po naravi predmeta v kg, metrih ali kosih. 2. Količino nabav teh predmetov v dobi od 1. septembra 1939 do 29. marca 1940. 3. Količino prodanih predmetov v dobi od 1. septembra do 29. marca in 4. Stanje zaloge dne 29. marca 1940. En primer prijave dobi pristojno oblastno nadzorništvo nad cenami, drugi primer pa urad za nadzorstvo nad cenami pri trgovskem oddelku banske uprave.

Počenši s 1. majem morajo vsi navedeni lastniki zalog do vsakega desetega v mesecu prijaviti količino povečanja in zmanjšanja zaloge v preteklem mesecu in preostalo zalogo, dočim morajo okr. načelstva podatke dostaviti do 15. v mesecu. Obvezna prijava zalog velja tudi za one predmete v bodoče, za katere bi ban odredil nadzorstvo con. Kazenske sankcije za neprijavljanje so zapor do 6mesecev in denarna kazen od 5000 din za maloprodajalce.

Uredba je stopila v veljavo dne 24. t. m. z objavo v »Narodnih novinah«.

Stanje Narodne banke

Po podatkih naše Narodne banke je bilo stanje naših kliringov dne 22. aprila naslednje (vse v milij. din, v oklepajih razlika v primeri s stanjem dne 15. aprila):

Aktivni kliringi: Italija 31,770.979 (+4,3330.670) din, Nemčija 7,107.278 (—1,553.112) mark, protektorat 40,106.984 (—79,636.534) kron, Turčija 9,320.027) (—7,147.027) din, Francija 13,490.508 (—2,072.295) frankov, francoske kolonije 2,165.741 (—57.392) frankov, Bolgarija 2,449.826 (25.161) din in Španija 2,935.000 pezet.

Pasivni kliringi: Madžarska 26,996.345 (— 8 milijonov 676.648) din, Poljska 18,896.014 (+14), Romunija 11,937.625 (—41.042), Belgija 1,333.411 in Slovaška 3,123.117 (+982.677) kron.

Stanje naših kliringov

Izkaz Narodne banke za 22. april kaže naslednjo sliko (vse v milij. din, v oklepajih razlika v primeri z izkazom za 15. april 1940):

Aktiva: zlato v blagajnah 2.033.9 (+0.54), zlatov inozemstvu 28.36 (+ 5.0), skupna podlaga 2.062.25 (+ 5.54), deviza izven podlage 930.2 (—52.76), kovani denar 418.27 (+0.09), posojila: menična 1.730.3 (+23.3), lombardna 77.1 (+1.15), skupno 1.807.4 (+24.47), eskont bonov državne obrambe 2.220.0 (+261.0), razna aktiva 2.154.75 (+18.245).

Pasiva: bankovci v obtoku 10.529.6 (+103.46), drž. terjatve 97.9 (+3.6) m žirovni računi 833.8 (— 9.46), razni računi 1.139.8 (+155.0), skupne obveznosti po vidu 2.071.4 (+ 149.2), obveznosti z rokom 100.0, razna pasiva 372.8 (+3.7).

Obtok bankovcev in obveznosti po vidu 12.601.05 (+253.64), skupna podlaga po stvarni vrednosti 3.299.6 (+8.86), zlato v blagajnah po stvarni vrednosti 3.254.2 (+0.86) milij. din, skupno kritje 26.18 (v prejšnjem izkazu 26.64%), od tega samo z zlatom v blagajnah po stvarni vrednosti 25.82 (26.34)%.

Izkaz kaže, da so se izposojila zasebnemu gospodarstvu nekoliko povečala kakor so se tudi zmanjšale naložbe zasebnega gospodarstva pri banki. Tudi državni dolg pri banki se je znatno povečal.

Licenciranje bikov v brežiškem okraju

Pomladansko licencovanje bikov bo v brežiškem okraju po naslednjem vrstnem redu:

Dne 29. aprila ob 8 dopoldne v Dobovi za občino Dobova pred občinsko pisarno; dne 29. aprila ob 10 v Kapelah za občino Kapele pred občinsko pisarno; dne 29. aprila ob 11 v Župelevcu za občini Globoko in Pišece; dne 29. aprila ob 12.30 v Dol. Pohanci za občine Videm, Artiče, Sromlje in Zdole; dne 29. aprila ob 15 popoldne na Jesenicah za občino Vel. Dolina; dne 29. aprila ob 17.30 v Brežicah za občino Čatež in Brežice (na sejmišču; dne 30. aprila ob 8 na sejmišču v Rajhenburgu za obč. Senovo in Rajhenburg; dne 30. aprila o b9.30 v Koprivnici pri cerkvi za občino Podsreda in event. tudi Senovo; dne 30. aprila ob 11.30 v Blanci pri občinski pisarni za obč. Blanca; dne 30. aprila ob 15 v Podgorju pri gostilni Pipan za občino Zabukovje. — Bikorejce opozarjamo, da k licencovanju priženejo vse one bike, ki niso bili prignani ob priliki jesenskega licencovanja in tudi one bike, ki so med tem dovršili 10 mesecev starosti.

Bilance

Hrvatska občna kreditna banka, Zagreb. Glavnica 40.0, bilančna vsota 286.8 (280.45), čisti dobiček brez prenosa 2.97 (2.7), skupno s prenosom 7.3 (6.7) milij. din.

Me-ba, tvornica kovinskih proizvodov in predelava umetnih mas, Zagreb. Glavnica 10.0, bilančna vsota 22.45, izguba 0.11 milij. din.

Posestne spremembe v Ljubljani in okolici

Zemljiška knjiga okrajnega sodišča je do 25. t. m. zaznamovala v aprilu že 127 kupnih pogodb za celotno kupno vrednost 5,400.488 din. Nepremičninski trg je še vedno živahen. Letos je bilo drugače v zemljiški knjigi izbrisanih prav mnogo vknjiženih posojil za okroglo vsoto 15,500.000 din. Izbrisan je bil največji dolg v znesku 1,500.000 din. V zadnjem času so bili izvršeni ti-le prenosi lastninske pravice:

Meze Fani, posestnica v Ljubljani, Krakovski nasip št. 18 je prodala Milki **Kramarjevi**, soprogi trgovca in gostilničarja v Mojstrani na Gorenjskem nepremičnino vl. št. 25 k. o. Krakovsko predmestje (hiša št. 18 na Krakovskem nasipu) za 270.000 din.

Kočevar Simon, posestnik v Škofeljci je prodal posestvo vlož. štev. 672 k. o. Lanišče (hiša št. 46 v Škofeljci) za 42.000 din posestnikovemu sinu Alojziju **Podlogarju**, doma iz Logarjev pri Velikih Laščah.

Škrbinc Marija, posestnica Vižmarje št. 39 je prodala Jeri **Trampuževi**, zasebnici Ljubljana, Florijanska ulica št. 35, parc. štev. 815-1 k. o. Vižmarje v izmeri 675 kvadr. metrov za 16.350 din.

Petrič Ivan, posestnik na Brezovici štev. 85 je prodal Franu **Tomšiču**, posestniku od tam štev. 45 parc. štev. 299-2 k. o. Brezovica, v izmeri 6665 kv. metrov za 35.000 din, Antoniji **Velkavrhovi**, gostilničarjevi soprogi na Brezovici št. 16 parc. štev. 396-1 iste k. o. v izmeri 7.048 kvadr. metrov za 26.000 din in Marjeti **Kosovi**, ženi zidarskega delovodje Glince-Vič, Cesta X-75, parc. št. 303-5, gozd iste k. o. v izmeri 496 kvadr. metrov in parc. št. 305-1 iste k. o. v izmeri 4.938 kvadr. metrov za 8.000 din.

Merhar Fran, posestnik Vižmarje št. 19 je prodal **Kunstl** Klari roj. baronica Amelin, soprogi zasebnega uradnika, Ljubljana, Fügnerjeva ul. štev. 6, parc. štev. 168-6 k. o. Vižmarje v obsegu 500 kv. metrov za 17.500 din.

Škrbinc Marija, posestnica Vižmarje št. 39 je dalje prodala Anici **Pustovi**, inženerjevi soprogi, Ljubljana, Medvedova ulica št. 10 parc. št. 816-1, k. o. Vižmarje v izmeri 664 kvadr. metrov za 13.280 dinarjev.

Pajk Ferdinand, Ljubljana, Komenskega ulica št. 14 in Fran Lah, Ljubljana, Florijanska ulica sta prodala ml. Branislavu **Reberniku**, parc. št. 172-1 k. o. Udmat v izmeri 225 kvadr. metrov za 12.000 dinarjev.

Anton baron Codelli na Kodeljevem je prodal Vidu **Bevcu** in ženi Franji, Ljubljana, Mahničeva ulica št. 16 parc. št. 179-77 k. o. Udmat v izmeri 552 kvadr. metrov za 30.000 din. Dalje je g. Codelli prodal Mariji **Barletovi**, Ljubljana, Tržaška cesta št. 1, parc. št. 179-80 k. o. Udmat v izemri 688 kv. metrov za 35.000 din.

Inž. dr. Milan Vidmar, univ. prof. Ljubljana, Rožna dolina I-21 je prodal Josipu **Ivancu**, drž. vpokojencu, Ljubljana, Cesta na Rožnik št. 11 ter Mariji in Grizeldi **Krennovi**, Ljubljana, Cesta v Rožno dolino št. 12-a parc št. 49-4 k. o. Gradiško predmestje za 240.000 din.

— V zastaranih primerih zapeke, združenih z zlato žilo in otekom jeter, je pravi blagoslov naravna »Franz-Josefova« grenka voda, zaužita tudi v malih množinah. »Franz-Josefova« voda milo deluje in zanesljivo odvaja, poleg tega pa se tudi po daljši uporabi skoraj nikdar ne izkaže neučinkovita.

Ogl. reg. S. br. 3074/35.

Pojasnilo v plačilu ležarine. Ker se je opazilo, da se odredbe čl. 18 predloga zakona o občni carinski tarifi glede svobodnega ležanja blaga v carinskih skladiščih ali na carinskih skladališčih, če gre za primere iz točke B tega čl. neenako in napačno tolmačijo, je dal finančni minister navodilo, v katerem pravi, da se blago, ki se pošilja na uradni pregled ali za katero velja uradno obvestilo, se v rok (čas), v katerem blago v takih primerih ne plača ležarine, ne bo računal splošni rok svobodnega ležanja blaga ki je določen v prvem odstavku čl. 18.

Oprema novega kirurgičnega paviljona v Ljubljani. Za 8. maj je razpisana 4. licitacija za nabavo postelj in posteljnih omaric za opremo novega kirurgičnega paviljona.

Nacionalni odbor jugoslovansko-nemške trgovinske zbornice v Belgradu se bo preselil dne 1. maja v zgradbo Jadranskopodonavske banke, v Kralja Milana ul. št. 11/II. (lift).

Preklic likvidacije. Jugoslovanska industrijska banka v likvidaciji, d. d. v Splitu sklicuje za 11. maj 1940 občni zbor delničarjev, na katerem bodo likvidatorji predlagali ustavitev likvidacije in vpostavitev banke.

Tehnika in gospodarstvo. Izšla je dvojna številka te revije, katero izdaja Socijalekonomski institut v Ljubljani, št. 3—4 za marec in april. Prinaša razprave: dr. Adolfa Vogelnika o pomenu empiričnostatističnega proučevanja konjuktur, Svetozarja Ilešiča o agrarni prenaseljenosti Slovenije ter dr. inž. Črtomirja Nagodeta o transbalkankah (zaključni članek). Nadalje prinaša knjižna poročila, bibliografija gospodarske literature in statistično prilogo: Poklicna razdelitev slovenskega moškega prebivalstva v razdobju od 1890—1931. Letna naročnina revije je 60 din, za dijake 30 din.

Licitacije: Dne 30. aprila bo pri Štabu za utrjevanje na Vrhniki licitacija za dobavo in inštalacijo elektrike v lokale odseka za utrjevanje. — Dne 30. aprila bo v intendanturi štaba dravske divizijske oblasti v Ljubljani licitacija za dobavo večje množine drv. — Dne 1. maja bo v pisarni inženjerije štaba dravske divizijske oblasti v Ljubljani licitacija za oddajo del na popravilu zgradbe za dvorsko stražo na Bledu. — Dne 11. maja bo pri dravski divizijske oblasti v Ljubljani licitacija za dobavo amonijakovega solitra; 28. maja kalijevega solitra; 29. maja aluminija v prahu; 30. maja preje iz konoplje; 31. lesenih kroglic; 3. junija olja za kamniktit in dne 4. junija jelovih trupcev.

Ali ste že naročili letošnje Mohorjeve knjige?

Vpisi v trgovinski register. V trgovinski register so bile vpisane naslednje tvrdke: American Motors, prodaja motornih vozil in oprem, lastnik Svetozar Hribar, Ljubljana, »Naša hiša«, družba z om. zavezo v Mariboru, glavnica 112.500 din, poslovodja Skof Franjo, profesor in Probst in Schigert, trgovina z jajci in perutnino in dež. pridelki na veliko, Lutvarci št. 48, občina Apače (lastnici P. Ana in S. Terezija).

Odprave konkurzov: pok. Kovič Ivana, sodarja žena v Tacnu 68 (vsa mas razdeljena), Podlogar Alojz, trgovec v Čevicah št. 39, Dol. Logatec (vsa masa razdeljena).

Konec poravnave: Bohinjc Andrej, trgovec v Medvodah, Šinkovec Stane, pos. v Kozarjih 125.

Nova tvrdka. V trgovinski register je bila vpisana »Ingo promet«, invalidska gospodarska prometna družba z om. zavezo, katere obratni predmet je pridobivanje in izvrševanje koncesij in posebnih pravic po čl. 39 uredbe o vojnih invalidih in ostalih vojnih žrtvah. Glavnica 200.000 din, poslovodje: Rus Zdravko, Marinko Ivo, Per Franjo in Jevak Matko.

Odprava konkurza: Groznik Marija, neprotokolirana trgovka v Višnji gori (sklenjena poravnava).

Nemci na zagrebškem velesejmu. Kakor na belgrajskem velesejmu, tako pričakujejo tudi na zagrebškem velesejmu znatno udeležbo nemških razstavljalcev. Od 187 inozemskih razstavljalcev jih bo po podatkih nemških listov 141 nemških tvrdk.

Znižanje obrestne mere v Nemčiji. Z ozirom na razmere na denarnem in kapitalnem trgu bo obrestna mera za kredite znižana od 5 na 4.5%, obrestna mera za vloge, ki so vezane na zakoniti odpovedni rok, pa se zniža obrestna mera od 3 na 2.5%.

Živinski sejmi

Živinski sejm v Mariboru. Na torkov živinski sejm so pripeljali 5 konjev, 6 bikov, 70 volov, 225 krav, 8 telet, skupaj 314 komadov. Debelih volov ni bilo. Cene: pol debeli voli 5—6.50, plemenski voli 5.75—7, biki za klanje 4.50—5.50, klavne krave debele 4.50—6, plemenske krave 4.25 —5.25, krave za klobasarje 3.10—4, molzne krave 4—6, breje krave 4—5, mlada živina 5—5.75, teleta 5.50—6.75. Prodanih je bilo 209 komadov. Cene mesa: volovsko meso I.vrste 10—12, II. 8—10, meso bikov, krav in telic 6—12, telečje meso I. vrste 10—12, II. 8 do 10, sveže svinjsko meso 10—14. Prihodnji živinski sejm bo 30. aprila.

Kranj

✝ **Prof. Rustem-Beg Vladimir.** V ljubljanski splošni bolnišnici je umrl profesor tukajšnje gimnazije Rustem-Beg Vladimir. Pokojni profesor se je rodil leta 1900 v Kursku v Rusiji in je po revoluciji pribežal v Jugoslavijo. Kot profesor je služboval na gimnazijah v Bjelovarju, v Vinkovcih in nazadnje v Kranju, kamor je prišel lansko leto jeseni. Pred dvema letoma je zbolel za tifusom, huda bolezen mu je močno razrahljala zdravje. Oprijela se ga je jetika in kljub skrbnemu negovanju je bolezni podlegel. Umrl je zapuščen od svojih domačih v tujini brez bratov in sester. Naj mu bo lahka naša zemlja!

Borze

Dne 25. aprila 1940

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.70—14.90

Devizni promet na zagrebški borzi je znašal 10.058.365 din, na belgrajski 9.030.000 din. V efektih je bilo na belgrajski borzi prometa 412.000 din.

Ljubljana — uradni tečaji:

London 1 funt	154.80— 158.—
Pariz 100 frankov	87.45— 89.75
Newyork 100 dol.	4425.00—4485.00
Ženeva 100 frankov	995.00—1005.00
Amsterdam 100 gold.	2348.50—2386.50
Bruselj 100 belg	746.00— 758.00

Ljubljana — svobodno tržišče:

London 1 funt	191.26— 194.46
Pariz 100 frankov	108.10— 110.40
Newyork 100 dol.	5480.00—5520.00
Ženeva 100 frankov	1228.18—1238.18
Amsterdam 100 gold	2900.55—2938.55
Bruselj 100 belg	921.35— 933.35

Ljubljana — zasebni kliring:

Berlin 1 marka	14.70— 14.90

Zagreb — zasebni kliring:

Solun 100 drahem	29.65— 30.35

Belgrad — zasebni kliring:

Solun 100 drahem	30.15— 30.85
Sofija 100 din	98 blago

Curih. Belgrad 10, Pariz 8.87, London 15.65, Newyork 446.—, Bruselj 75.30, Milan 22.45, Madrid 45, Amsterdam 236.75, Berlin 178.25, Stockholm 106.—, Sofija 5.50 ponudba, Budimpešta 79.50 pon., Atene 3.20 pon., Carigrad 3.20 pon., Bukarešta 2.30 pon., Helsingfors 8.50 pon., Buenos Aires 103.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 426—429
v Zagrebu 427 denar
v Belgradu 428—429

Ljubljana. Državni papirji: 7% investicijsko posojilo 97—99, agrarji 50—52, vojna škoda promptna 426—429, begluške obveznice 74.50 do 75.50, dalm. agrarji 66—67, 8% Blerovo posojilo 98—99, 7% Blerovo posojilo 90—91, 7% posojilo Drž. hip. banke 100—101, 7% stab. posojilo 94 do 96. — Delnice: Narodna banka 7.800—8.000, Trboveljska 233—238.

Zagreb. Državni papirji: 7% invest. posojilo 97 denar, vojna škoda promptna 427 denar, 4% sev. agrarji 50 denar, 8% Blerovo posojilo 100 denar, 7% Blerovo posojilo 90 blago, 7% posojilo Drž. hip. banke 101 denar. — Delnice: Narodna banka 7.900—8.000 (8.000), Priv. agrarna banka 175 do 178 (180), Trboveljska 236—237 (235, 236), Gutmann 52—60, Sladk. tov. Osijek 200 denar, Isis 31 denar, Jadr. plovba 350 denar.

Belgrad. Državni papirji: agrarji 53 denar, vojna škoda promptna 428—429 (428), begluške obveznice 74.75—75 (74.75), dalm. agrarji 66.75 do 67 (66.75), 4% severni agrarji 50—50.75, 6% šumske obveznice 66—67.50, 8% Blerovo posojilo 100.50 blago, 7% Blerovo posojilo 90 blago, 7% posojilo Drž. hip. banke 102 denar. — Delnice: Priv. agr. banka 185—188 (187, 186).

Žitni trg

Novi Sad. Pšenica: bač okol. N. Sad, gor. bačka, sremska slavonska in gor. banaška 250 do 252, bačka ladja Tisa 252—254. — Koruza: bačka in bač. par. Indjija 186—188, bačka par. Vršac 185—187. — Moka bačka in banaška 0g 0gg 365—375, 2 345—355; 5 325—335, 6 305—315, 7 275—285, 8 175—180, sremska in slavonska 0g 0gg 355—365, 2 335—345, 5 320—330, 6 300—305, 7 270—280, 8 175—180. — Fižol bački in sremski beli brez vreče 435—440. — Otrobi: bački in sremski 162.50—165, banaški 160—162.50. Tendenca lahka, promet srednji. — Borza bo do 29. aprila zaprta.

Cene živine in kmetijskih pridelkov

Cene živini in kmetijskih pridelkov v Lendavi 18. aprila t. l.: Biki I. vrste 6.75 do 7, II. 5—6; telice I. vrte 6—6.50, II. vrste 5, III. vrste 4—4.50; krave I. vrste 4.50, II. 3; teleta I. vrste 6—7, II. 5 do 5.50; prašiči pršutarji 7—10 din za kg žive teže. — Goveje meso I. vrste 12 din, II. 10; svinjina 12 do 14, zlanina 18, svinjska mast 22, goveje surove kože 12, telečje surove kože 12 din za kilogram. — Pšenica 250 din, ječmen 220, rž 200, oves 200, koruza 1900—200, fižol do 600, krompir 150, seno 120—140, slama 35—40, pšenična moka do 450, koruzna moka 225, ajdova moka 400 din za 100 kg. — Trda drva do 120 din za kub. meter, jajca 0.50 do 0.65 za komad, mleko 1.50 za l, surovo maslo 26 do 30 0din za kg. — Navadno mešano vino pri vinogradnikih 3.50—4.50 za l, finejše sortirano vino 5—7 din za liter.

V okraju Šmarje pri Jelšah, 15. aprila 1940: voli prve vrste do 8.50 din, druge vrste do 6.50, tretje vrste do 5 din; telice prve vrste do 7.50, druge do 5.50, tretje do 4.50 din; krave prve vrste do 6.50, druge do 4.50, tretje do 4 din; teleta prve vrste do 7.50 din, druge do 6.50 din; prašiči špeharji do 13, pršutarji do 11 din za 1 kg žive teže. — Goveje mejo prve vrste 14 din, druge vrste 12 din, svinjina 14—16 din, slanina 16—20 din, svinjska mast 20—22 din. — Pšenica 1.90 din, ječmen 1.80 din, rž 1.80 din, oves 1.80, koruza 1.80 din, fižol 6—8 din. krompir 2 din, seno 1 din, slama 0.50 din. jabolka prve vrste 6 din, druge vrste 4 din, tretje vrste 3 din. Pšenična moka 3.75—4 din, koruzna moka 2.50 din, ajdova moka 4 din za 1 kg. Trda drva 80 din za 1 m, jajca 0.30—0.40 din za komad, mleko 1.25 do 1.50 din za liter, surovo maslo 36—40 din za 1 kg. Navadno mešano vino pri vinogradnikih 3.50 din za liter, finejše sortirano vino 6.50 din.

V Celjskem okraju dne 18. aprila t. l. Voli I. vrste 7.50—8.50 din, II. 6.50—7, III. 6; telice I. 7, II. 6, III. 5.50; krave I. 6, II. 5.50, III. 4—5; teleta I. 8, II. 7; prašiči špeharji 13—14, pršutarji 10—12 din za 1 kg žive teže. — Goveje meso I. 14, II. 12; svinjina 18—20, slanina 20, svinjska mast 22, čisti med 20, goveje surove kože 16, telečje 16—18, svinjske 10—12 din za 1 kg. — Pšenica 1 kg 2.60 din, ječmen 2.30, rž 2.35, oves 2.25, koruza 2.50, fižol 6—7, krompir 2.30—2.50, lucerna 1.20, seno 1, slama 0.50, jabolka I. 7, II. 4, III. 3, pšenična moka do 4, koruzna 2.75 din za 1 kg. — Trda drva 80 din 1 m, jajca 1 din komad, mleko 2 din liter, surovo maslo 28—30 din kg. — Navadno mešano vino pri vinogradnikih 4 din, finejše sortirano vino 6 din za liter.

Regulacijska dela na Dravi pri Ptuju

Po večletnih naporih so končno pri Ptuju začeli regulirati Dravo

Velika dela, ki bodo ukrotila reko in prinesla mnogo koristi našemu kmetu

Ptuj, 25. aprila.

Pred mesecem dni so se pričela na več mestih regulacijska dela na Dravi in to posebno v bližini Ptuja, kjer so bila najbolj potrebna. S tem se je končno začelo reševati življenjsko vprašanje predelov ob Dravi, bodisi nad ali pod Ptujem. Pa tudi prebivalci teh predelov si bodo pri tem nujnem reševanju vprašanja regulacije Drave gotovo globoko oddahnili, ker bo po izvršenih delih obvarovanih več sto oralov najboljše plodne zemlje. Kratko rečeno, se je z regulacijo Drave v predelih okoli Ptuja začela boljša bodočnost našega kmeta in prebivalcev sploh, ki na teh predelih živijo, delajo in se borijo z mogočno reko, kateri pa nikoli niso mogli priti do živega.

Zgodovina boja za regulacijo

Borba za regulacijo Drave ob Ptuju je že stara. Če omenimo, da so bile leta 1882 takšne poplave, da so bile vse vasi niže Ptuja v največji nevarnosti, potem lahko razumemo, da je vprašanje regulacije bilo že takrat zelo aktualno. V letih 1882—1889 je Drava opustošila v teh krajih 282 oralov plodne zemlje. V letih 1886—1889 pa so morali v Novi vasi pri Sv. Marku niže Ptuja podreti 9 hiš, ker bi jih drugače odnesla voda. Leta 1892 so morali delati več mesecev, da rešijo pred katastrofo vas Zabovci, ki ji je pretil pogin v vodi. Še prej, t. j. leta 1889, pa so z velikimi žrtvami rešili vas Sv. Marko. Takih primerov bi lahko našteli še več. Vse to na zelo zanimiv način opisuje v neki veliki nemški, oziroma takratni avstrijski tehniški reviji inž Anton Weber, gradbeni vodja regulacije Drave pred svetovno vojno.

Vse gorenje in že prejšnje okolnosti so dale povod, da je že takratna deželna vlada za Štajersko mislila na regulacijo Drave od Ptuja do Borla, ker je v tem predelu reka najbolj podivjana. Pri Novi vasi se namreč struga razcepi na mnogo rokavov, tako da je vodna pot široka 1 km. Vsi rokavi so plitvi, toda za časa poplav je to nevarnejše. Tudi osrednja avstrijska uprava je spoznala vse velike nevarnosti in neizmerno škodo, ki jo povzroča Drava na teh mestih in je že leta 1873 izdala naredbo, da se sestavi projekt regulacije Drave od Ptuja do Bukovcev. Ker pa so leta 1882 in jeseni 1883 nastale velike katastrofalne poplave, je avstrijsko notranje ministrstvo izdalo novo naredbo, da se sestavi projekt za regulacijo od Hajdoš do Borla. — Medtem pa je reka delala dalje tako škodo, da se vlada ni smela več brigati samo za posamezne kulture, ampak da obvaruje posamezna naselja, vasi, ceste in mostove v Ptuju, Borlu in Ormožu. Komisija, ki je prišla, je takrat izdelala izhodne točke za regulacijo. Do izvršitve projekta od Maribora do Središča pa ni prišlo, temveč obstojajo samo še fragmenti o izvršenem projektu, ki je bil sestavljen v letih 1903—1904 za regulacijo od Ptuja do Borla. Proračunska vsota tega projekta (11 km dolge trase) je znašala dva in pol milij. kron. Tudi do te izvršitve ni prišlo, ker je Drava medtem tako močno izpodjedla svoje bregove in delala kulturam ter vasem tako veliko škodo, da se je avstrijska uprava do svetovne vojne omejila samo na zasilno obrambo, kar se je delalo že v 60. in 70. letih prejšnjega stoletja. Take zasilne zgradbe so ponekod še danes in vpijejo povsod po vzdrževanju in popravljanju. Posebno bi bilo to potrebno pri Trčovi, Dogošah in pod dupleškim mostom, kjer Drava ni tako divja kot niže Ptuja.

Drava izpreminja svoj tek

Leta 1903 je Avstrija v gornjem toku reke na Tirolskem in Koroškem izvrševala že zelo obsežna regulacijska dela, posebno zgradbe za uravnavo hudournikov, kar je bilo velikega pomena za Dravo samo. Ta dela so se v poznejšem času izpopolnjevala in nadaljevala. — V Mariboru opazujejo že čez 100 let profil Drave. Vodokaz kaže, da ni bilo nobene spremembe korita. Tako se more sklepati, da je izvor proda, ki vse zagramozi in spremeni v nekako pustinjo, niže Maribora. Drava, ki je tekom stoletij menjala svojo strugo, je nosila s seboj debelo šuto (izvira iz ledeniške dobe) in jo odlagala na dno ter tako svojo strugo polnila in spreminjala njeno smer. Kulturno zemljo pa je pri tem spreminjala v pustinjo. Vsi ti pojavi se dajo opazovati v predelu nad Ptujem. Kažejo pa nam, kako potrebna je bila tudi tu regulacija.

Pod Jugoslavijo

Po preobratu leta 1918 do zadnjih časov, je tudi naša državna uprava v mejah svojih moči prispevala za manjša regulacijska dela na Dravi v predelih ob Ptuju, ki pa so se tudi, kakor prejšnja avstrijska, omejevala samo za zavarovanje najnevarnejših mest, ki so delala posebno škodo. Napravilo in vzdrževalo se je zgradb v skupni vrednosti 9 milij. din. To je bila seveda samo zasilna obramba, brez generalnega projekta in sistema.

Ob priliki ko je država najela 4 milijardno posojilo, je ministrstvo za zgradbe od tega zneska leta 1938 določilo dotacijo 13 milij. din za dobo šest let pod pogojem, da k tej vsoti prispevata za regulacijo Drave kr. banska uprava v Ljubljani in interesenti (občine) vsak po 2,210.000 din. Skupen znesek je torej 17,420.000 din, za dobo šest let, ko mora biti določena regulacija, krita s tem zneskom, izvršena. Po nalogu min. za zgradbe je bila v Ptuju ustanovljena »Terenska hidrotehnična sekcija za regulacijo Drave« pod vodstvom g. inž. Knafeljca. Sekcija je sestavila generalni projekt regulacije Drave od Maribora do Ormoža. Proračun tega projekta znaša 97 in pol milij. dinarjev. Po programu del, ki ga je sprejelo ministrstvo za zgradbe, se bo s sistematično regulacijo začelo, oziroma se je že začelo na treh mestih: 1. od Loke navzdol, 2. od Ptuja (mesta) navzdol in 3. od borlskega mostu navzdol. Za posamezne sektorje je določeno: za prvi 6 milij. din, za drugi 6 milij. 350.000 din in za tretji 5,070.000 din. Skupaj 17 milijonov 420.000 din. V tej vsoti so zapopadeni vsi režijski stroški itd. Razen tega bi se po trileten načrtu na račun režije uporabilo: iz štirimilijardnega posojila: 5,400.000 din, prispevek banovine in interesentov znaša za vsakega 1,020.00 dinarjev.

Odobreni načrti

Do sedaj je ministrstvo odobrilo tri projekte, in sicer: 1. za regulacijo v odseku Št. Janž—Loka s proračunsko vsoto 796.249.85 din. To delo je bilo potom licitacije oddano gradbenemu podjetju inž. Pretnerju iz Ljubljane za vsoto 794.657.75 din. 2. Projekt za regulacijo v odseku Ptuj—Budina s proračunsko vsoto 2,925.573.88 din. Tudi to delo je izlicitiralo podjetje inž. Pretner za 2,209.959.33 dinarjev. Ministrstvo za zgradbe je razen tega odobrilo še projekt za regulacijo Drave v odseku Borl—Muretinci s proračunsko vsoto 2,209.959.33 dinarjev. Ker pa za izvršitev tega projekta še ni zagotovljen prispevek banovine in interesentov v znesku 951.133 din, se še ni razpisala licitacija.

Za izvršitev regulacijskih del je bilo nabavljenih 5 večjih in 6 manjših transportnih čolnov s potrebnim priborom za 78,883,84 din. Sekcija bo morala v teku prihodnjih dveh let sestaviti še dva projekte s proračunom po 680.000 din. Eden bo sestavljen še letos, drugi pa drugo leto. Tako bo za prva tri leta porabljeni 7,440.000 din in ostane še za prihodnja tri leta ostanek okoli 10 milijonov dinarjev.

V vmesnih odsekih od Št. Janža čez Ptuj in do Borla se nahajajo tudi posamezne zgradbe, od katerih so nekatere dokončane, veliko število pa je še nedokončanih. Te zgradbe se ne morejo dokončati s kreditom, ki ga je stavilo na razpolago ministrstvo iz štirimilijardnega posojila, temveč je prepuščena dogotovitev in vzdrževanje banovini.

Z delom so že začeli

V Št. Janžu se je hotelo začeti z deli že v decembru lanskega leta, toda huda zima je to preprečila. To stanje je trajalo do sredine marca, ko je nastopilo lepše vreme. Sedaj se dela v Št. Janžu s polno paro in to od sredine prejšnjega meseca. V glavnem se vršijo dela pri vaseh Loka in Starše. Dela v Ptuju pa so se začela z 2. aprilom in bodo trajala predvidoma tukaj dve leti. Dela pri Št. Janžu so odvisna od stanja vode. Gradbeno podjetje mora izkopati velikanske količine materiala, pri čemer je podjetnik zaposlil samo ljudsko moč, kar je hvalevredno. Pri vseh teh delih se bo gledalo predvsem na to, da pride denar med ljudi in ne morebiti za stroje in v tovarne. Podjetje uporablja za material običajni prodec, šuto, protje, deske in drugo, v glavnem vse, kar se da proizvajati ali pridobivati doma in po domačih ljudeh, ki so vešči čolnarjenja in ki se vode ne boje. Pred očmi moramo imeti, da so dela na vodi precej nevarna in težka.

Tudi Ribnica je dobila novega dekana

S smrtjo g. dekana Antona Skubica osirotela ribniška župnija je dobila novega dušnega pastirja. Za župnika in dekana v Ribnico je prišel včeraj g. Viktorijan Demšar, škofjeloški uršulinski rektor, ki je bil imenovan tudi za duh. svetnika.

Novi g. dekan se je rodil 12. marca 1904 v Stari vasi pri Žireh, kjer je bil oče mizar in uraški samouk. Po končani ljudski šoli so ga starši poslali na gimnazijo, ki jo je dovršil v Kranju, kjer je leta 1924. maturiral. Jeseni je vstopil v ljubljansko duhovsko semenišče. Po novi maši, ki jo je pel leta 1929., je moral za šest mesecev k vojakom, z januarjem leta 1930. pa je bil nastavljen za kaplana na Koroški Beli, kjer je dve leti izredno uspešno deloval v cerkvi, šoli, na karitativnem in prosvetnem polju. Posebno pozornost je posvečal tamkajšnji delavski mladini, kateri je oskrbel športno igrišče in počitniške kolonije. Na Koroški Beli se ga še danes staro in mlado hvaležno spominja. S Koroške Bele bi moral iti za prefekta v Zavod sv. Stanislava v Št. Vid, kamor pa ni odšel, ker je hudo zbolel. Lotila se ga je huda pljučnica in je pet dni ležal v nezavesti. Ko je nekoliko okreval, mu je tovarniško delavstvo omogočilo, da je mogel po nasvetu zdravnika oditi k morju. Obenem ga je povabil na Krk tudi g. škof dr. Srebrnič, čigar gost je ostal tri tedne. Ko se je z juga vrnil, so ga poslali za kaplana v Bohinjsko Srednjo vas, da bi ga sveži alpski zrak okrepil. In res se je v kratkem času tako utrdil, da poslej ni nič več bolehal. Škofija mu je nato odkazala novo delovno polje v Škofji Loki, kjer je bil dve leti mestni kaplan, štiri leta pa rektor uršulinskega samostana. Kot kaplan je tudi v Škofji Loki poleg pouka na štirih šolah vsestransko razvijal svojo delavnost v mladinskih organizacijah in v prosvetnem društvu ter pri Vincencijevi konferenci, ki jo je po svojem prihodu ustanovil. V svojo dušnopastirsko skrb je vklenil tudi tamkajšnje vojaštvo. Bil je tudi član načelstva Ljudske hranilnice v Škofji Loki. Tudi službo rektorja je opravljal v vsestransko zadovoljnost. Pridobil si je velike zasluge za gospodarski napredek samostana in za prenovitev samostanske cerkve.

V občevanju odlikuje novega ribniškega gospoda dekana neprisiljena prijaznost in umerjena dostojanstvenost. V besedi je mehek, obziren in vljuden. V pogovoru ne pride v zadrego. Svoje, že itak bogato znanje, je izpopolnjeval na potovanjih po Italiji, Franciji in Nemčiji. Leta 1938. je nekaj časa pastiroval med našimi rojaki v severni Franciji, kjer je nadomeščal izseljenskega duhovnika g. Grimsa. Lanske počitnice pa se je mudil med našimi rojaki v Ameriki in je vtise s tega potovanja prav zanimivo opisal v »Slovencu«.

Ko so ribniški farani zvedeli, da je gospod Demšar imenovan za novega župnika in dekana, so se ga že vnaprej veselili in so mu včeraj pripravili prav slovesen sprejem.

G. dekanu želimo na novem važnem in odgovornosti polnem mestu obilo božjega blagoslova, da bi dolgo in uspešno deloval med Ribničani.

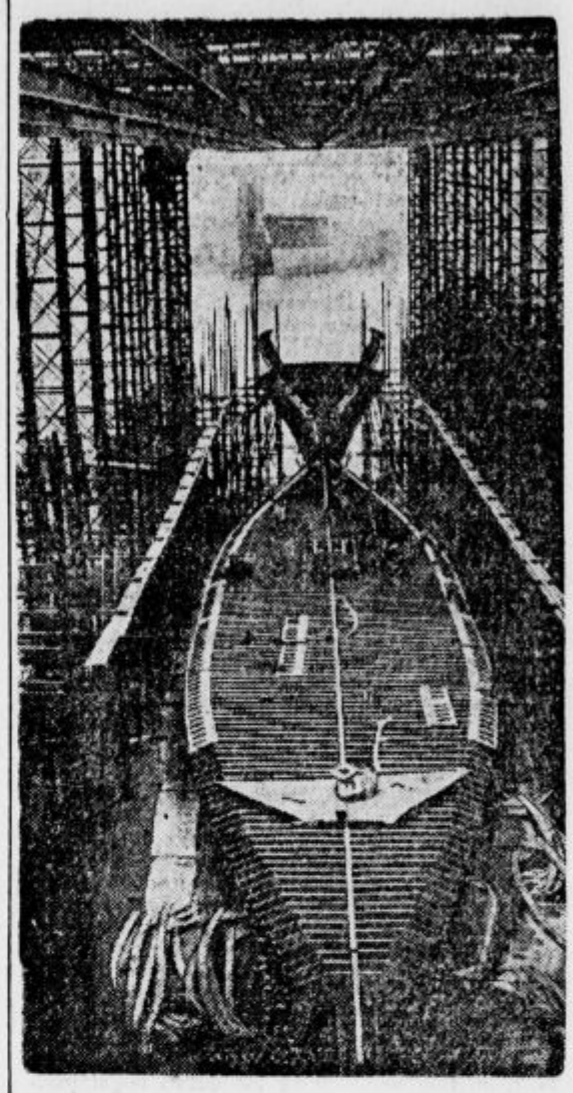

S pospešeno naglico gradi Anglija v vseh svojih ladjedelnicah enote svoje že itak ogromne vojne mornarice. Slika nam kaže pogled v neko ladjedelnico, kjer je že napol dogotovljen trup moderne 9000-tonske križarke.

Alarm mu je rešil življenje

Francoski listi pročajo o naslednjem dogodku, ki se je pripetil v najbližjem zaledju fronte nekje v Franciji. V neki vasi je bil razmeščen oddelek za protiletalsko obrambo. Neke noči je bil dan znak alarma, ker so se bližala nemška letala. Vojaki so bili na svojem mestu prej kakor v minuti, le poveljnika oddelka ni bilo. Čakali so nekaj minut, nato pa so šli v hišo, kjer je stanoval. Vstopili so v sobo, kjer pa so ga našli v nezavesti. Plini, ki so uhajali iz slabo zgrajene peči, kurjene s premogom, so ga zastrupili. Vojaki so brž prenesli svojega poveljnika na prosto, kjer so mu nudili prvo pomoč in mu rešili življenje. Ako bi ne bilo tiste noči znaka za alarm, bi se poveljnik gotovo nič več ne prebudil iz svoje nezavesti.

Kino Kodeljevo tel. 41-64

Danes ob 20 uri, jutri ob 17 in 20 drugi MICKEY ROMEY velefilm

Hardy je milijonar

Mickey Roney, Cecilija Parker, Levis Stone ter slavna tragedinja Barbara Stanwych v ganljivi zgodbi o žrtvah materine ljubezni

Stella Dallas

Dr. V. Meršol:

Alkoholizem in zdravje

(Predavanje na treznostnem zborovanju.)

Kot zdravnik epidemiolog imam dan za dnem opraviti z nalezljivimi boleznimi. In tam velja načelo: **Bolje preprečiti nego zdraviti.** Če se kljub preprečevanju pojavijo primeri važnejših nalezljivih bolezni, se predvzamejo takoj vse potrebne mere, da se nalezljiva bolezen omeji in dalje njeno širenje prepreči. Zakaj na pr. v naši državi že par let ni nobenega primera črnih koz? Kaj mislite, da so same prenehale? Kaj še! Prav tako bi vladale kot v nekaterih drugih državah na svetu, če bi ne preprečevalo njihovega izbruha in širjenja zaščitno preprečevalno cepljenje (vakcinacija) dojenčkov in ponovno cepljenje odraslih. Cepljenje se vrši sistematično leto za letom, zato tudi uspeh ni izostal.

Znano vam je vsem, da v evropskih državah sedaj ni kuge, ne kolere. Ali je morda katera od teh bolezni sama prenehala? Tudi ne! Vsa večja pristanišča, kamor prihajajo ladje s potniki iz vzhodnih dežel, kjer vlada epidemija kolere in kuge, budno pazijo, da ni med novodošlimi potniki kdo bolan. V sumljivih primerih uvajajo karanteno in izolirajo osumljence, da bi preprečili vsako nadaljno širjenje bolezni, ako bi slučajno pri kom od potnikov izbruhnila bolezen, ker se nahaja že v inkubaciji. Uspeh zopet popoln: primerov kolere in kuge nimamo v Evropi.

Letos imamo nekaj več primerov nalezljivega vnetja možganske mrene. Starši malih in šolskih otrok so postali zaskrbljeni in vprašujejo, kaj naj napravijo, da se njihovi otroci ne okužijo, in ako so okuženi, da ne obolijo.

Kaj pa delajo zdravniki v glavnem pri izbruhu nalezljive bolezni? Vse naše delo je posvečeno zdravljenju obolelih in zaščiti zdravih. Obolele zdravimo predvsem v bolnišnicah. Zaščita zdravih pa obstoja v pouku prebivalstva o bolezni, da ljudje vedo, kakšna je bolezen in kako se javlja; zaščita obstoja dalje v izolaciji obolelih, v karanteni sumljivih, v omejitvi prometa, v zaščitnem cepljenju itd. sploh v vseh od oblasti izvajanih zaščitnih merah, ki so pri posameznih boleznih različne.

Ali ni alkoholizem enako ali še bolj nevaren kot črne koze, kuga ali vnetje možganske mrene? Saj premnoge svoje žrtve vodi v smrt, drugim pa pušča trajne posledice. V enem oziru je pa še hujši od prej imenovanih bolezni. Črne koze, kuga in kolera se ne podedujejo. Nagnjenost k alkoholizmu in z njim povzročene slabe lastnosti se pa podedujejo od rodu do rodu in uničujejo cele generacije.

Zato bi logično pričakovali, da bodo tudi predvzeti podobni ukrepi, in sicer:

Alkoholike bi skušali ozdraviti v posebnih bolniških zavodih ali pa v protialkoholnih dispanzerjih. One pa, ki še niso vdani alkoholu, posebno pa našo mladino, bi zaščitili pred alkoholom, da ne zapade alkoholizmu. Kot državljane proste volje bi jih predvsem poučili o bistvu alkohola, o vseh njegovih nevarnostih, jih skušali moralno in etično dvigniti, jih na ta način imunizirati, da se ne okužijo in obolijo na olkoholizmu, če pridejo v vsakdanjem življenju v stik z alkoholom. Ta naloga bi pripadla staršem, šoli, duhovščini, sploh vsem, ki se brigajo in morajo brigati za pravo vzgojo mladine in naroda.

In kaj naj bi delala oblastva: država, banovina, mesta, občine? Država bi izdala zakon o alkoholizmu, v katerem bi bili navedeni vsi ukrepi, ki jih morajo podvzeti državi podrejene oblasti in državljani, da se prepreči alkoholizem. Prav v nobenem primeru pa bi ne smela država sama kakor tudi njej podrejena oblastva napraviti kar koli, kar bi celo pospeševalo alkoholizem in kvarilo ljudsko zdravje. Podrejene oblasti bi te odredbe na svojem področju izvajale in s svoje strani podvzele vse, da bi bilo ljudstvo v njihovem okolišu čim bolj obvarovano pred alkoholizmom in da bi ostalo zdravo, v zavesti, da pomeni zdravo ljudstvo na znotraj in zunaj močno državo, da je zdravje vir blagostanja in sreče vsakega posameznega državljana in cele države.

Slovenci, ki se mnogokrat hvalimo s svojo kulturo, smo gotovo že vse to izvršili in dajemo tozadevno dober zgled našim bratom na jugu in našim sosedom! Pri nas gotovo ni pijancev in naš naraščaj je duševno in telesno zdrav! — Kako smo še žalibog daleč od tega cilja!

Ne bom se spuščal v podrobno kritiko danih razmer. Želel bi ugotoviti samo par dejstev in nasvetovati primerne ukrepe:

1. **Vzgojitelji** naše mladine (starši, učiteljstvo, duhovščina) kakor tudi razne **mladinske in telovadne organizacije** se kljub neprestano ponavljajočim se zagotovilom, da skrbe za duševno in telesno zdravje in napredek mladine, po večini še vedno ne zavedajo, da brez abstinence ni zdrave in krepke mladine. Kar so lahko izvedli boy-scouti in Finci, to je, mislim, izvedljivo tudi pri nas.

2. V Sloveniji imamo sicer bolnici za duševne bolezni v Ljubljani-Studencu in Novem Celju, kjer se zdravijo vsled alkohola nastale duševne bolezni, nimamo pa niti enega **ambulatorija ali dispanzerja,** kjer bi se lahko ambulatorno zdravili razni neduševno bolni alkoholiki, ki bi se želeli odvaditi pitju. Smatram, da je neobhodno potrebno, da se čimprej osnujejo dispanzerji v Ljubljani, Mariboru in Celju.

3. V borbi proti alkoholizmu so do sedaj oblastva stala bolj ob strani in prepušča glavno borbo privatnim organizacijam in zasebnikom. To ni dovoljno. **Brez aktivne borbe proti alkoholizmu tudi s strani raznih oblasti ne bo šlo. Skrb za ljudsko zdravje imperativno zahteva energične ukrepe javnih oblasti.**

4. Za koordinacijo vse borbe proti alkoholizmu je neobhodno potrebno **ustanoviti pri Kr. banski upravi na VI. oddelku poseben odsek.** V ta namen naj ne bo škoda nobenega denarja, saj gre za borbo proti najstrašnejši bolezni našega naroda.

5. **Občinam** dela alkoholizem velike stroške. Pijanci polnijo bolnišnice, hiralnice, ubožnice in ječe. Za nje morajo plačevati občine, ker svojega premoženja bodisi niso imeli ali pa so ga zapili. Tudi med brezposelnimi je mnogo takih, ki so radi pijanosti zgubili službo in delo. Tudi te morajo podpirati občine obenem z njihovimi družinami. In vse te izdatke bi si v veliki meri vsaka občina lahko prihranila, če bi organizirala na svojem področju sistematično delo proti alkoholizmu. Naj ne bo občine, ki bi tozadevno skrb za ljudsko zdravje zanemarjala. **Ne skrbite samo za žrtve alkoholizma, delajte raje radikalno in preprečujte alkoholizem!**

6. **Kmetje** imajo pri nas po večini okrog hiše ali pa na polju posajeno sadno drevje. Kmet, posebno če ima lepo, plemenito sadje, po večini to sadje proda, ako je za to dana možnost, drugo pa použije on in njegova družina tekom zime ali pa ga posuši za poletje. To je popolnoma v redu in z zdravstvenega stališča priporočljivo, saj sadje vsebuje precej redilnih snovi, posebno vitaminov.

Žalibog se večina sadja ne pojé, ampak se iz njega kuha alkohol, ker je pri nas dovoljena **prosta žganjekuha.** Kmet tega žganja ne sme prodajati in ga navadno tekom zime popije s svojo družino. Čim se začne jeseni kuhanje žganja po slovenskih vaseh, zavlada tam pijanost z vsemi njenimi strašnimi posledicami in vlada, dokler je kaj žganja v sodu in posodah.

Od proste žganjekuhe nima prav nihče koristi, ampak vsi veliko škodo. Ako bi kmet sadje ali žganje mogel prodati, bi vsaj nekaj zaslužil in si s tem lahko kupil hrano ali obleko. Tako pa popije žganje v par tednih s svojo družino in otroci doma, kar prinaša njemu in njegovemu potomstvu največjo zdravstveno škodo, koristi pa prav nobene.

Občine nimajo od proste žganjekuhe nobenih dohodkov, ampak samo nove stroške radi plačevanja oskrbnin v bolnici za poškodovance po pretepih in obolele po pijanosti, ki so pa sicer revni. Tudi banovina in država nimata od tega nobenih dohodkov, ampak samo delo in stroške.

Zato ne razumem, kako je mogla biti prosta žganjekuha v naši državi dovoljena. Še bolj pa mi je nerazumljivo dejstvo, da so člani našega banskega sveta pred nekaj leti po večini glasovali proti predlogu, da se prosta žganjekuha v naši banovini odpravi. Ali se res niso zavedali in se še ne zavedajo, da s takim glasovanjem samo pospešuje pijančevanje in narodovo propadanje?

Smatram, da skrb za ljudsko zdravje in za narodovo rast nujno zahtevata, da se prosta žganjekuha čimprej prepove, če ne v celi državi, pa vsaj v Sloveniji.

Nanizal sem par misli o alkoholizmu z zdravstvenega stališča. Bilanca razdiralnega učinka alkoholizma na posameznika in na naš narod je strašna. **Skrajni čas je že, da se vse zasebne pozitivne sile in vsa oblastva združijo v skupni energični akciji, da naš narod osvobodé najhujšega zla in mu zgradijo močne temelje za zdravo in trezno bodočnost.**

Konec.

Drobne novice

Koledar

Petek, dne 26. aprila: Mati božja dobrega sveta. Klet in Marcelin.

Sobota, dne 27. aprila: Hosana, devica; Peter Kanizij, Cita.

Novi grobovi

† **V Kamniku** je preteklo sredo umrla gospa **Frančiška Schleicher**, roj. Gril, posestnica na Šutni št. 28. Pogreb blage rajnice bo danes ob 4 popoldne na pokopališču na Žalah. Naj v miru počiva! Žalujočim naše iskreno sožalje!

† **Na Vrhniki** je mirno v Gospodu zaspal gospod **Jakob Kunstelj**, posestnik. Pogreb bo v soboto ob 9 dopoldne s sv. mašo v župnijski cerkvi na domače pokopališče. Naj mu sveti večna luč. Žalujočim naše iskreno sožalje!

Osebne novice

= **Cerkveno odlikovanje.** Za škof. duhovnega svetnika je bil imenovan g. Ivan Zupančič, župnik v Škocijanu pri Turjaku.

= **Na zagrebški univerzi** je opravil profesorski izpit za srednje šole g. Vladimir Globočnik, katehet na II. drž. ženski meščanski šoli v Zagrebu.

= **Izpit** za izvajanje javne geodetske geometerske prakse je položil pred državno komisijo v Belgradu v katastrskem oddelku ministrstva za finance in državna podjetja g. Zvonimir Pelc iz Ljubljane. Čestitamo!

Strašna smrt v ognju

Prežganje, 24. aprila.

Danes je v gozdu med Vel. Trebeljevem in Malim vrhom pospravljal in požigal smrekove veje posestnik Anton Štrubelj, p. d. Španov oče, iz Vel. Trebeljevega. Ker je vlekel močan veter, je velik plamen zajel Štrublja. Ker se mu je vnela obleka, bi bil revež zgorel, če ga ne bi ljudje, ki so slučajno tja prišli, potegnili iz plamenov — mrtvega. Rajni je bil star 76 let, bil je globoko veren katoliški mož, član Apostolstva mož in cerkveni ključar podružne cerkve sv. Križa v Vel. Trebeljevem. V njegovo hišo so prihajali stalno menda vsi kat. slovenski časopisi. Njegovi otroci so načitani in prav rajni oče jim je veliko k izobrazbi pripomogel s časopisjem. Njegov dom je bil v fari in občini zelo viden, upoštevan in ugleden. Med svetovno vojno je bil župan občine Trebeljevo. Ljudstvo ga ima v hvaležnem spominu. Vsak sočustvuje z nesrečno družino, ki je na tako tragičen način zgubila očeta. Pogreb bo v petek, 26. t. m. Bog mu bodi za vse dobro bogat plačnik. Naj počiva v miru!

PLETENINE - TRIKOTAŽA
ALOJZIJ POTRATO PREJ
JOS. KUNC & Co.
LJUBLJANA - MIKLOŠIČEVA CESTA

— **Čestitke uradništva g. banu.** Banu gospodu dr. Marku Natlačenu, ki je obhajal včeraj svoj god, so v imenu uradništva izrekli svoje čestitke k godu načelniki oddelkov in šefi samostojnih odsekov. Prav tako je osebno čestital g. banu škof dr. Gregorij Rožman. Čestitkam se pridružujemo tudi mi.

— **Zdravniška zbornica nujno** prosi vse zdravnike vojne obveznike, ki nimajo oficirskega čina, da nemudoma javijo potrebne podatke zdravniški zbornici.

— **Karitativna zveza v Ljubljani** bo imela dne 10. maja ob petih popoldne v karitativni pisarni v Ljubljani (Marjanišče, Poljanska cesta 28) svoj redni občni zbor z običajnim dnevnim redom.

— **Banovinski zdravnik dr. Joško Arko v Šent Vidu nad Ljubljano** je mesto venca na krsto blagopokojnega Antona Belca daroval zavetišču svetega Jožefa 200 din. G. daritelju najtoplejša zahvala.

— **Pri zaprtju, motnji v prebavi** — vzemite zjutraj še na prazen želodec en kozarec naravne »Franz-Josef« grenčice.

— **Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani** je mesto venca na grob svojega blagopokojnega upravnega svetnika Antona Belca darovala 1000 din Škofijskemu društvu za varstvo sirot, ki se za velikodušni dar najtopleje zahvaljuje.

— **Iz Legije koroških borcev.** V nedeljo, dne 28. t. m. se ob 11. uri dopoldne odkrije spominska plošča pokojnemu našemu tovarišu, vojnemu dobrovoljcu iz balkanske vojne in osvobodilnih bojev na severni meji Mihu Čopu na njegovi rojstni hiši na Blejski Dobravi. Vabimo vse članstvo, posebno člane gorenjskih krajevnih organizacij, da se svečanosti polnoštevilno udeleže. Odhod članov iz Ljubljane ob 7.05 zjutraj. — Glavni odbor LKB.

— **V Polhov Gradec, Lučne in Poljansko dolino v nedeljo s Putnikom.**

— **Poštne pristojbine za razglednice ob praznikih in za posetnice.** Glede na bližajoče pravoslavne vel. praznike opozarja poštna direkcija občinstvo na pravilno frankiranje razglednic z voščili. Pristojbina za razglednice (dopisnice s slikami), ki jih občinstvo uporablja za čestitke o božiču, novem letu in veliki noči znaša 0.50 din, če so čestitke napisane z največ petimi besedami, ali petimi običajnimi kraticami. Tako razglednico pa je treba predati na pošto v času 10 dni pred, odnosno 5 dni po navedenih praznikih, sicer znižna poštnina ne velja. Za tiskane posetnice v odprtih ovitkih, ki jih stranke uporabljajo za čestitke, zahvale in druge izraze vljudnosti in na katerih je besedilo napisano z največ petimi besedami (ali običajnimi kraticami) znaša pristojbina tudi 0.50 din, če pa je na taki posetnici napisanih več kot pet besed, pa znaša pristojbina 1 din. Se zgodi, da občinstvo zamenja male razglednice, ki jih razpošiljajo v odprtih ovitkih s posetnicami. Take razglednice z raznimi napisi, kot n. pr.: »Vesele velikonočne praznike« niso posetnice. Če je na takih razglednicah vse besedilo tiskano, se seveda lahko pošiljajo kot tiskovina, ne smejo pa imeti nobenih pismenih opazk, razen naslova pošiljatelja in naslovnika ter datuma. Take razglednice v odprtih ovitkih je torej frankirati kot pisma, če ne ustrezajo navedenim pogojem za tiskovine. Posetnice, omenjene zgoraj v 2. odstavku morajo imeti **ime natisnjeno** (ime in priimek, poklic, bivališče, stanovanje itd.). V tiskanem naslovu se smejo napraviti z rokopisom ali na drug mehaničen način izpremembe, ki se nanašajo na poklic, bivališče in stanovanje, kakor tudi podatki, ki se nanašajo na pošiljateljevo rodbino, n. pr.: »s soprogo« ali »in deca« in podobno. Prav tako se sme dodati pred krstnim imenom pošiljatelja ali izza njegovega priimka ime soproge, otrok ali rodbinskih članov. Poleg teh popravkov in dostavkov se sme na posetnico napisati pet besed, s katerimi se izraža čestitka, zahvala in sožalje. Kot zgoraj navedeno znaša pristojbina za take tiskane posetnice v odprtih ovitkih 0.50 din, če pa imajo napisanih več kot pet besed pa 1 din. Za tako opremljene posetnice velja navedena znižana pristojbina vse leto in torej ni omejena na gotovo dobo kot za razglednice, ki jih pošiljajo stranke ob praznikih.

— **Nedeljski izlet v Županovo jamo in na Turjak — prijave Putnik.**

— **Utonila je 18 mesecev stara deklica.** Kakor poročajo iz Kamnika, je 22. t. m. dopoldne utonila 18 mesecev stara deklica Marija Zamljenova, ki je padla doma v Godiču pri Kamniku v deročo Mlinšico. Oče in mati sta zaposlena v kamniški smodnišnici. Morata že ob 4 zjutraj z doma in se še le popoldne vračata z dela. Doma jima vodi gospodinjstvo in nadzira mlajše bratce odnosno sestrice 17-letna hčerka Ela. Ta je omenjeni dan imela mnogo opravka pri gospodinjstvu. Mati ji je, kakor navadno, še skrbno naročevala, da naj posebno pazi na najmlajšo sestrico, ki rada zahaja k potoku. Okrog hiše v pesku so se igrali domači otroci in sosedovi. Ko je dopoldne privozil mimo neki voznik, so vsi leteli za vozom in se obešali na soro. V nemar so pustili sestrico Miciko. Ta je nosila pesek z igrišča v potok. Najbrž se ji je spodrsnilo, da je izgubila ravnovesje. Padla je v potok in utonila. Šele čez dobro uro je Zamljenova Ela pogrešila svojo sestrico. Iskali so jo okrog in naposled našli trupelce daleč spodaj ob lesenih grabljah, ki so napravljene čez potok. Skušali so deklico z umetnim dihanjem obuditi k življenju, pa je bilo vse zastonj.

Po državi

• **Nemški učenjak v Belgradu.** Nekaj časa se že mudi v Belgradu vodja indogermanskega instituta na univerzi v Lipskem profesor dr. Henrik Junker. V četrtek zvečer je na Kolarčevi univerzi predaval o muzikaličnem elementu v jezikih sveta.

• **Pomoč poplavljencem v Novem Sadu.** Mestni svet v Novem Sadu je imel sejo, na kateri so razpravljali o vprašanju nadaljnje pomoči poplavljencem in o zgradbi nasipov. Sklenjeno je, da se najame posojilo deset milijonov, ki jih bodo razdelili med oškodovane meščane, da si zgrade nove hiše. Pri gradnji novih hiš bo pomagalo mesto, porabili pa bodo v ta namen tudi nabrani denar. Rdeči križ je nabral 300.000 dinarjev, razna društva pa 100.000 dinarjev. Ker so najhujši časi minili, je mesto prenehalo dajati hrano poplavljencem in opustilo javne kuhinje, v katerih je dobivalo hrano okrog 4000 družin. Mesto je prizadetim družinam dalo živeža za deset dni. Donava je pri Novem Sadu upadla že za nad dva metra.

• **Bolniško zavarovanje banovinskih uradnikov na Hrvatskem.** Te dni je prišla na bansko oblast v Zagrebu k oddelnemu načelniku dr. Rasuhinu deputacija uradniške bolniške blagajne in mu izročila spomenico, v kateri uradniki prosijo in zahtevajo, da banska uprava najhitrejše prouči težke razmere, ki vladajo na polju bolniškega zavarovanja banovinskih in ostalih uradnikov na Hrvatskem. Resolucija predlaga, naj se bolniško zavarovanje prepusti zasebni iniciativi, vendar bi morala opravljati to bolniško zavarovanje samo ena blagajna pod nadzorstvom banske oblasti, včlanjeni pa bi morali biti vsi nameščenci in upokojenci banovine Hrvatske, ne samo oni iz Zagreba in še ti le deloma, kakor je bilo doslej. Tako blagajno bi morala podpreti banska oblast. Lahko pa tudi banska oblast sama kot delodajalka v svoji režiji opravlja bolniško zavarovanje svojih nameščencev ter iz svojih proračunskih sredstev nakazuje vse stroške njihovega zdravljenja. V ta namen bi odtegovala od plač in pokojnin nameščencev mal prispevek. Načelnik dr. Rasuhin je deputaciji obljubil, da bo banska oblast na vsak način in čimprej rešila to vprašanje, ker je v interesu ne samo javnih nameščencev, marveč tudi banovine Hrvatske.

• **V Zagrebu je 5272 brezposelnih.** Dne 23. aprila je bilo pri zagrebški borzi dela v evidenci 5272 brezposelnih in sicer 3926 moških in 1346 žensk.

• **Strela ubila kmeta. V Travniku v Bosni je pretekli torek divjala huda nevihta.** Med nevihto se je vračal iz Travnika v svojo domačo vas Oparo, kmet Stipo Papič. Nenadoma je udarila strela v kmeta in ga ubila.

• **Stavkajoči pekovski pomočniki vrgli 300 kg kruha v morje.** V Kotorju stavkajo pekovski pomočniki, ker so mojstri odklonili njihovo zahtevo po zvišanju plač. Par trgovcev je naročilo v sredo 300 kg kruha iz Tivta. Ko so stavkujoči za to zvedeli, so ustavili voz s kruhom in zmetali kruh v morje.

* **Dve smrtni obsodbi v Bjelovaru.** Preteklo sredo je bila izrečena, kakor smo na kratko poročali že včeraj, sodba v procesu proti kmetom Andriji Živku in Andriji Jakupinu, ki sta zadavila Jakupinovo sestro Terezijo in jo nato v peči zažgala. Jakupin je stregel svoji sestri po življenju, da bi podedoval njeno premoženje in je nagovoril Živka, s katerim je Terezija živela na koruzi, da mu pomaga spraviti sestro na drugi svet. Obljubil mu je 200 dinarjev in prešiča. Terezijo sta, kakor smo že omenili, zadavila, truplo pa skrila. Čez dva dni je Živko truplo razkosal in posemezne kose zažgal v peči. Živko in Jakupin sta bila obsojena na smrt na vešalih, Jakupinova žena, ki je vedela za zločin, pa na pet let robije. Zagovorniki so prijavili revizijo in vzklic.

• **Znana belgrajska tvrdka Vlada Mitiča** namerava v Nišu ustanoviti svojo podružnico, v kateri bo zastopanih 28 trgovinskih panog. Niški trgovci so se pa temu uprli in pravijo, da jim bo ta podružnica uničila ves posel. Pravijo tudi, da si je Mitič na nezakonit način pridobil dovoljenja za ustanovitev velike trgovske hiše v Nišu, ker določa uredba o takih trgovinah, da se smejo odpreti edinole v krajih, ki imajo nad 50.000 prebivalcev, ki jih pa Niš nima. Trgovci so na svojem zborovanju sestavili spomenico in jo poslali na merodajna mesta v Belgrad.

• **Dvojni umor pri Petrovcu na Mlavi.** Na posestvu Lazarja Alekšiča pri Starčevu blizu Petrovca na Mlavi so pretekli torek našli industrijalca Gjorgja Aleksiča iz Leskovca, Lazarjevega brata, in njegovo ženo ustreljena v hiši. Gjorgje in Marija Aleksič sta prišla k bratu na obisk. Ponoči so vdrli v hišo neznani zločinci in oba ustrelili. Truplo žene je ležalo v sobi poleg spalnice, truplo moža pa na postelji v spalnici. Očividno je ženo zbudil ropot in je skušala pobegniti pred morilci. Gjorgje Aleksič je bil z bratom Lazarjem sprt zaradi delitve očetove dedščine. S tem je imelo opravka sodišče. Vendar pa Lazar ne pride v poštev kot morilec, ker je bil dan pred umorom zaradi nekega kaznivega dejanja aretiran in izročen v zapore sodišča v Požarevcu. Ima torej najboljši alibi, ki si ga moremo misliti.

• **Železničarji kradli iz vagonov.** V Koprivnici so aretirali vlomilsko trojico, ki je že delj časa kradla blago iz železniških vagonov na glavni progi Gyekenyes—Koprivnica in na vicinalni progi Koprivnica—Virovitica. Skozi Koprivnico se vozi iz Madžarske v Italijo vsak dan po več desetin stotov surovega masla v lesenih zabojih. Ko hitro pride taka pošiljka v Koprivnico z vlakom, ki ga že na madžarski postaji Gyekenyesu prevzame naše železniško osebje, jo cariniki takoj opremijo kot tranzitno blago s plombami. Zadnji čas je bilo že večkrat sporočano z Reke, da je med vožnjo iz lesenih zabojev zmanjkalo masla. Kljub natančnemu opazovanju madžarskih in naših oblasti se ni posrečilo odkriti tatove. Te dni je ponovno prišla z vlakom iz Madžarske v Koprivnico pošiljka surovega masla za Italijo. Ko je carinik hotel opremiti zaboje s plombami, je zapazil, da je en zaboj poškodovan in da iz njega pada kamenje. Povedal je to postajnemu načelniku, ki je takoj telefoniral v Gyekenyes in s prvim vlakom vrnil poškodovani zaboj z maslom v Gyekenyes. Tam so zaboj odprli in ugotovili, da je bilo med zavitki masla tudi kamenje, zavito v časnikarski papir. O tem so takoj obvestili železniško postajo v Koprivnici. Hitro je bilo zaslišano osebje, ki je v Gyekenyesu prevzelo dotični vlak. Prišlo je na dan, da so tatvino izvršili železniški zavirači Zija Šarič, Marko Dasovič in Stjepan Kralj. Priznali so, da so zaboje odpirali že v Gyekenyesu, kjer vlak stoji pol ure, in kradli maslo, topot pa so mesto masla v zaboj naložili kamenja. Vsi trije so bili takoj aretirani. Pri hišni preiskavi so našli še nekaj masla, pa tudi raznega drugega blaga, ukradenega iz železniških vagonov, kakor čevlje, nogavice, fotografski aparat itd. Ugotovljeno je, da je tatinska trojica kradla iz vagonov tudi na progi Koprivnica—Virovitica. Šarič, ki je bil vodja te tolpe, je zadnji čas kar razmetaval denar. Tako je prejšnji teden v neki gostilni samo v eni noči zapravil okrog tisoč dinarjev.

• **Umor in samomor sredi ulice v Zagrebu.** 28-letni trgovski pomočnik Armand Ruter je imel že več let znanje s sedaj 19-letno uradnico Olgo Cahun. Še leta 1936 se je Ruter zaradi Olge sprl z nekim dijakom prava. Dijak je med prepirom potegnil nož, Ruter pa samokres in streljal na dijaka ter ga ranil. Zato je bil pred okrožnim sodiščem v Varaždinu na podlagi pričevanja Olge, obsojen na dve leti robije. Ta robija je bila zanj usodna. Že prej šibkega zdravja je v ječi neozdravljivo zbolel. Ko se je vrnil iz ječe, se je ponovno sestal z Olgo in ji njeno pričevanje pred sodiščem odpustil. Te dni pa je srečal Olgo na neki zagrebški ulici. Brez vsake besede je potegnil samokres in ustrelil Olgo. Ko je videl, da se je zrušila na tla, je pomeril samokres še nase in se ubil. Rajna Olga je v nekem pismu priznala, da je pred sodiščem po krivem pričala proti Ruterju in sicer na pritisk svojih staršev in že omenjenega dijaka.

Ljubljana, 26 aprila

Gledališče

Drama: 26. aprila, petek, zaprto. 27. aprila, sobota, Partija šaha. Red A.; 28. aprila, nedelja, Asmodej. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol; 29. aprila, ponedeljek, zaprto.

Opera: 26. aprila, petek, zaprto, (generalka); 27. aprila, sobota, Modra roža. Opereta. Premiera. Premierski abonma. 28. aprila, nedelja, Modra roža. Izven.

Radio Ljubljana

Petek, 26. aprila: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov(plošče) — 11 Šol. ura: Čebelici Mija in Pija; razgovor dveh čebelic (Stanka Furlan in Dragica Radošček) — 12 Iz naše glasbe (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Opold. koncert Radij. orkestra — 14 Poročila — 14.10 Poročila in navodila za izletnike — 18 Ženska ura: Vzgojna posvetovalnica (Vida Peršuh) — 18.20 Citraške točke (plošče) — 18.40 Francoščina (dr. St. Leben) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Samostan Hilendar (prof. Toma Burkovič, Bgd) — 19.40 Objave — 19.50 Turizem — naša življenjska potreba (Gojko Pippenbacher) — 20 Rezervirano za prenos — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Koncert Radij. orkestra.

Drugi programi

Petek, 26. aprila: Belgrad-Zagreb: 20.40 Konc. duhovne gl. — **Bratislava:** 21 J. Cikler: Pomladna simfonija — **Praga:** 18 Prizori iz slavnih dram — **Bermünster:** 19 Vesela operna gl. — **Budimpešta:** 20.25 Ork. konc. 22.10 Zab. gl. — **Francoske postaje:** 23.15 Napevi — **Angleške postaje:** 20.20 Lahka gl. — **Trst-Milan:** 17.15 Čelistični konc. — 21 Lažja simf. gl. — **Rim-Bari:** 21 Pietri: »Maristella«, opera — **Florenca:** 21.30 Ork. konc. — **Sottens:** 19.15 Pisan spored.

Prireditve in zabave

»Gledališče mladih«. V ponedeljek 29. t. m. bo ob 20 ponovilo »Gledališče mladih« Cankarjevo igro »Lepa Vida. Igra, podajana in tolmačena na svojevrsten način je v režiji Sintiča Zvonimirja imela velik uspeh.

Prosveta v Zeleni jami uprizori v nedeljo, dne 28. t. m. v frančiškanski dvorani, in sicer ob 5 popoldne spevoigro »Darinka« in zvečer ob 8 »Črnošolec«. — Bratska prosvetna društva in prijatelji prosvete vijudno vabljeni!

Predavanja

Slovensko zdravniško društvo v Ljubljani vabi vse gg. zdravnike in medicince na predavanje, ki se bo vršilo v petek, dne 26. aprila t. l. ob 18.15 v predavalnici ženske bolnice v Ljubljani. Predavajo gg. dr. J. Pogačnik: Rhinosklerom, dr. S. Rakovec: Nephrolithiasis, dr. S. Prevec: Demonstracija očesnih primerov.

»S poti po Norveški« je naslov predavanju, ki ga priredi Prirodoslovno društvo v Ljubljani v torek 30. aprila ob 18.15 v predavalnici mineraloškega instituta na univerzi. Predaval bo gospod akad. slikar Božidar Jakac. Predavanje bodo pojasnjevale skioptične slike.

Sestanki

Združenje bivših mornarjev obvešča svoje članstvo, da bo občni zbor dne 29. t. m. ob 20 pri »Šestici«.

Člani Motosekcije Avtomobil. kluba se obveščajo, da bo v petek, 26. t. m. ob 20 seja Motosekcije v prostorih Avtokluba, Kongresni trg 1-I. Ker je to zadnja seja pred občnim zborom, se članstvo naproša za polnoštevilno udeležbo.

Naše dijaštvo

SKAD »Danica« ima drevi redni članski sestanek z referatom: »Narodno obrambno delo«.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: Mr. Sušnik, Marijin trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 10, in mr. Bohinec ded., Cesta 29. okt. (Rimska cesta) 31.

Anekdota

Franc Schubert, slavni dunajski skladatelj (1797—1828), je bil genialen glasbenik, kljub temu pa zelo skromen. Nekoč se je udeležil skušnje za njegove »Nemške plese«. Sedel je poleg dirigenta. Ker ni bil posebno zadovoljen s tempom, ki ga je dirigent odredil njegovi skladbi, mu je pošepnil »hitreje«, na drugem mestu pa »bolj počasi«. Dirigent, ki mu to ni bilo všeč, je prekinil skušnjo in dejal Schubertu: »Ne vtikajte se v skušnjo, gospod. Dirigent sem jaz in vem, kako je treba igrati te plese. Kdo pa ste sploh?«

»Oprostite,« odgovori Schubert in se globoko prikloni. »Jaz sem samo ubogi skladatelj teh plesov, gospod kapelnik!«

Človek lahko različno služi domovini.

Zveza slovenskih skavtov

Takoj, ko se je pojavilo v javnosti društvo, ki nosi ta naslov, so postale pozorne ostale skavtske vrste. Takoj po ustanovitvi so se pojavili v časopisih in drugih brošurah članki, ki so črnili ustanovitev »Zveze slovenskih skavtov«, da je »politična« in da neupravičeno nosi ime skavtov. Seveda javnost, ki dobro pozna skavtsko organizacijo, pa je mislila popolnoma drugače. Zato pa kljub velikim oviram Zveza slovenskih skavtov danes trdno stoji in vse zaletavanje v njo ne bo imelo nobenega uspeha. Organizacija ni razširjena samo v Ljubljani, ampak tudi že v drugih naših slovenskih mestih. Kako dela, se že vidi iz tega, da je imela v času velikonočnih praznikov svoj propagandni teden, ki je uspel kar najlepše.

»Dravska skavtska župa« bi bila lahko bolj točno poučena, kakšen kroj članov »ZSS« se je prvič pokazal pri igri »V naročju narave«. Igro so gledali daleč, ko so videli ne vemo kakšne oznake na naših krojih. Znak skavtske organizacije dravske župe je troperesna lilija, a ne grški križ, kot ga ima »Zveza slovenskih skavtov«, ki ga je prevzela od francoskih katoliških skavtov. Kroji so pač taki, kot vsake druge sportno ukrojene srajce in sportne hlače, kot jih ima ostala skavtska organizacija. V kolikor je pa kroj Zveze slovenskih skavtov nepravilen, pa svetujemo, naj se kritiki obrnejo na pristojni oblastveni urad, ki jim bo dal radevolje pojasnila.

Na očitek, da se Zveza baje »protipostavno« poslužuje skavtskega imena, odgovarjamo pa, da je novoustanovljena »Zveza slovenskih skavtov« **oblastveno** potrjena organizacija in da zato, kadar nastopa v javnosti nastopa samo pod svojim uradnim pravim imenom.

»Zveza slovenskih skavtov« je baje »politična organizacija« zato, ker zahteva od svojih članov ne samo priznanje, **ampak tudi izpolnjevanje verskih dolžnosti? Toda njeni člani so ponosni, da so zavedni slovenski-katoliški skavti, ker indifirentni nikdar nočejo biti, saj indiferentnost odklanja tudi katoliška Cerkev. »Zveza slovenskih skavtov« stoji trdno na temelju iskrenega slovenstva in iskrene ljubezni in vdanosti do države, ki pa je edino prava kadar je hkrati katoliška.**

Svet gre z razvojem naprej in tudi organizacije, ki so zastarele in ki ne spadajo s svojim starim licem v današnji čas, se morajo reorganizirati. Današnji svet zahteva borbenih, katoliških in disciplinskih fantov, in ne poštimovcev.

Zakaj pa se je ustanovila »Zveza slovenskih skavtov?«

Čas in razmere so to zahtevale. To potrebo so uvideli vsi, ki vedo, kako se mora v vsem pogledu slovenski narod prekvasiti, da bo odporen za delo in naloge, ki ga še čakajo. Po vseh svobodnih državah imajo katoliške skavte, medtem ko je verni slovenski narod bil v tem pogledu zadnji. Katoliški skavti niso nič novega, saj jih ima Evropa in Amerika v ogromnih množinah. Vsi imajo isti cilj, **vzgajati skavte v katoliškem duhu in ne zadostuje jim samo beseda »Bog« v 1. čl. obljube, ampak je treba tudi po božjih postavah delati in upoštevati kar cerkev od nas zahteva. Želja vseh naših krogov je, da dela Zveza slovenskih skavtov popolnoma utemeljeno in po iskreni želji naših predpostavljenih, bodisi svetnih ali cerkvenih. »Zveze slovenskih skavtov« delo »Dravske župe« ne bo popolnoma nič oviralo, saj ima »Zveza« namen vzgajati samo naše katoliške zavedne fante in ne računa na indiferentne.** Prišel bo kmalu čas, ko se bodo odprle oči vsem in bomo imeli priliko spoznati delo enih in drugih.

Hans Moser v vlogi konservativega sluge, ki se bori proti revolucijonarnim idejam mladine, zvest starim tradicijam iz starih, dobrih časov...
Zagreb se je 14 dni smejal temu najboljšemu filmu priljubljenega komika Hansa Moserja! Tudi v Ljubljani se bomo nasmejali do solz! Smeh, smeh in zopet smeh! — Premijera danes! — Predstave ob 16., 19. in 21. uri
KINO SLOGA - teleton 27-30

Najboljša, najduhovitejša in najzabavnejša komedija sezone
ANTON POSLEDNJI

LJUBLJANA

Tramvajske tračnice so se hitro izrabile

Ko smo v zadnjih desetih letih zasledovali razširjanje ljubljanskega tramvajskega omrežja, smo mogli opaziti, da so tračnice večinoma zvarili skupaj. Od tega splošnega pravila so pri graditvi novih prog vedno odstopili le na hudih ovinkih in na križiščih, kjer so vstavljene kretnice. Slehernemu je bilo razumljivo, da mora ostati možnost, da se kretnice izmenjajo in da se prav zaradi tega ne smejo tračnice kretničnih delov zvariti skupaj z ostalo progo. Nasprotno pa se je marsikomu zdelo škoda, da na ovinkih tračnic niso zvarili, saj so ostale neprijetne široke rege, ki povzročajo sunke in mnogo hujše tresenje voza. Težko si je namreč misliti, da bi tračnice na ovinkih trpele mnogo več, kakor pa tračnice v ravni progi. In vendar je praksa pokazala, da so imeli inženirji prav, ko so bili previdni.

Komaj 9 let vozijo tramvajski vozovi po Šelenburgovi ulici in skozi Gradišče na Rimsko cesto in naprej na Vič, pa so se že pokazala prva znamenja temeljite obrabe tračnic. Stanovalci na križišču Rimske ceste in Gradišča dobro poznajo ostri enotirni ovinek, na katerem se sleherni tramvaj predstavi s poštenim škripanjem, ki gre skozi še tako dobro zaprta okna in še bolj močne zidove. In v resnici je ovinek na tem križišču na vsej progi najbolj oster, prav zato pa so tudi žlebičaste tračnice že po devetih letih temeljito izrabljene. Nič ni pomagalo pogosto mazanje tračnic, tramvajska kolesa so krepko škripala naprej in se vedno bolj globoko zajedala v žleb tračnic. Najbolj je trpela tračnica, položena na notranji strani ovinka. Tam je venec kolesa vedno drgnil ob vodoravno tenko steno žlebičaste tračnice in jo na nekaterih mestih popolnoma izrabil. Že na več mestih železnega žleba sploh ni več in so kolesa obdrgnila celo kamenite kocke, tako da se jim pozna, kje jih je brusil jekleni venec kolesa. Poskušali so tudi že z varjenjem zakrpati obrabljene tračnice, vendar to ni dosti zaleglo. Vse kaže, da bo treba vsaj na tem ovinku izmenjati tračnico. Upajmo, da bodo na drugih manj ostrih ovinkih tračnice dalj časa zdržale. V nasprotnem primeru bi pa bilo vzdrževanje tramvajskih prog presneto draga zadeva, posebno nerodna pa še za naš ljubljanski tramvaj, ki skuša z največjimi napori priti na zeleno vejico.

je z njimi na svoji turneji po glavnih mestih naše države pravkar žel največje uspehe. Namesto Sachsovega »Vzdiha« in Michlove »Atila in ribič« nam APZ pod vodstvom **Franceta Marolta** zapoje Maškove »Mlatiče«, Devovo »Flosarsko« in staroslavno »Hercegovsko«. Da ne bi nihče motil te krasote, opozarjamo, da bo začetek koncerta točno ob 20. Za ta reprezentativni koncert slovenske glasbe s sodelovanjem **predstavnikov Glasbene akademije** kot solistov, **APZ, Ljubljanske filharmonije, pevskega zbora Glasbene Matice in Slovenskega vokalnega kvinteta**, je še vedno nekaj vstopnic, ki jih do 18 dobite v knjigarni Glasbene Matice, od 19.30 dalje pa pred koncertno dvorano pri blagajni, ki bo sprejemala tudi preplačila, saj je prirediteljica Glasbena Matica namenila ves dohodek koncerta za zimsko pomoč ljubljanskim revežem.

na že razpisala tudi napravo valjanega asfaltnega tlaka z uporabo bitumena »Shelmac« ter betonske obcestne kadunje od Tyrševe ceste do Gledališke ulice. Ta lepa in široka ulica v središču mesta bo torej tako utrjena kakor Ilirska ulica.

l **Star tat obsojen na 1 leto robije.** Pred malim kazenskim senatom se sedaj razpletajo in obravnavajo le malenkostne zadeve. Pred mali kazenski senat je včeraj prišel 35-letni krojaški pomočnik Viljem Kodelja, rojen v Nemčiji, brez premoženja, že večkrat zaradi tatvine kaznovan Maksu Urbančiču je odnesel 18. marca letos moško suknjo, 460 din gotovine in druge stvari v skupni vrednosti 1560 din. Zaradi zločinstva tatvine obtoženi Kodelja je tatvino priznal. Bil je obsojen na 1 leto robije.

l **Najboljša Hans Moserjeva burka »Anton poslednji« v kinu Slogi.** Ljubljančani rabijo v teh razburljivih dneh razvedrila, ki ga bodo dobili z izvrstno burko »Anton poslednji«, popularnega Hansa Moserja. »Anton poslednji« je star, konservativen sluga pri starem aristokratu, graščaku, ki pa ima sina modernih idej. Sinovo življenje, ki ni v skladu s staro tradicijo graščakove hiše vzbuja

Velefilm v prekrasnih naravnih barvah!
Severna brigada
DICK FORAN - GALE PAGE Ob 16., 19. in 21. uri
Kanadska kraljevska konjenica v borbi za pravico, red in mir. Veličasten ep o herojih, ki so izpolnjevali svojo dolžnost — prezirali smrt.
KINO MATICA tel. 21-24

l **Uprava policije v Ljubljani** ponovno poziva vse one, ki so zaprosili leta 1939 za zamenjavo poslovnih (delavskih) knjižic, da jih v lastnem interesu takoj dvignejo pri upravi policije v sobi št. 2-a, pritličje.

l **Ob priliki krsta** svoje vnukinje Tjaše je darovala gospa M. K. za otroške košare 100 din. Najiskrenejša hvala. — Unija za zaščito otrok, sekcija za dravsko banovino.

l **Za birmance in botre nudi primerno blago v veliki izbiri tvrdka Goričar, Sv. Petra cesta.**

l **Igriška ulica** bo zaprta za vozni promet od Erjavčeve ceste do Gregorčičeve ulice v ponedeljek 29. aprila in še kakih 14 dni, ker bodo utrdili vozišče po načinu penetracije z uporabo cestnega katrana, ki ga je izdelala mestna plinarna v svojem novem oddelku za izdelovanje takega katrana v Mostah.

l **Ureditev Gajeve ulice** še ni popolna, ker so lani pripravili makadam, sedaj je pa mestna občina tlakovati Koroščevo ulico od Maistrove vzdolž parka do Trubarjeve ulice. Letos bodo tlakovali nadalje tudi Frankopansko cesto od železniškega podvoza do kadetnice.

m **Mariborski otok že pridno pripravljajo** za novo kopalno sezono. Kopališke bazene so očistili zimske navlake, sedaj pa popravljajo klopi in deske za sončenje ter urejajo tudi park, tako da bo letos kopališče res »kakor iz škatlice«. Na otoku pa je že sedaj živahno ter prihaja v sončnih dnevih vse polno kopalcev, ki se sončijo v praznih bazenih.

m **SSK Maraton, ženska sekcija.** Atletinje se obveščajo, da je redni trening vsak ponedeljek od 18 naprej na Livadi.

m **Dekliški krožek Maribor I.** obvešča članice, da je redna telovadba vsak petek ob 19 v telovadnici. — Predsednica.

m **Spremenjen ordinacijski čas v ambulatoriju poslovalnice OUZD.** Pričenši s 1. majem bodo ordinirali: dr. Wankmüller Alfonz od pol 8 do pol 10, dr. Zirngast Teobald od 10 do 13, dr. Toplak Franc od 13 do pol 16, dr. Velker Hugon od 13 do 16, dr. Sekula Jože, dr. Pograjc Stanko in dr. Turin Ivan pa od 16 do 19. Ordinacijski čas vseh ostalih zdravnikov ostane neizpremenjen.

m **60 dreves so posekali** neznanci brez dovoljenja v gozdu mariborskega trgovca Vida Murka na njegovem posestvu v Rošpohu. Povzročili so mu 3500 din škode. Orožniki so krivce že izsledili.

m **Pojasnjena tatvina.** Poročali smo že, da je v Maistrovi ulici 6 izginilo več dragocenosti iz sobe gospodične Martine Pirčeve. Dragocenosti so bile vredne okrog 50.000 din. Policija je zadevo hitro pojasnila ter je ukradene dragocenosti vrnila lastnici. Zadeva je baje precej senzacionalna ter se o njej v Mariboru veliko govori.

Gledališče

Petek, 26. aprila: zaprto. — Sobota, 27. aprila, ob 20: »Ana Christie«. Red B. — Nedelja, 28. aprila, ob 15: »Gejša«. Znižane cene. Ob 20: »Konto X«. Znižane cene. Zadnjič.

Danes predstava samo ob 16. uri!
(Večerni predstavi odpadeta zaradi koncerta)
Velefilm ljubezni iz dobe krvave francoske revolucije.
Kino Union tel. 22-21
Robespierrov padec
10 000 igralcev in štatistov je nad 3 leta delalo na realizaciji te filmske mojstrovine!

pri Antonu **večno nevoljo in prezir, dokler se** nazadnje ne spreobrne in spreobrne tudi starega graščaka. — Publika se zabava in smeje pri filmu kot malokdaj pri kakem filmu in zato je film tudi povsod dosegel ogromen uspeh. Kdor se tedaj rad smeje, zabava in veseli ob Moserjevi izvrstni komiki, nikakor ne sme zamuditi njegove odlične burke, ki se bo od danes naprej predvajala v kinu Slogi.

l **Tatvine v Ljubljani.** Poleg običajnih in skoraj vsakdanjih tatvin koles, dobiva ljubljanska policija redno vsak dan tudi prijave o tatvinah, ki jih večinoma zagreše neznanci, katerim se posreči vtihotapiti se v tuja stanovanja. Tako je bila iz stanovanja na Tržaški cesti ukradena Pavlič Angeli črno usnjata denarnica s 130 din gotovine. Iz podstrešja hiše na Miklošičevi cesti je nekdo odnesel Francu Koblerju lepo preprogo, vredno 700 dinarjev. V trgovini Zakrajšek na Miklošičevi cesti pa je bilo ukradenih 6 m čipkastega blaga za zavese v vrednosti 300 din.

Hrušica

Fantovski odsek Rokodelski dom vabi vse prijatelje lepega petja na svoj pevski koncert, ki bo v nedeljo, 28. t. m. ob pol 4 popoldne v »Našem domu« v Hrušici.

l **Slovesna maša zadušnica** za pokojno trnovsko cerkveno pevko go. Gizelo Knez bo v soboto, 27. t. m. ob šestih zjutraj v trnovski cerkvi.

l **Maša zadušnica** za pokojno go. **Marijo Krištof** bo v soboto 27. t. m. ob pol 7 pri Sv. Petru.

l **Blagajna Poštne hranilnice, podružnice v Ljubljani** posluje za stranke od 1. maja 1940 dalje od pol 8 do pol 13.

l **Namesto venca na krsto** blagopokojnega g. Antona Belca daruje g. Ivanka Vodnik, Kolodvorska ulica, za mestne reveže din 200.—.

l **Zahvala.** Helena Klemenčič, predsednica Društva sv. Marte v Streliški ulici se za vse čestitke ob priliki 90 letnice vsem skupaj in vsakemu posameznemu, posebno g. županu dr. Adlešiču, iskreno zahvaljuje.

l **Rezervne oficirje** obveščamo, da iz tehničnih razlogov ne bo kongresa Združenja 12. maja v Ljubljani, kakor je bilo že objavljeno, temveč 19. maja 1940 v Belgradu. Podrobnosti bodo pravočasno objavljene. — Pododbor Združenja rezervnih oficirjev v Ljubljani.

l **Vedno pred razprodano dvorano** je doslej pel Akademski pevski zbor in sramota bi bila, če bi ne bil razprodan veliki dobrodelni koncert za mestne reveže, ki bo drevi v veliki dvorani hotela Union, pokazal vso višino slovenske glasbe in tudi vso globino socialnega čuta Ljubljane do manj premožnih slojev. Z lovorjem ovenčani **Akademski pevski zbor** je pa nameraval občinstvo posebno presenetiti s spremembo sporeda, kljub temu pa lahko izdamo, da bo zapel tiste tri pesmi, ki

500 metrov je predirkal v 29.6 sek.! Holandski dirkač Arie van Vliet, ki je sicer po poklicu vojaški letalec, je v nedavnih dirkah v Bruslju postavil nov svetovni rekord v kolesarski dirki na 500 metrov. Prevozil je progo v 29.6 sekundah ter je s tem za dve sekundi izboljšal dosedanji svetovni rekord Francoza Micharda. Seveda je Vliet dirkal s tako imenovanih letečim startom, to se pravi, da je bil v polni vožnji, ko je začel dirkati.

MARIBOR

Kaj bodo letos v Mariboru gradili

Maribor, 25. aprila.

O letošnji gradbeni sezoni v Mariboru se veliko govori — enkrat, da bo sezona tako živahna, kakor še nobeno leto, drugič spet, da se ne bo skoraj nič gradilo. V resnici pa bomo imeli nekakšno srednjo sezono, o čemer pričajo dosedaj na davčni upravi registrirana gradbena dovoljenja:

Tovarna J. Hutter in drug bo porušila v svojem tovarniškem kompleksu ob Motherjevi ulici enonadstropno pisarniško in stanovanjsko poslopje, avtomatične tkalnice in prizidane stranske prostore kotvičarno in mizarsko delavnico. To so najstarejši objekti Hutterjeve tovarne, ki predstavljajo prvo tovarniško poslopje tega podjetja. Na tem mestu bo podjetje zgradilo dvonadstropno poslopje za avtomatično tkalnico ter trinadstropno poslopje za kotvičarno in mizarsko delavnico.

Drugo največje gradbeno dovoljenje je dobila kr. banska uprava za zgradbo dvonadstropnega šolskega poslopja v Žolgarjevi ulici 18. Kakor znano, bo služilo poslopje za novo državno realno gimnazijo.

Ostala dovoljenja predvidevajo zaenkrat samo manjše zgradbe, skoraj izključno enonadstropne stanovanjske hiše in vile in sicer bodo gradili: Maks Kenda, trgovec in posestnik v Selnici ob Dravi enonadstropno hišo v Medvedovi 2, Penič Marija, trgovka in posestnica, Sv. Peter pri Mariboru, enonadstropno stan. hišo v Ljubljanski 37; ing. Prebevšek Slavko, zasebni uradnik, enonadstropno stan. hišo z garažo v Ljubljanski ulici 21; Celec Alojz, krojaški mojster, enonadstropno stan. hišo v Ljubljanski 25; Hergold Albert, avtoprevoznik, enonadstropno stan. hišo v Žitni ulici 13; Špes Bojan in Stanko visokopritlično stanov. in obratno poslopje ter leseno lopo ob Tržaški 64; Kranjec Franc enonadstropno stan. hišo v Tomšičevi ulici; Šoper Julijana, krznarka, enonadstrop. hišo v Aljaževi ulici; Marin Marija, soproga železničarja, visokopritlično stan. hišo v Poštelski ulici 20; Sel Ana, soproga kovača, dvonadstropno stan. hišo v Valvazorjevi 56; Petek Ivan enonadstropno stan. hišo v Ljubljanski 18. Tvrdka Herman Wögerer je zaprosila dovoljenje za preureditev štirisobnih stanovanj v svojih novih hišah v Maistrovi ulici 19. v III. in IV. nadstropju v dvosobna stanovanja in samske sobe. To je dokaz, da v Mariboru ni prevelikega povpraševanja za draga štirisobna stanovanja, temveč za manjša stanovanja, predvsem pa je v mestu še vedno veliko pomanjkanje primernih stanovanj za samce.

Predvidoma se bodo letos pričele tudi večje gradbe in sicer zazidava Hutterjevega stanovanjskega bloka med Prešernovo, Maistrovo, Ciril-Metodovo in Razlagovo ulico ter zgradba stanovanjske in trgovske palače Vzajemne zavarovalnice ob državnem mostu na Glavnem trgu. Zaenkrat pa se vršijo za oba projekta statični računi na ljubljanski univerzi, da se ugotovi možnost obtežitve tal ter se še pripravljajo podrobni načrti, dočim za gradbena dovoljenja še niso bile vložene prošnje.

*

m **Tovarna je povišala mezde.** Vodstvo tekstilne tovarne J. Hutter in drug je obvestilo svoje delavce, nameščence in uradnike, da jim bo izplačevalo v bodoče poleg mezde še 20% dosedanjega zaslužka kot draginjsko doklado. Ta doklada bo znašala za vsakega posameznika precej — okrog par sto dinarjev, kar se že pozna. Obenem je vodstvo tovarne opozorilo delavstvo, naj skuša ta povišek prihraniti, da si ustvari prihranke za primer, če bi bila tovarna prisiljena zaradi pomanjkanja surovin začasno zmanjšati obrat. Gesta tovarne J. Hutter in drug je res kavalirska ter bi lahko služila v posnemanje tudi drugim podjetjem.

m **Ljudska univerza.** Danes ob 20 predava dr. Marij Rebek, vseuč. profesor iz Ljubljane, o premogu in organski kemiji. Predavanje pojasnjujejo poizkusi in skioptične slike.

m **Poroke.** Zadnje dni so se v Mariboru poročili: Kralj Vekoslav, carinski uradnik, in Gerčar Marija; Ozmec Emil, šolski upravitelj, in Sadovnik Antonija; Bizjak Franc, poštni uradnik, in Marinič Milka; dr. Cerkvenič Ivan, odvetniški pripravnik, in Cerkvenič Jurina. Obilo sreče!

m **Nastop glasbene šole Glasbene Matice** bo drevi ob 20 v Narodnem domu. Gojenci nastopijo s skladbami P. Čajkovskega v proslavo 100 letnice njegovega rojstva.

m **Smrtno se je ponesrečil** 70 letni kočijaž Vincenc Pavlin, ki je bil veliko let uslužben pri upravi školijskih posestev v Mariboru. Pavlin se je peljal na vozu, pa so se mu naenkrat splašili konji. Mož se je v zadnjem trenutku ujel na vajeti, padel je z voza in so ga konji dolgo časa vlekli za seboj. Dobil je pri tem tako hude poškodbe, da jim je v mariborski bolnišnici podlegel. Pavlin je dolgo vrsto let vozil dva mariborska šola, dr. Karlina in dr. Tomažiča. Naj počiva v miru.

m **Iz Glasbene Matice.** Pevski zbor Glasbene Matice nima nocoj pevske vaje zaradi produkcije Glasbene šole. Prihodnja skupna vaja mešanega zbora bo v torek 30. t. m. — V nedeljo, dne 28. t. m. bo izlet na Pesnico. Zbirališče ob pol 2 pred glavnim kolodvorom.

m **Velike parcelacije zemljišč** so bile zadnje čase odobrene. Dovoljenje je dobil stavbenik in posestnik Rudolf Kiffmann za parcelacijo zemljišča med Tvorniško in Valvazorjevo ulico. Dovoljenje za parcelacijo svojega zemljišča v Oreški ulici je dobil tudi Alojz Zuzzi.

m **Tlakovanje mariborskih ulic** se bo tudi letos vršilo v velikem obsegu. Prvo bodo začeli

Požar povzročil 300.000 din škode

Maribor, 25. aprila.

V noči na četrtek je malo pred polnočjo nastal v Hotni vasi ogromen požar, ki je uničil imetje štirim posestnikom. Goreti je začelo gospodarsko poslopje posestnika Antona Broceta. Od tu se je požar razširil na hišo njegovega soseda Janeza Fingušta. Ker je bil hud veter, ni bilo mogoče ognja takoj omejiti, pa so začela goreti še gospodarska poslopja in hiša posestnice Ane Leidgeb in posestnika Alojza Lušeca. Šele, ko so prišle požarne brambe iz Maribora in Podbrežja s svojimi motorkami, so se lahko uspešno postavile v bran uničujočemu ognju, katerega so polagoma omejile ter preprečile, da ni zgorela cela vas. Požar je povzročil ogromno škodo, katero cenijo na 300.000 din. Ljudje so prepričani, da je ogenj podtaknila zlobna roka.

Celjske novice

c **Nov vodovod bodo gradili** v Rajhenburgu ob Savi. Za dela je odobrenih 209.000 din. I. javna pismena ponudbena licitacija bo 29. aprila na tehničnem oddelku kr. banske uprave.

c **Železobetonski propust** je zgradil okrajni celjski cestni odbor v Šmartnem v Rožni dolini na novi cesti Vojnik-Šmartno, ki bo v kratkem izročena prometu. Ta cesta bo vezala Celje in vse vasi do Šmartnega in od tod do Vojnika.

c **Revanžni table teniški dvoboj** v Celju med SK Celjem in SK Muro iz Murske Sobote se je končal neodločeno s 6:6. Prvi dvoboj, ki je bil v Murski Soboti, je odločilo Celje z 9:7 v svojo korist.

c **O povišanju cen mesu** v Celju in o zopetni prošnji zvišanja celjskih mesarjev in klobasičarjev smo že poročali pred dnevi. Banska uprava je celjskim mesarjem dovolila ponovno zvišanje cen mesu. Govedina po kakovosti stane poslej 64 do 11 din din, teletina 14—16, svinjina 16—18, slanina 20—22 din kg. Zvišanje drugim vrstam mesa je prepovedano. Cene živini stalno rastejo, primanjkuje pa tudi dobre živine. Zato je verjetno, da se bodo cene mesa še bolj povišale.

c **Žalosten konec živčno bolnega.** Na Dobriškem polju pri Petrovčah se je v močni zmedenosti in živčni bolezni obesil v domači šupi 68-letni Lovrenc Flis.

c **Na brano je padel pri delu** na Ostrožnem pri Celju 65 letni Ignacij Skrbinek in se hudo ranil po glavi in životu.

c **Celjsko gledališče** še gotovo ni slišalo tolikega smeha kot ga bo nudila opereta »Vse za šalo«, s katero bo gostovalo mariborsko gledališče v nedeljo 5. maja v Celju ob 8 zvečer. Libreto je delo Celjana, komika in humorista D. Gorinška, glasba pa vojaškega kapelnika J. Jiraneka. Istega dne popoldne ponove gostje prav tako izborno uspelo opereto »Cigan baron« za okoličane. Vstopnice se dobe v predprodaji v Slomškovi knjigarni.

c **Društvo Rejec malih živali v Celju** priredi v nedeljo 28. aprila ob 9 dopoldne v okoliški šoli v Komenskega ulici važno predavanje o produktivnem vrtnarstvu in umni reji kuncev. Predavanje je brezplačno.

c **Še k dogodku v Hrastniku.** Časopisje tako slovensko, hrvatsko in srbsko je zelo obširno poročalo o dogodku v Hrastniku, kjer je padel pod kroglo družinski oče delavec Vilko Gačnik. Bralci točno slede vsaki notici in člankom o tem dogodku, ki je postal predmet marsikaterega razpravljanja na cesti, ulici, v kavarni in drugod. Poročali smo, da so bili žive priče tega pretresljivega dogodka pokojnikova žena, mati in nečakinja in inž. Ullmann ter še neki moški. Preiskava je dognala, da je bil ta moški celjski časnikar, dopisnik »Tagespost« in »Mariborer Zeitung« g. Helfrid Patz. Zanimivo je, da o tem dogodku ni ničesar poročal. Priobčujemo brez komentarja.

c **Brzoturnir Celjskega šahovskega kluba** so odigrali za prvenstvo v mesecu aprilu v sredo zvečer v hotelu »Evropa«. Udeležilo se ga je 10 igralcev. Prvo mesto si je priboril g. Mirko Fajs s 7 od 9 točk, drugo prof. Tavčar s 6 in pol točkami, tretje g. Grašer s 6 točkami. V nedeljo bo klub gostoval v Mariboru, kjer bo igral prvenstveno tekmo s šahovskim klubom »Vidmar«.

Ptuj

Društvo »Šola in dom« priredi v nedeljo, 28. t. m. ob pol 9 zvečer v risalnici državne realne gimnazije sestanek, na katerem bo predaval g. prof. dr. Stanko Cajnkar. Vsi starši vljudno vabljeni!

Zanimiva igra narave. Pri posestniku Letonji Francu v Brstju 17 je v torek povrgla krava mrtvo tele, ki je imelo 2 glavi, 6 nog in 2 repa ter je tehtalo 95 kg.

Letošnji jurjevski kramarski sejem je izpadel zelo slabo. Saj ni bilo mnogo kramarjev, niti ni prišlo mnogo ljudi, ki bi kupovali, kot je to običajno pri Katarininem sejmu. Kmet je sedaj spomladi pač brez denarja, ko še ne more dobiti ničesar za svoje pridelke. In to se povsod najbolj pozna.

Obiskujte knjižnico Prosvetnega društva, ki se je nabavila mnogo novih knjig in s tem ustregla svojim zvestim starim in novim čitateljem. Knjižnica je odprta vsako soboto od 16 do [illegible] in v nedeljo od 9 do 11 v minoritskem samostanu.

Jesenice

Kino Krekov dom predvaja v petek, 26. aprila ob 8 zvečer velefilm »Kolo življenja«, v soboto ob 4 popoldne glasbeni velefilm »Pesem Pariza«, zvečer ob 8 »Kolo življenja«. Pri vsakem filmu drugi tednik (Metro-Fox) in še kaj.

Klub železničarjev JRZ Jesenice ima članski sestanek v nedeljo 28. aprila ob 10 dopoldne v čitalnici Krekovega doma.

KULTURNI OBZORNIK

Ljubljansko gledališče: Fr. Bevk: »Partija šaha«

(Po drugi ponovitvi)

Franceta Bevka poznamo resda v prvi vrsti kot pripovednika, vendar se je poskusil in uveljavil že tudi v liriki in dramatiki. »Partija šaha« je že tretje njegovo delo v tej smeri (V globeli, Kajn), če izvzamemo eno ali dve mladinski igrici (Bedak Pavlek). Kljub temu pa doslej v Ljubljani še nismo imeli prilike videti katero izmed njegovih del na odru. Toda česar ni storila Ljubljana, je opravil Maribor. Tudi »Partija šaha« je doživela krstno predstavo na odru tega našega obmejnega narodnega gledališča.

To dejstvo, zlasti pa okoliščine, v katerih sedaj sledniič vendarle igrajo »Partijo šaha«, nas silijo, da znova spregovorimo o odnosu našega gledališča do domačih del. Pred uprizoritvijo tega Bevkovega dela je dalo vodstvo dvoumno izjavo, katere smisel nam ni popolnoma jasen, češ da to igro občinstvu tako rekoč »poklanja«, mu jo daje nekako za nar vrh. Čudili smo se tej radodarnosti, saj vemo, s koliko muko in s kakšno nespretnostjo se je sestavljal letošnji spored. Če se je hotelo vodstvo opravičevati, se vprašujemo, čemu je po tem takem sploh uprizorilo delo, ki se ga očividno sramuje, medtem ko sicer brez skrupulov uprizarja začetniška dela in prav tako ali pa še bolj tvegane poskuse iz tujih literatur. Proti svojemu prepričanju bi vodstvo v resnici ne smelo delati. Če pa je uprizoritev »Partije šaha« vendarle v skladu z njegovim prepričanjem, čemu tedaj izjava, ki že vnaprej meče čudno luč na domače delo, ki naposled ni izdelek šušmarja, ampak poskus resnega pisatelja. Ali ni dolžnost Narodnega gledališča tudi in predvsem ta, da preizkusi odrsko moč izvirnih del ter da pobudo dramatiku in mu pokaže eventualne napake. Vse okoliščine, v katerih se igra »Partija šaha«, bi ubile tudi boljše delo. Potrebna se nam zdi ugotovitev, da se je Bevkova komedija sprejela v spored samo iz zadrege in ker je bila slučajno naštudirana od skupine požrtvovalnih igralcev, da je od premiere do prve ponovitve minilo samo devet dni, a to le zato, ker je po nesreči moral odpasti »Revizor«, dalje, da je bila vstavljena v spored tako, da se mora kosati z dvema največjima dramskima umotvoroma, kakor sta Hamlet in Revizor, in slednjič, da gledališče ni dalo na razpolago vseh tistih sredstev in moči, ki so za uprizoritev izvirnega dela potrebne.

Bevkova »Partija šaha« sicer ni razodetje, a vendar zanimiv poskus, vreden preizkušnje na odru, vsekakor bolj od marsikatere povprečne igre iz tujih literatur. Prvo, kar potrebuje Bevk kot dramatski oblikovalec, je poznanje odra. Marsikateri nadarjeni slovenski dramatik se že ni mogel razviti prav zaradi tega, ker ni imel prilike, da bi videl svoje delo uprizorjeno. Oder je za dramatika prav taka šola, kakor so revije za pripovednike in pesnike. To pomanjkljivost čutimo tudi pri Bevku, ki se kakor že poprej, tudi v tem delu bori med čisto literarnimi prvinami oblikovanja in zahtevami odra. Zato je položil ves napor v besede, v dialog, ki je kajpada mnogo prerazvlečen, namesto da bi zasledoval predvsem dejanje in ga dramatsko oblikoval. Toda v pisatelju se ne borita samo epik in dramatik. Neenotnost, ki jo čutimo v »Partiji šaha«, izvira tudi odtod, ker nista našla prave skladnosti psihologija in etična misel, dve najznačilnejši potezi ne le tega Bevkovega dela. Motiv sam, ki nam odkriva zgodbo tako imenovanega zakonskega trikota, kaže v naturalizem, a rešitev, kakor nam jo prikazuje Bevk, je docela idealistična. Ta konec je narekovalo pisatelju zlasti to, da spor ni samo erotičnega značaja kakor v podobnih delih, ampak se v tem trikotu dogaja hkrati drama dveh prijateljev, izmed katerih je eden drugemu nekoč rešil življenje. Bevk nam je hotel pokazati z ene strani človeka zver (Gale), z druge pa človeka, ki naj bi bil vreden tega imena (Dren). To pa ga je zavedlo v nekam preveč aprioristično rešitev, zlasti ker čutimo, da je psihološka analiza pri Bevku močnejša, elementarnejša, medtem ko je njegovo etično hotenje preveč racionalističnega izvora. Vse te nejasnosti pa še poveča dejstvo, da je pisatelj motiv, ki bi bil primeren bolj za resno dramo, uporabil za motiv komedije. Tretje dejanje je nedvomno napeto, a bilo bi vsekakor učinkovitejše, če bi bil avtor delo zasnoval in zaključil tragično. Tega ne mislim tako, da bi moral Dren ubiti prijatelja, ki mu je stregel po ženi. Ta obračun je dovolj močan; ostane pa še razmerje med njim in njegovo ženo. Moralna misel, s katero se drama zaključi, ni prepričljiva. Poravnava med Drenom in Olgo se zdi na dani osnovi prisiljena. Resda žena ni kriva, a prav to dejstvo bi še povečalo tragiko ranjenega zakona. Tak neodločen konec, ki bi kazal obenem v začetek nove drame, bi bil dramatsko močnejši od sedanjega sentimentalnega zaključka.

Predstavo je pripravil g. Valo Bratina. Režiserju moramo priznati predvsem veliko ljubezen, s katero se je lotil uprizoritve domačega dela. Skrbno je črtal predolgi tekst, v katerem bi pa vendarle lahko pustil ono mesto, kjer je govora o Drenovi ljubezni do živali. Mnogo prizorov je Bratina dobro rešil ter jih oživil z domiselnimi odrskimi prijemi. Marsikaj je ostalo kajpada nedognano; pogrešali smo zlasti napetosti v igri ter tiste neizgovorljive atmosfere, ki je tako značilna za Bevka. Prizorišče je bilo prostorninsko smiselno, a sicer naturalistično prenatrpano.

Manjše sposobnosti je pokazal g. Bratina kot igralec (Dren). V dobro mu moramo šteti, da ni vpil in se tako izognil nevarnosti pretiranega patosa, ki je v naši drami sicer precej pogost. Motile pa so tu in tam kretnje, ki jih postavlja Bratina včasih preveč zavestno. Učinkovitejši je bil nastop g. Drenovca, ki je v vlogi Galeta podal realistično podobo ne preveč pogumnega, a hkrati plehkega zapeljivca. Igralsko najboljša je bila nedvomno ga. Mira Danilova kot Erna, vendar igra med njo in služkinjo ni prišla prav do izraza. V vlogi služkinje Marte je nastopila gdč. M. Slavčeva; sprva je menda hotela podati ta lik kot nekaj skrivnostnega, a se ji to ni posrečilo. Boljša je bila pozneje, ko se je približala realistični igri.

France Vodnik

Simfonični koncert Ljubljanske filharmonije

Tretji simfonični koncert Ljubljanske Filharmonije v letošnji sezoni je s svojim izključno slovanskim programom dosledno nadaljeval tradicijo prvih dveh. Imel je še to posebno zanimivost, da se je na njem kot komponist in pianist prvikrat predstavil našemu koncertnemu občinstvu *prof. Panča Vladigerov*, ki je den najagilnejših živečih bolgarskih glasbenikov in brez dvoma tudi med najbolj reprezentativnimi. Njegov nazor in stremljenje v glasbenem ustvarjanju precej točno karakterizirata obe skladbi, ki sta bili na programu tega koncerta. Njegov *klavirski koncert* op. 31. je po harmonskih sredstvih in značaju tematike (vsaj v 1. in 2. stavku) zelo blizu tovrstnim romantičnim oz. novoromantičnim tvorbam preteklosti. Pri narodih, ki nimajo v instrumentalni glasbi trdne lastne tradicije, je pač naslon na tuje vzore nekaj nujnega. Pri tem je najenostavnejša pot, da se vsak ustvarjalec — tudi pri nas imamo podobne primere — odloči za ono smer iz preteklosti ali sodobnosti, ki je njegovemu osebnemu občutju in miselnosti najbližja. Dela, ki se rodijo iz takih mešanih zakonov, imajo lahko brez ozira na originalnost izraza in vsebinsko moč tudi za domačo kulturo plodne kali v sebi, če je v njih dosežena dovršenost kompozicijske tehnike, ki je zrasla preko primitivne nebogljenosti in se bliža splošnemu, — recimo evropskemu formatu. Te dovršenosti Vladigerovu ni mogoče odrekati kakor tudi ne formata njegovemu klavirskemu koncertu. — Trdna in prozorna oblikovna zgradba kaže njegovo temeljito obvladanje tehnike, izdaja pa tudi njega samega kot pristnega muzika. Isto se kaže v detajlih, če naj omenim n. pr. harmonično in instrumentacijsko barvitost, ki jo zna Vladigerov doseči včasih s prav francosko iznajdljivostjo. A poleg vsega tega in poleg patetike, ki se pokaže sem in tja v širokih sekvenciranih gradacijah (kar spominja na Čajkovskega ali Rahmaninova), je v koncertu vidna osebna nota Vladigerova: veselje nad muziko kot resnično igro, živo ritmično razgibano, neproblematično, opajajočo se nad svojim lastnim bleskom in tokom.

Enaka je bila tudi njegova pianistična igra, temperamentna, virtuozno izdelana in bleščeča, z mnogo smisla za efekt, a sem in tja, zlasti v srednjem stavku, zopet prelivajoča se v finejše in v mehkejše zvočne registre. Na navdušno priznanje občinstva, ki je veljalo njemu kot komponistu in pianistu, je dodal še dve lahki skladbi: nežno občuteno »Jesensko elegijo«, oblikovno lepo zgrajeno na enem samem ostinatnem motivu in učinkovito ritmično »Gosposko kolo«. Enako navdušeno in prisrčno je bil avtor pozdravljen ob simfonični rapsodiji »Vardar«, ki je tvorila zaključno točko sporeda. S to skladbo je tudi Vladigerov prispeval svoj delež k stremljenju, ki se med južnimi Slovani zadnji čas vse močneje razširja, da se v umetno glasbo pritegne še malo obdelano bogastvo folklorne muzike. Rapsodija »Vardar« je solidno grajena skladba z interesantno pestrostjo v melodiki in ritmu, mnogo enotnejša in muzikalno pristnejša kot marsikaka podobna kompozicija, ki smo jo zadnja leta slišali pri nas. A na drugi strani je zopet le znak, da smo južni Slovani šele na poti do vzorov, kot so jih v preteklem stoletju že postavili severni Slovani. Še vedno nam lahko služi za vzor tista pregnanca v stilizaciji folklore (po muzikalno-vsebinski plati), formalna smiselnost in izdelanost tako imenovanega orkesterskega kontrapunkta (v tehničnem oziru), kot jih najdemo na primer pri Smetani, Dvoržaku in Rimskem-Korsakovu.

Poleg omenjenih skladb je bila na sporedu koncerta še druga zanimiva novost: prvikrat je bil izvajan *»Scherzo* za godalni orkester« našega domačega avtorja *Filipa Bernarda*. Očividno je pri tej skladbi vodilo skladatelju pero veselje do čistega muziciranja. In ker je smisel za tako čisto muziko v zadnjih dobah vedno bolj izginjal, ni čuda, da se je zatekel avtor po izrazna sredstva prav v tako imenovano predklasično dobo za dvesto let nazaj, ko je živela čista muzika na dotedaj in dosedaj še nedoseženem vrhuncu. Tako je z muzikantskim talentom in temeljitim poznavanjem godalnega stavka ustvaril Bernard skladbo kot odsev tiste dobe in obenem kot odsev lastnega muzikalnega doživljanja.

Po mirnem, idiličnem, melodičnem izrazu in po živahnem fugiranem prepletanju linij ima ta skladba bolj značaj stavka predklasičnega koncerta kot karakteristiko scherza. Za našo tovrstno literaturo pomeni vsekakor lep donesek.

Osrednja točka tega koncerta je bila Čajkovskega IV. simfonija, ki je v splošnem manj znana kot njegovi poslednji dve. Res je v njej še močan poudarek na virtuoznosti, vendar se tudi že tu kažejo mračne barve skladateljevega boja z usodo, ki se je izrazno stopnjeval dalje vse do 1. stavka VI. simfonije in je končno v prekrasni pesmi »adagia lamentosa« dobil nekako predsmrtno odrešenje in poveličanje. V tej točki sporeda je mogel tudi *dr. D. Švara*, ki je vse ostale skladbe vodil točno in sigurno, najbolj pokazati svoje dirigentske sposobnosti. Simfonijo je poživil z mnogimi agogičnimi nijansami, katerim je orkester sledil točno in ritmično vestno. Dinamično igra orkestra ni bila še izdelana, tako posebno izraznost srednjih dveh stavkov ni prišla do veljave; vkljub temu, da je očividno dirigent polagal veliko pažnjo na izrazitost leve roke, je bila marsikaka fraza mrtva, brez življenja, drugi stavek (andantino) skoraj podoben etudi. V živem in bučnem zadnjem stavku pa je potegnil dirigent orkester za seboj v neugnan kurentovski ples, ki je z učinkovitim koncem sprožil navdušeno, dolgotrajno odobravanje občinstva. dr. VaVo

Dom in svet, št. 4. — Ivan Čampa: Carmina maternitatis (Jutro ob jezu, Poldan na poljani, Večer). **Janez Jalen:** Ograd (Pošumevajoče listje). **Severin Šali** (Dve pomladni). **Matija Malešič:** Skleda leče (konec). **Joža Lovrenčič:** Pesem o gmajni. **Stanko Janežič:** Deca. **Dušan Ludvik:** Emanuel z Lešehrada (študija) ter Pesmi Emanuela z Lešehrada v prevodu Dušana Ludvika (Veliki srpan, Praznik srca, Pokrajina v človeku, Blagoslovljeno pobočje, Slavček, Češki ženi, Sveti Vaclav). **Joža Gregorič:** Knjiga o ilirizmu in Stanko Vraz (konec). V **Razgledniku** so ocene naslednjih knjig: F. S. Finžgar: Zbrani spisi IX. (V. Beličič), Prežihov Voranc: Samorastniki (V. Beličič), Kidrič: Prešeren, II. zv. (V. Beličič), Milko Kos: Srednjeveški urbarji, I. zv. (A. Šarc), Eda Stadler: Pravljica (L. Stanek), Redne knjige Matice hrvatske (J. Gregorič). **Gledališče:** Naša drama (Vran). **Zapiski:** Češka poezija l. 1939. Umetniške priloge so delo slikarjev: St. Kregarja (Sonata), Viktorja Birse: Kraška vas in Matije Jame: Krave. Viniete so delo akad. slikarja Maksima Sedeja.

Angleška križarka in rušilec (v ozadju) v polni vožnji nedaleč norveške obale.

ŠPORT

Mednarodni tenis turnir v Rimu

Jugoslavija prva na turnirju — Punčec prvak v igri poedincev — Par Punčec in Pallada osvojila »pokal narodov« v igri parov drž. reprezentanc

Rim, 21—23. aprila.

Odkar smo v vojnem stanju, je to prvi večji teniški turnir v Evropi. Sodelovalo je poleg organizatorjev še osem držav, v sedanji vojni vse nevtralne razen Nemčije, in sicer: Danska, Italija, Irska, *Jugoslavija*, Madžarska, Nemčija, Romunija, Španija in Švica.

Z velikim številom tekmovalcev so se udeležile turnirja Italija in Nemčija. Nemčija je poslala vso svojo elito s Von Cramom, Henklom in Goepfertom na čelu. Von Cram pa je bil tik pred pričetkom turnirja pozvan nazaj v Nemčijo. Jugoslavijo so zastopali naši znani mušketirji *Punčec, Pallada, Mitič*, in *Kovačeva* ter *Florianova*.

Turnir se je pričel v ponedeljek 15. t. m. na igrišču Tenis kluba Pazioli, kateremu je predsednik Mussolinijev sin Bruno in ki je tudi organizator turnirja. Po številnih izločilnih kolih je v finalu gospodov poedincev ostal naš Punčec in Romun Tanacescu, v igri parov državnih zastopstev pa *Jugoslavija* in Italija.

Finalne borbe so se delno odigrale danes dne 21. aprila ob navzočnosti preko 1000 gledalcev.

Punčec : Tanacescu

Prvi udarec je imel Punčec, ki ga je tudi zapravil. Punčec igra zelo mlačno brez vsake energije, kar je izkoristil urni nasprotnik in dobil v prvem setu prve štiri geme zaporedoma. Šele peti gem je dobil Punčec, kateremu je še prištel naslednja dva. Vseeno pa je izgubil prvi set s 4:6.

V drugem nastopu se Punčec ni prav nič popravil. Izgledal je vse prej kot pa četrti igralec na svetovni lestvici. Stanje prav tako kot v prvem setu 0 : 4 za Romuna in končni izid 3 : 6 za Tanacesca. Stanje torej 0 : 2 v nastopih. Še en nastop in videli bomo neslaven konec devetmesečne turneje po Ameriki, Japonski in Indiji. Vsi smo že obupali celo na častni poraz, posebno še, ker je v tretjem nastopu zopet vodil Romun s 3 : 0. Edino Henkel, ki je sedel na tribuni poleg nas Jugoslovanov, je še vedno upal v Punčeca in stavil na njegovo zmago v razmerju 10:1. (Henkel je izpadel v predkolu.)

In glej, kot bi treščilo v Punčeca ali kot bi se spomnil, da ima vendar braniti renome, ki si ga je v teku zadnjih dveh let pridobil, je pričel igrati vse boljše in odločnejše. Podil je nasprotnika iz kota v kot in počasi toda sigurno dobival gem za gemom in set v razmerju 7:5.

Po kratkem odmoru, ki je bil obema zelo potreben, sta igro nadaljevala. V tem setu Tanacescu niti v svoji obrambi ni prišel do besede več, igre je izgubil z nulo in set izgubil s 6:2.

Stanje v nastopih 2:2. Nam, ki smo tekmovanje gledali, se ni povrnilo upanje na zmago Punčeca, ampak tudi prepričanje. Peti nastop je začel v znamenju absolutne premoči našega. Izgledalo je, da bo končal s 6:0, toda naenkrat ni bilo pri Punčecu nekaj v redu. Romun je pri stanju 5:0 dobil štiri igre. Pri stanju 5:2 je imel Punčec »matsh ball«, ki ga pa ni izkoristil. Pri stanju 5:4 je imel zopet »matsh ball«, ki ga je ob navdušenem ploskanju odločil v svojo korist.

Težka in napeta borba je trajala nad dve uri.

Kot sem že omenil, je bil Punčec v začetku igre slab. Tako slabo ga nisem videl igrati na nobenem turnirju. Bil je izredno počasen in dajal je utis utrujenosti ali brezbrižnosti. Igral je sicer ofenzivno igro, vendar kot vam je jasno po izidih, brezuspešno. V drugi polovici je imel še vedno isti način igre, le da so mu tudi noge priskočile na pomoč, kar prej ni imel. Igral je tako točno in premišljeno, kot smo si mogli le želeti. Tu se je namreč videlo, da je Punčec res izvrsten igralec, kajti zmagati kljub takemu položaju razume lahko le tisti, ki se vedno bavi s športom. Tu se prav vidi kvaliteta športnika. V takih trenutkih ni potrebno samo znanje, temveč izredna volja in samozavest, ki jo imajo le vrhunski športniki. V razgovoru v oblačilnici mi je dejal, da je sladko zmagati v takih okoliščinah. Takega odpora od Tanacesca ni pričakoval, ker ga je doslej na vseh srečanjih premagal v treh nastopih. Ko je v petem nastopu naenkrat pričel delati hude napake in tako izgubil štiri igre, ga je prijel v roko krč, ki jo ima pokvarjeno še iz Palerma. Sploh pa pravi, da je še preutrujen po devetmesečni turneji v Ameriki, Japonski in Indiji, in si želi odmora v svojem domačem kraju Čakovcu. Mimogrede, ko sem mu povedal, da pišem za »Slovenca«, se je spomnil gostoljubnosti Ljubljančanov, ko je preteklo leto v Ljubljani namesto ene naročene klobase moral v »Daj-Damu« pojesti celih osem.

Tanacescu je najboljši romunski igralec, ki ga pa nikoli ne vidimo na tekmah za Davisov pokal, ker je bil nekoč profesional. Tehnično je odličen, podaja točne dolge žoge. V dobro so mu urne noge in tako često vjame skoraj nedosegljive žoge. Po značaju pa je skozi in skozi obrambni igralec, ki se ne spušča v nobene kombinacije.

22. IV. Igra parov državnih reprezentanc za pokal narodov

V finalu, kot omenjeno, sta se srečali Italija I. in Jugoslavija.

Za Italijo je igral De Stefani—Taroni, za Jugoslavijo *Punčec—Pallada*.

Igra se je pričela že včeraj takoj po finalu poedincev. Bila pa je prekinjena zaradi teme v stanju 1:1. Danes so pričeli igro znova. V kolikor je bil Pallada včeraj slab, v toliko je danes prekosil samega sebe. Kot poznam Pallado iz večih mednarodnih turnirjev, je bil vedno mlačen, miren igralec, siguren do določene stopnje. Danes, moram reči, me je razočaral v dobrem smislu. Bil je sijajen pri mreži kot pri podajanju žoge. Igral je temperamentno, kar pri njem nismo vajeni. Bil je popolnoma enakovreden svojemu soigralcu Punčecu, ki se je od včerajšnje zmage odpočil.

Predstavljala sta skladen par, med katerima ni prišlo skoraj nikoli do medsebojnih zmot v nastopih. Bila sta izredno razpoložena in taka odpravila svoja nasprotnika, ki sta bila vidno slabša, v treh nastopih: 6:4, 6:4, 6:4.

Pozdravljena od ugodno razpoloženega občinstva, sta prejela lep srebrni prehodni *»Pokal narodov«* (Coppa delle Nazioni) in tako ponovno dokazala, da je jugoslovanski tenis prvi v Evropi.

V finalu mešanih parov sta zmagala italijanski par Sandonino—Taroni proti romunskemu Berescu —Tanacescu.

23. IV. Danes se je končal turnir s finalom parov, kjer so se srečali itlijanski pari. Zmagal je par Cucelli—Delbello nad parom Tarsini—Vidi v treh nastopih 6:0, 6:1, 6:1.

Par Punčec—Mitič je izpadel v semifinalu. — Punčec je igral vidno brez volje, Mitič je bil pa izredno slab.

V petek 26. t. m. se prične dvoboj Italija : Nemčija. Ni znano, če pride Von Cramm.

INGEM

Zadnja nedelja ligaških tekem

V zadnjem kolu tekem za prvenstvo v hrvaško-slovenski ligi bodo sodili naslednji sodniki:

v **Zagrebu:** Concordija:Slavija (Varaždin) Rožič (namestnik Vrhovnik);

v **Splitu:** Hajduk:Sašk, Kujundžič (Višnjič);

v **Osjeku:** Slavija:Ljubljana, Habdija (Petrelo);

v **Subotici:** Bačka:Split Mlinarič (Bažant).

Klubi so se za imenovane sodnike v glavnem sporazumeli sami. Že po tem je torej videti, da v nedeljo ne bo prav posebno hude borbe za točke v hrvaško-slovenski ligi. Vrstni red klubov je že tako določen, da ni pričakovati nobenih izprememb. Zlasti pa se ne more nič izpremeniti med prvimi tremi klubi, ki bodo igrali v ožjem državnem nogometnem prvenstvu.

Drugačen pa je položaj v srbski ligi. Tod pa vprašanje tretjega kluba še ni povsem določeno. V poštev prideta sarajevska Slavija in novosadska Vojvodina. Položaj prvih štirih klubov v srbskem ligaškem prvenstvu je: BSK ima 29 točk, Jugoslavija 23 točk, Sarajevo 22 točk, Vojvodina pa 21 točk. Vsi zadnji trije klubi imajo torej možnost igrati v ožjem državnem prvenstvu. Jugoslavija je zaradi svoje boljše razlike v golih na varnem tudi, če izgubi nedeljsko tekmo v Sarajevu Sarajevčanom zadostuje za ožje prvenstvo tudi neodločen rezultat, dočim bi pa morala Vojvodina zmagati v Skoplju. Toda zmaga Vojvodini niti ne zadostuje; poleg tega mora še Slavija na lastnem igrišču izgubiti igro proti Jugoslaviji. To pa je bolj malo verjetno! Jugoslavija je v slabi formi kakor kažejo zadnji rezultati njenega moštva, nasprotno pa je Slavija v prav dobri formi, kar najbolj izpričuje zmaga nad BSK-om preteklo nedeljo Niti ni izključeno, da Slavija ne zasede celo drugega mesta pred Jugoslavijo.

Spored v srbski ligi pa je:

v **Belgradu:** BSK:Zemun,
Bask:Žak;

v **Sarajevu:** Slavija:Jugoslavija;

v **Borovu:** Bata:Jedinstvo;

v **Skoplju:** Gradjanski:Vojvodina.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

ASK. Pozivam vse odbornike ASK-a ter načelnike sekcij, da se udeleže seje, ki bo danes ob 13. v Ak. domu. Pridite tudi vsi odborniki plesne sekcije in imetniki nabiralnih pol. — Tajnik.

Ljubljanska kolesarska podzveza (Službeno). Redna seja LKP. bo v torek, due 30. aprila ob 20 v kavarni »Vospernik«, Stari trg 34. Zaradi važnosti se vabijo gg. odborniki da se seje gotovo in točno udeleže. — Tajnik.

TSK Moste. Drevi sestanek vseh igralcev. Vsi sigurno in točno.

SK Mladika. Danes zvečer ob pol 6 bo trening za I. moštvo in juniorje. Trener želi imeti danes pri treningu vse igralce I. moštva. Zvečer ob 8 odborova seja

Skrivnosti šifrirane poročevalske službe

Boj za nasprotnikove šifrirne ključe — Nekaj epizod iz sedanje in pretekle vojne

Ob petih popoldne dne 30. avgusta 1939 je bila pariška kavarna »Café de la Paix« nabito polna, kakor zmerom ob tem času. Ljudje, ki so sedeli na terasi in pili osvežujoče pijače, so bili razburjeni in nestrpni. V ozračju je ležala neka električna napetost. Nezaslišane vesti so krožile med ljudmi in preskakovale z mizo na mizo kakor električne iskre. Natakarji, ki bi morali streči goste, so čez ramena le-teh škilili na še vlažne večerne časopise, s katerih so se bleščali ogromni, senzacionalni naslovi. Vse je drgetalo.

V kotu pred stopnicami, ki vodijo v garderobo, sta sedela dva moška. Prvi je mirno in z globokimi vdihljaji kadil cigareto, ki je tičala v izredno dolgem ustniku, se od časa do časa s prsti, ki so bili rumeni od nikotina, pogladil po črnih brkih in zdelo se je, da zamišljeno strmi v male srebrne oblake, ki so se podili po večernem nebu. Drugi, ki je bil mlajši kot njegov spremljevalec, je očividno z velikim zanimanjem listal po neki reviji ter je bil prav tako stoično miren kakor njegov vis-a-vis.

Zunaj so vreščali kolporterji, ponujajoč posebne izdaje listov. Razredi 1, 5 in 6 z belimi mobilizacijskimi listki so poklicani pod orožje in morajo biti na svojih zbirališčih že ob 9 zvečer. Ker so razredi 2, 3 in 4 bili že pod orožjem, se je napetost med ljudmi še bolj stopnjevala. Splošna mobilizacija je bila le še vprašanje nekaj ur. Vlada je stalno zasedala.

Skozi kavarno je šel hotelski dečko in nesel na paličici pritrjeno skrilno ploščico, na kateri je bilo zapisano s precej velikimi črkami: »Gospod Barbakov k telefonu«.

Gospod s črnimi brki iz kota pred stopnicami se je dvignil in odšel v telefonsko kabino. V njej je bil le nekaj trenutkov. Ko je stopil ven, je stisnil uslužbenki, ki je stala pred kabino, v roko novec za en frank in pri tem polglasno zamrmral: »Pojutrišnjem dobimo dete!«

Takoj zatem sta oba gospoda iz kota plačala in zapustila kavarno.

Na newyorški večerni borzi sta angleški funt in francoski frank spet padla za nekaj točk.

»Pojutrišnjem dobimo dete!«

Kdo bi si utegnil misliti, da je to sporočilo po nemškem šifriranem ključu pomenilo, da bo čez dva dni izbruhnila vojna...

Pač, bili so možje, ki so razgonetili to sporočilo, ko so zvedeli o njem. V preprostem poslopju na Rue de Saussais, kjer je v pritličju trgovina z zelenjavo, so sedeli možje, ki so kmalu za tem, ko so jim sporočili o teh čudnih besedah g. Barbakova, že vedeli, kaj pomenijo skrivnostne besede. Urad, ki deluje v Rue de Saussais, označujejo Francozi »Deuxieme Bureau«, in to je središče, kjer se stekajo vse niti francoske vohunske službe.

*

»Vojno dobi, kdor dobi zadnjo bitko,« pravijo. Toda zmage se ne dobivajo samo na bojišču! Boj za nasprotnikove šifrirane ključe je mnogokrat prav tako važen, če ne morda važnejši, in nudi svojim vojskovodjem pogosto uganke, ki jih je težje razrešiti kakor kakšen strateški problem.

Od septembra lanskega leta dalje so spet malone po vsem svetu raztreseni strokovnjaki, katerih naloga je, da razrešujejo šifrirana sovražnikova sporočila, ki so jih ujeli, ter njihov pravi smisel sporočajo svoji vohunski službi. Važnost uporabljanja šifer leži na dlani, posebno danes, ko se večina važnejših povelj, poročil itd. daje po telefonu, telegrafu in največkrat po radiu. Sovražnik z lahkoto prestreže takšna sporočila, zato je treba poskrbeti, da jih ne bo razumel. To se doseže s šifriranjem. Zdaj je vrsta na sovražniku, da odgoneti šifrirano brzojavko ali sporočilo, kar pa more storiti le, ako najde ključ za dešifriranje. In to je naloga strokovnjakov po štabih vohunske službe. Njihovo delo je silno težko, zahteva silnih umskih sposobnosti, pa tudi posebne nadarjenosti, kajti vsaka vojujoča se stran skrbi, da so njeni šifrirani ključi čimbolj zvito in rafinirano sestavljeni. Iz sedanje svetovne vojne še ni znanih primerov, da bi dešifriranje sovražnikovih brzojavk privedlo do kakšne zmage ali uspeha, čeprav se je na tem področju vojskovanja prav gotovo že marsikaj zanimivega in razburljivega pripetilo. Iz preteklih vojen pa je znanih precej takšnih primerov.

*

V burski vojni so angleški častniki svoja povelja in sporočila oddajali v latinščini, ki je Buri niso razumeli.

*

V noči od 2. na 3. september 1914 je nemški glavni stan dal šifrirano povelje generalu von Klucku, naj napade francoske postojanke pred Parizom v jugovzhodni smeri. Povelje pa so prestregli Francozi in nekemu častniku v vohunskem uradu se je posrečilo najti ključ, po katerem je bilo povelje šifrirano. Joffre je na podlagi tega povelja takoj spremenil svoje načrte ter vrgel svojo armado od Pariza k Marni, kjer je prišlo do prve velike bitke, ki so se je Nemci hoteli izogniti in ki je ustavila njihovo prodiranje.

*

Neko oktobrsko nedeljo leta 1917. sta se dva nemška Zeppelina vračala s poleta nad Anglijo in hitela v svoje domače oporišče. Nad Rokavskim prelivom pa sta zašla v hud vihar, ki ju je nagnal nad Francijo. Enega od njiju, ki je plul v veliki višini, je vihar gnal čez vso Francijo ter je verjetno padel v Sredozemsko morje. Drugi pa je moral zasilno pristati v neki vasi v severni Franciji, kjer so ga Francozi seveda zaplenili, posadko pa zaprli. Toda zaman so iskali poveljnikovo knjigo in ključ za dešifriranje. Colonel Richard Williams, takratni šef ameriške tajne službe, se je slednjič spomnil, da je posadka vse to že pred pristankom zmetala iz Zeppelina in zato je dal preiskati daleč naokrog vse zemljišče. In res so našli 34 vreč, polnih papirnatih koščkov. Zdelo se je brezupno, da bi bilo mogoče s tem kaj početi in Williams je opustil misel, da bi preiskoval vreče. Tedaj pa je neki drugi častnik slučajno našel med koščki svetlomoder papir, na katerem so bili neki znaki. Nato so iskali še druge takšne svetlomodre koščke in slednjič se jim je po dolgotrajnem trudu posrečilo sestaviti te koščke v celoto in s tem so imeli ključ za dešifriranje. Kmalu so na podlagi tega ključa iz ostalih koščkov papirja izvedeli za vse nemške pomorske enote, kje se trenutno nahajajo, in še mnogo drugih važnih stvari. Za temi dokumenti so zavezniki še dve leti zaman stikali. In tako je prišlo, da so samo novembra 1917 zavezniki potopili 6 nemških podmornic in dosegli še druge pomembne uspehe.

*

Nemci so znali zelo dobro loviti in dešifrirati ruska povelja in sporočila in v zvezi s tem je bilo mogoče, da se je pripetila največja šala pretekle vojne: Dve nemški križarki sta bili na zapadu Črnega morja v bližini Carigrada in si nista upali izpluti, kajti v bližini je bilo vse rusko črnomorsko brodovje, ki ju je držalo v šahu. Nemci so čakali, da so ruske ladje zaplule na široko morje. Potem pa je ena od križark skrivaj zaplula nekam med nje in njihovo oporišče, odkoder so odpluli, ter jim dala v njihovem šifriranem ključu povelje, naj plujejo proti Trapecuntu, popolnoma na drugi konec Črnega morja. Ko so Rusi čez nekaj dni pripluli spet nazaj, razjarjeni, da so nasedli nemški zvijači, seveda nemških križark že zdavnaj ni bilo več pred Carigradom.

*

»Premeten mož, ki zna razgonetiti šifrirne ključe, je vreden več generalov,« je leta 1914. dejal sir George Astons, ki je tako izvrstno izgradil angleško tajno službo, zlasti pa njen dešifrirni oddelek M 15. In mož je imel najbrž prav.

Štiricevne protiletalske strojnice na nekem angleškem motornem čolnu. — Anglija je na svojih bojnih pomorskih enotah do skrajne mere izpopolnima protiletalsko obrambo. Vsaka angleška bojna ladja od težkih oklopnic pa do malih motornih torpednih čolnov je oborožena s protiletalskimi topovi in strojnicami. Za male torpedne čolne, ki imajo silno brzino ter so izredno okretni, zadostujejo za obrambo štiricevne strojnice, kajti letalo, ki hoče takšen čoln bombardirati, se mora spustiti nizko, pa pride v uničujoči ogenj štiricevnih strojnic, ki iz vseh štirih cevi naenkrat s silovito brzino pošiljajo snop za snopom svinček proti napadalcu. Izvrstni protiletalski obrambi na svojih enotah se ima britanska mornarica v precejšnji meri zahvaliti, da ne utrpi skoraj nobenih izgub, čeprav, jo nemški bombniki stalno nadlegujejo.

Položaj na norveškem bojišču

Ali so se zavezniki izkrcali pri Lärdalu?

Poročila, ki prihajajo z norveških bojišč, so preveč pomanjkljiva, da bi si mogel človek na njihovi podlagi ustvariti pravo sliko o poteku borb in o strateških načrtih ene in druge stranke. Uradni komunikeji poveljstev, zlasti zavezniških, so lakonični, ker hočejo kolikor mogoče varovati tajnost operacij, poročila pa, ki prihajajo iz neuradnih virov, pa so si tako nasprotujoča in dan za dnem pobijajoča se, da si z njimi tudi ne moremo dosti pomagati.

Nemci so 9. aprila izkrcali svoje čete pri Oslu, Arendalu, Kristiansandu, Stavangerju, Egersundu, Bergenu, Trondhjemu in pri Narviku. Te čete so povsod začele prodirati proti notranjosti dežele. Izvzemši pri Narviku, kjer so Nemci zdaj v brezupni obrambi, so nemške čete precej časa skoraj brez pravega odpora s strani Norvežanov prodirale koncentrično v notranjost južnega dela Norveške. Pretekli teden pa se je norveška obramba pričela bolje uveljavljati in od takrat se je prodiranje na vseh krajih deloma ustavilo, deloma pa je močno ovirano. V borbo so posegle tudi zavezniške čete, ki so se izkrcale nekje južne od Trondhjema in že dosegle zvezo z Norvežani. Borba se zdaj vodi v glavnem za železnice v južni Norveški, katerih strateški pomen je važen zlasti za Nemci, ako mislijo na udarec proti Švedski. Ako boče nemško poveljstvo presekati južno Norveško na dvoje, odnosno raztegniti svojo bojno črto, mora to storiti na liniji Songe-fjord — švedska meja, severno nad Hamarjem. Zemljišče je tu ugodno, kajti naravne zapreke so ogromne. Zadaj za to bojno črto bi nemško poveljstvo razpolagalo z železnico Oslo—Bergen, ki bi služila za primer, ako bi bilo potrebno roširanje čet, na vzhodu pa s tremi železniškimi progami, ki se stekajo pri jezeru Mjösen, ob katerem leži tudi mesto Hamar. V zaledju te fronte bi nemško poveljstvo morda lahko pripravilo manever proti Švedski.

Vprašanje je, ali se morejo nemške čete solidno utaboriti na tej liniji? Norveška poročila pravijo, da je mobilizacija v krajih, ki še niso okupirani od Nemcev, končana, glavna koncentracija norveških čet pa se vrši, kakor je mogoče sklepati iz raznih okolnosti, približno na črti Sperillen — severno od jezera Mjösen in Elveruma pa do švedske meje. Tu verjetno poteka tudi črta glavnega norveškega odpora in če smemo verjeti raznim neuradnim poročilom, so na nekaterih krajih te črte posegle vmes tudi zavezniške čete. V tej okolici potekajo zdaj hudi boji med Nemci in Norvežani. Spričo tega ni dosti verjetno, da bi se Nemcem posrečilo izgraditi zgoraj omenjeno črto.

Velikanskega pomena za uspešnost zavezniške akcije pa bi bilo, aki bi se zavezniki izkrcali v Lärdalu, kakor je bilo te dni tudi sporočeno. Lärdal leži na koncu Songe-fjorda, ki je najdaljši norveški fjord, saj sega 170 kilometrov v celino. Strateški pomen zavezniške akcije, ki bi izhajal od Lärdala, progi Oslo—Bergen in odrezati nemške čete pri Bergenu ter proti severu, da bi se združili s četami, ki so se izkrcale južno od Trondhjema. Pritisk na levi bok nemških čet bi bil s tem tako silen, da bi gotovo postal odločilnega pomena. Toda zaenkrat še ni angleškega uradnega poročila, da bi se zavezniške čete izkrcale pri Lärdalu, s čemer pa še ni rečeno, da se niso.

Pri vsem tem pa je treba vzeti v obzir, da je zemljišče, na katerem se odigravajo borbe, ki jih je treba dosedaj smatrati le bolj za uvodne praske, ogromnih dimenzij in da je konfiguracija zemljišča takšna, da ne dopušča hitrih udarov in bliskovitih presenečenj. Zato imajo gotovo prav tisti, ki pravijo, da končna odločitev na Norveškem ni še tako blizu.

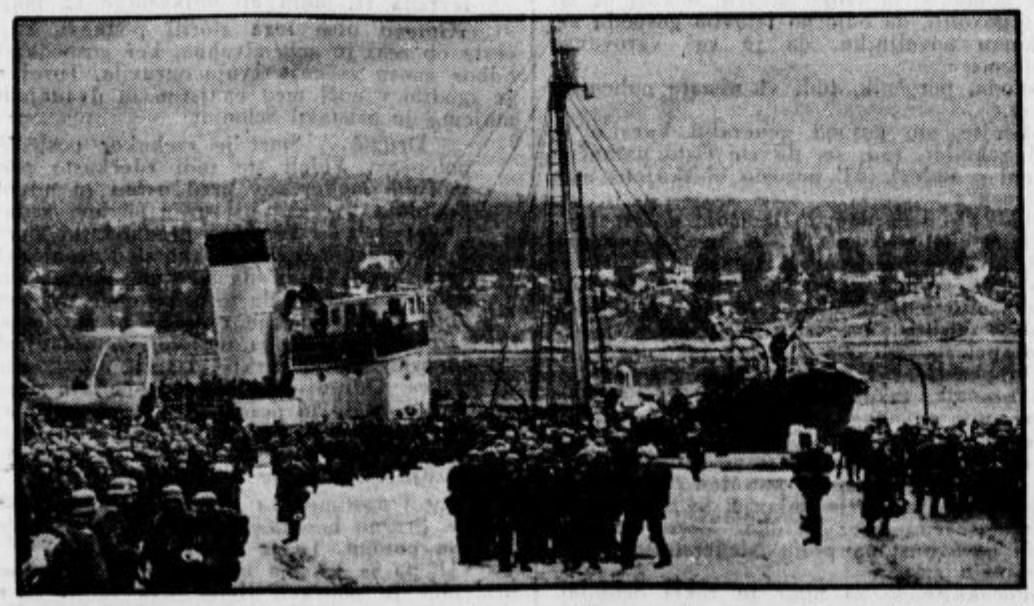

Nemške čete so se izkrcale s transportnega parnika v nekem norveškem pristanišču. Slika pa datira še iz prvih dni nemškega pohoda na Skandinavijo, kajti zdaj morajo Nemci prevažati svoje vojake in vojni materijal na Norveško le z letali, ker jim je zavezniška mornarica zaprla pot po morju.

Primer Alojzije Cimermanove in slovenske služkinje v Belgradu

Belgrad, 24. aprila.

Ne bi vam pisal o težkem vprašanju slovenskih služkinj v Belgradu, toda vendar me je k temu napotilo dvoje: najprej vaš zadnji članek o delu društva v Belgradu, ki skrbi za slovenske služkinje in ki ga v pozitivnih straneh podpišem z obema rokama, ter drugič najnovejši primer s skromno in boječo služkinjo Alojzijo Cimermanovo. Vaš članek, naj ga je napisal kdor koli, je bil malo preveč črnogled in vprašam se: Čemu naj Slovenci v Belgradu sami tipamo za rane, kjer nas boli. Priznam delu društva ogromne zasluge, vendar vse Slovenke niso v Belgradu vlačuge. Pazljivo čitam srbske časopise in če je kdo naletel na oglas, je pač imela ta družina slabo skušnjo s kako izjemno pokvarjenko. Jaz vidim nasprotno: V belgrajskih listih naletim pogosto male oglase, tudi v Ljubljani jih morete čitati, kjer družine z otroci iščejo dekle, ali hišno pomočnico ali vzgojiteljico za male otroke» po možnosti Slovenko«. Resnica je namreč, da uživajo slovenske služkinje, ako so poštene, tukaj ugled.

Dovolite en primer: Pridem slučajno k neki srbski družini na obisk po poslovnih opravkih. Odpre mi gospa sama in slišim neko rentačenje gospodarja, kako zmerja svojo slovensko služkinjo. Pozneje vprašam gospoda, zakaj tako zmerja služkinjo. Pojasnilo je bilo kratko: Radi smo jo imeli in otrok jo ima rad, toda nekdo jo je speljal in ji preskrbel službo v tovarni. Tam bo delala več kot pri nas, toda bo morala sama plačevati stanovanje in hrano, čeprav bo v denarju več zaslužila. Ako dela kakšna ženska kdaj v tovarni in hoče zopet postati hišna pomočnica, niti ena družina je ne bo več sprejela! Govorite vi z njo, saj ste Slovenec.«

Kako, saj ni mogoče trdnih sklepov omehčati, kakor ni mogoče v vodi raztopiti kamna!

Drug primer: Stanujem v slovenski menzi, kjer tudi jem. Mlada slovenska služkinja je kar naenkrat odpovedala, čeprav so ji to vsi odsvetovali, tudi srbski in hrvatski gostje. Gospodinja je naročila: »Novo služkinjo iščem, toda Slovenka mora biti!« Res je prišla slovenska služkinja in gospodinja ji je povedala pogoje: »Vstala boš ob tej uri, spat boš šla ob tej uri, delala boš to in to, hrane boš imela dovolj, plače toliko in toliko! Sedaj pa povej, kaj bi drugega rada!« Nova služkinja je na moje začudenje stavila en protipogoj: »Rada bi šla vsako nedeljo k maši!« Gospodinja pa huda: »Še nagnala te bom, če ne boš šla!« Iz teh primerov vidite, da slovenske služkinje nikakor niso take pokvarjenke, kakor bi morda izgledalo iz raznih pesimističnih poročil. Belgrajski Slovenci bomo morali sami poskrbeti, da odpravimo na kakšen način razne pomanjkljivosti. Sicer pa, kaj mislite v Ljubljani, da so vsa dekleta neslovenskih narodnosti v Belgradu res sami angeli! Drugi, drugi naj pokažejo na svoje rane! Slovenci smo v Belgradu jagnjeta proti stvarem, ki se tu dogajajo!

In primer Alojzije Cimermanove, ki se je sedaj pripetil, najbolj jasno kaže na položaj slovenskih služkinj v Belgradu — in končno, roko na srce tudi v Ljubljani, Zagrebu, povsod na svetu. Morda ste že zvedeli. (Poročali smo o tem v včerajšnji številki. Op. ur.) Ugledna belgrajska gospa je šla na »vrbico«, ki odgovarja nekako našemu slavju cvetne nedelje; služkinja, 17-letna Alojzija Cimermanova, je varovala dom. Prišla je najboljša gospejna prijateljica in pod pretvezami pošiljala naivno Lojzko ven, enkrat po denarno nakaznico, drugič po postreščka in tako dalje, med tem pa je ugledna gospa, ki ima gimnazijsko maturo, vlomila v blagajno in ukradla kaseto s približno 120.000 din ter z vso zlatnino. Ko so tatvino odkrili, so obdolžili koga? Alojzijo Cimermanovo seveda, koga drugega neki, saj kdo bi osumil ugledno gospejno prijateljico. Sedaj pa si predstavljajte malo slovensko dekletce, ki trepeta pred policijskim starešinom, pred orožniki in detektivi in ki se niti ne upa osumiti ugledne gospejne prijateljice! K sreči je tudi v Belgradu policija pametna in je videla, da to dekletce ne more vlomiti v železno blagajno, saj vsak kriminalist ve, da bi takoj pobegnilo s tako ogromnim plenom. S težavo je morala belgrajska policija izvleči iz ponižne slovenske služkinje, kdo je bil na obisku v okradenem stanovanju! Ta Lojzka, to je pristni tip slovenske služkinje v Belgradu, ne pa one, ki zdrsnejo s ceste. Kdor tukaj enkrat pade, pade za vedno! Hotel sem intervjuvati to Lojzko, ki je trpela tolike muke, ko so jo osumili tatvine in ki si niti ni upala osumiti ugledne gospe, vendar razvrstitev mojega dela mi to ni dopuščala in končno Belgrad je velik in kje naj jo najdem, sicer pa vsaj vsi vemo, kako je bilo s to stvarjo. Popolno zadoščenje je prišlo, ko je policija našla pri ugledni prijateljici ves plen!

Sicer pa tu v Belgradu Slovenke uživajo ugled. Ko se pogovarjam s tovariši, slišim na lastna ušesa: »Pojdimo tja kosit, večerjat, tam je gospodinja Slovenka!« Vsak gostilničar se tukaj rad pobaha: »Pri meni se dobro je, pri meni je čisto. Moja žena (gospodinja, kuharica) je Slovenka!« Kadar imam nočno službo, mi gospodinja zavije mrzel zrezek ali kaj sličnega v papir in tovariši me vprašajo, koliko plačam za to? Povem, da kakšnih šest, sedem dinarjev! Odgovor je običajen: »Stanujete v slovenski menzi in kot Slovenec imate sigurno protekcijo!« Ne, pravim jaz, sleherni, naj bo Srb, Hrvat ali kdor koli, more dobiti prav toliko ali še več za isto ceno!« Nihče mi tega ne verjame!

Zaključim ta dopis z ugotovitvijo: Slovenka, ki pazi na svoj ponos, na svojo čast, tej se v Belgradu ni treba bati. Nasprotno: želja za dobrimi gospodinjami je med Srbi velika in vsaka poštena Slovenka si prej ali slej zagotovi obstoj, tudi če ne najde moža! Brez zamere! Gorje pa tisti, ki pride z drugimi nameni v Belgrad, ali ki tu utone v vrvežu velemesta! Tej tudi slovenska družba ne more več pomagati!

C. K.

✚

Dotrpel je, previden s tolažili svete vere, naš dobri soprog, oče, stari oče, brat, tast, svak in stric, gospod

Ivan Krašna

narednik-vodnik v pokoju

Pogreb pokojnika bo v petek, dne 26. aprila ob 4 popoldne izpred mrliške veže na Vidovdanski cesti 9 na pokopališče k Sv. Križu.

Sv. maša zadušnica se bo brala v soboto, 27. aprila ob 7 zjutraj v farni cerkvi sv. Petra.

Ljubljana, dne 24. aprila 1940.

Žalujoča rodbina **Krašna** s sorodstvom.

IZOLACIJE

proti vlagi in toploti, ploščice za štedilnike in obloge, mavec, šamot in ves ostali

gradbeni material

dobite pri

„MATERIAL“

trgovina s stavbenim materialom
lastnik MIRO VOVK
LJUBLJANA, Tyrševa c. 36 b
Telefon 27-16 Brzoj. „MATERIAL“

Inženirji in tehniki strojne stroke

se iščejo za veliko podjetje v provincijskem mestu za konstrukcijo strojev. Reflektanti morajo biti jugoslovanski državljani, neoporečni; prednost imajo oni s prakso v konstruiranju in risanju in kateri so vešči v tolerantnem sistemu. Mesto je stalno, plača dobra, po sposobnosti, a po predhodno uspešno izdelanem enomesečnem poskusnem delu, kateri se plača, kakor tudi vsi stroški v slučaju nesprejema. Prošnje nasloviti na oglasni oddelek »Slovenca« pod »Inženirji«.

Gospode duhovnike

vljudno obveščamo, da dobe za župne urade potrebne tiskovine v podružnici Jugoslovanske knjigarne v Kranju, Majdičeva hiša, sodnija.

Botri in botrce kupite birmska darila

kakor: krasne molitvenike, rožne vence, trakove mirtine venčke in šopke, ročne torbice itd. le v trgovini

H. Ničman, Ljubljana
Kopitarjeva ulica 2
kjer vam nudijo največjo izbiro in najnižje cene

Mali oglasi

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din; tenitovanjski oglasi 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglas 15 din. - Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. - Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka petitna vrstica po 3 din. - Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

ROMANJA

Do 4. maja

velja prvotna (nezvišana) cena! Binkoštno romanje Trsat—Rab ali pa Split—Hvar — najprijetnejši izlet po morju na najlepše otoke! — Brezplačna pojasnila pošlje: »Po božjem svetu«, Ljubljana, Sv. Petra nasip št. 17 a.

Službe iščejo

Samostojen mizar

išče mesto kot družabnik ali kot pomočnik. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 6002. (a

Starejša kuharica

išče mesto za čez dan v Ljubljani. Gre kuhat in opravljat vsa hišna dela. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 6023. (a

Blagajničarka

ali trg. pomočnica, pridna, poštena, išče službe kjerkoli. Nastop 15. maja. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 6048. (a

SOBE

ODDAJO:

Sobico

s štedilnikom oddamo. — Poizvedbe: Pisarna, Sv. Petra nasip 17.

Službo dobe

Vrtnarskega pomočnika

sprejme ob polni oskrbi Ivan Janežič, trg. vrtnar, Mengeš.

Žagovodjo

sprejmem. — Ponudbe s prepisi spričeval poslati v upravo »Slovenca« pod značko »Takoj« 6225.

Zdraviliške restavracije

bodo potrebovale za sezono nekaj kuharic. Reflektantinje, ki se lahko izkažejo s prvovrstnimi spričevali, naj se obrnejo takoj na: Ravnateljstvo banovinskega zdravilišča Rogaška Slatina.

Prodamo

Cepljeno trsje

prvorazredno, 1 din komad, divjaki korenjaki — nudi Franjo Žiher, Zamošani, Sv. Marjeta pri Moškanjcih.

Breskve, višnje

češnje, nizke vrtnice, vinsko trsje — vse odlične kakovosti — kupite v Drevesnici Jelen, Št. Ilj-Velenje.

Premog

koks, drva nudi
I. Pogačnik
Ljubljana, Bohoričeva 5
telefon 20-59
Postrežba brezhibna

Kupimo

Ca. 2000 kg sladkega sena

kupim. Oražem, Predovičeva, Moste.

Srebro, drage kamne
in vsakovrstno
zlato kupuje
po najvišjih cenah
Jos. **Eberle**, Ljubljana
Tyrševa 2
(palača hotela „Slon“)

Denar

Želite dolgoročno
POSOJILO
na hišo ali posestvo na Štajerskem?
Obrnite se na
BANČNO KOM. ZAVOD
Maribor, Aleksandrova 40

Posestva

Novo hišo

enonadstropno, s tremi stanovanji, v Zg. Šiški, blizu šole — proda za 185.000 din Društvo hišnih posestnikov v Ljubljani, Salendrova 6.

Lepa stavbišča

naprodaj. V bližini elektrika, vodovod. Pojasnila v trgovini Bitenc, Vižmarje. (p

Krasna parcela

za rimskim zidom, ograjena, naprodaj. - Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 6018. (p

Otroški kotiček

ZAČARANI GOZD

(107) Nekega lepega dne, ko je zopet odšel daleč v gozd, je naletel na čarovnico, ki je spala. Neki ptiček je mirno sedel na njeni roki, pa tega še opazila ni, ker je sanjala.

(108) Čisto potihem je prišel Samotarček kar najbliže in pozorno poslušal. Kdo ve, kaj še lahko zve! Frrr... je ptiček odletel z roke. Ona pa — ali je prav slišal? —: Prinček je pri meni .. in nihče ne ve tega.

Zahtevajte povsod naš list!

✚

V globoki žalosti naznanjamo, da nas je naša ljubljena žena, sestra, svakinja in teta, gospa

Frančiška Schleicher roj. Gril

posestnica v Kamniku, Šutna 28

danes, 24. aprila, previdena s tolažili svete vere, v 71. letu življenja za vedno zapustila.

Pogreb drage pokojnice bo v petek, 26. aprila ob 4. Kamnik, dne 24. aprila 1940.

Jakob, soprog; **Alojzij Gril**, brat — in ostalo sorodstvo.

✚

Globoko užaloščeni naznanjamo, da nas je danes zjutraj za vedno zapustil naš ljubljeni soprog, oče, stari oče, brat, tast in stric, gospod

Jakob Kunstelj

posestnik na Vrhniki

Pogreb dragega pokojnika bo v soboto, dne 27. aprila ob 9 dopoldne s sveto mašo v župnijski cerkvi sv. Pavla Spreobrnjenja na farno pokopališče.

Naj počiva v miru!

Vrhnika, Ljubljana, Maribor, Northbrook (Ill., USA), dne 25. aprila 1940.

Globoko užaloščene rodbine:
Kunstelj, Koprivec, Nagode, Zelenc.

Hranilnica kmečkih občin v Ljubljani

javlja žalostno vest, da je v torek, dne 23. aprila 1940, umrl njen soustanovitelj in prvi predsednik, gospod

Anton Belec

trgovec, posestnik, kleparski mojster i. t. d. v St. Vidu nad Ljubljano

Pokojniku, ki je posvetil svoje odlične zmožnosti v prospeh in razvoj našega zavoda, časten spomin!

Ljubljana, dne 25. aprila 1940.

Poročnik Heim

14

Vohunska povest iz časa svetovne vojne.

Vendar je bil Schmidt prepričan, da je bil župnik Gaillard soudeležen, če ne celo kriv umora. Prisilil je Heima, a ne brez težave, da je zagrozil duhovniku in ga kar na slepo srečo obtožil umora. Uspeh bo morda izvrsten. Morebiti bomo brez vseh dokazov dobili sled in odkrili nove perspektive. Morda se bo dokazalo, da je, osumljenec res kriv ali soudeležen pri umoru. Škoda...

Heim se je zgubil v svojih mislih. Kakor da je mesečen, je prišel točno na dvorišče poveljstva, tam se je naglo prebudil. Nerodno se je zadel ob samega armijskega poveljnika. Vse se je srečno izteklo.

»Dober dan, Heim,« je skoro prisrčno dejal grof. »Kaj se tako smehljate? Nisem vas še videl pri tako dobri volji.«

»Nasmeh, gospod grof?«

»No, da, moj prijatelj. Odpočite se. Prav, kaj je novega v tej žalostni zgodbi župnika Gaillarda?«

V njegovem vitkem telesu, bolj živahnih kretnjah in v njegovem veselem pogledu je bila čisto nova notranja gorečnost.

»Župnik Gaillard? Ni ga mogoče pripraviti, da bi govoril, gospod grof.«

»Naravno. Spremljajte me nekoliko, Heim. Tako. Mnogo sem že razmišljal o vsem tem. Tudi sam sem nekoliko preiskoval. Najprej vam povem, da je Stiefel, ki smo ga imeli za poštenega trgovca, le mičvreden potepuh. Kaj pravite vi o tem?«

»Vem, gospod grof. Toda te stvari ne sprejmem.«

»Kako to ne sprejmem? Ta duhovnik, veste, da je neke vrste svet mladenič, ki ga spoštujejo vsi dobri iz tega kraja. Da. Prav posebno pa še mladenka, pri kateri stanujem in po kateri...«

Grof kar ni mogel prenehati govoriti o tej mladenki.

»Mladenka, s katero čuti vse prebivalstvo, mi je rekla, da je ta preiskava izzvala splošno ogorčenje. To je občutljiva sramota. Poglejmo. Dobro veste, da ta duhovnik ne more izvršiti umora. Res je prehranjeval vojake. Toda niti tega ne morete dokazati. No, Heim, človek takšnega značaja, kot ste vi, bi moral spoznati, da se je varal. Izpustite ga no.«

»Moramo počakati izida mrliškega pregleda, gospod grof,« je jecljal poročnik, zmeden zaradi prve in izredne opazke dobrohotnosti svojega predstojnika.

»Da. No pa počakajmo. O tem mi boste jutri poročali. Toda boste videli, da bo mrliški pregled ugotovil, da je naredil samomor. O tem bom hotel jasnosti. Take vrste ljudje... saj veste... Pojdimo. Nasvidenje.«

Ves zbegan se je Heim vrnil na Komandaturo in poročal Shohbergu, ki je bil bolj kot kdaj prej pravi šef.

»Boste videli, gospod kapetan, da bo ta ženska naredila z njim vse, kar bo hotela.«

»Heim, ta stavek lahko poveste vpričo nje. Tako je. Nesreča je v tem, da niste mogli nič najti proti njej.«

»Nič. Nedolžna!«

»Škoda, tako ne bomo ničesar odkrili,« je zavzdihnil konjenik.

Heim se je nasmehnil. Bilo je prvič, da ga je kapetan tovariško nagovoril. Gotovo je njegov ugled v poveljstvu rastel.

Torek, 18. maja 1915.

Posredovanje vrhovnega vojnega kurata Huppenschlachta za župnika Gaillarda je razočaralo in celo vznemirilo Heima in Schmidta. Generalni kurat je bil namreč posredno tudi duhovnik za ujetnike. Ko je danes zjutraj pregledal ječe, se je vrnil na poveljstvo s tako odločnim korakom, da so vso pot žvenketala kolesca pri ostrogah. V pisarni vrhovnega poročnika je suhoparno odklonil povabilo, da bi se vsedel. Četrt ure je strastno zahteval osvoboditev francoskega duhovnika. Heimu, ki je bil očividno v zadregi, se ni posrečilo, da bi se ga odkrižal.

»Gotovo polagam, gospod generalni kurat, veliko važnost na vaše prepričanje, in bom to tudi upošteval. Ampak na žalost so to le moralne domneve in edino stvarni dokazi bi mi mogli dovoliti, da odločno izjavim gospodu armijskemu poveljniku, da je vaš varovanec nedolžen.«

»Toda, poročnik, tudi vi nimate nobenega dokaza.«

»Glejte no, gospod generalni kurat,« je rekel Schmidt, »zdi se, da ste čisto natančno poučeni o zadevi. Ali pogosto obiskujete tega obtoženca?«

»Gotovo vsak dan, to je moja dolžnost.«

Heim je poskočil. Prišla mu je posebna misel, ki je ni znal obdržati zase.

»Toda, gospod generalni kurat, vaša vera v nedolžnost tega obtoženca je tako velika, da bi lahko mislili, da vam je to župnik Gaillard zaupal pri spovedi. Če je temu tako...«

Huppenschlacht je od začudenja zardel.

»Poročnik, tako vprašanje ne zasluži odgovora, niti ne navadnega »ne«. Toda priznali mi boste, da pač bolj poznam katoliške duhovnike kakor vi. Vem, da resnicoljubnost župnika Gaillarda in njegova moralna čistost nista združljivi s stvarnostjo dejanja, ki mu ga pripisujete seveda brez vzroka. Moral se bom obrniti naravnost na grofa Niederstoffa. In to bom kmalu storil.«

»Počakajte še za hip,« je rekel Schmidt, čisto prepričan, da bi duhovnik s svojim prigovarjanjem uspel pri armijskem poveljniku. »Kmalu bomo dobili poročilo mrliškega ogleda in pripravljeni smo, da vzamemo to na znanje. Morebiti bomo v tem zvedeli kaj bolj določenega.«

Glavni zdravnik vojaške bolnišnice je napisal pismo, ki je pojasnilo tehnične najdbe. Bilo je zadnje poročilo, ki ga je Heim naglas prebral:

Prvič... Pege podplute krvi, posejane po vsem telesu, kurja polt, razmočena koža, stanje dlani in stopal, vse to kaže, da je bilo telo že več dni v vodi. Utopitev se je izvršila 11. maja ali najkasneje 12. maja.

»Gotovo niso tega storili podnevi, kajti cesta ob reki je zelo živahna, ker gospodarski odbor znova začenja svoja opravila. Torej se je zgodilo v noči med enajstim in dvanajstim majem,« je pristavil Schmidt.

Drugič... Smrt je vsekakor posledica potopitve. Videli ste tudi rdečkasto peno iz finih mehurčkov pred ustmi in nosom. Podpluta kri na obrazu in sledovi zadavljenja so zelo verjetno predhodniki smrti. Toda voda je izprala vsako sled pronicanja krvi skozi kožo. Toda tega ne morem točno trditi. Zdi se mi, da to ni posebne važnosti, kajti grdo ravnanje z osebo ni moglo povzročiti smrti. Toda morebiti je zmanjšalo odporno silo in skrajšalo smrtni boj utopljenca. Odrgnjena koža na spodnji strani prstov, blato in pesek za nohtmi, kar najdemo skoraj vedno pri utopljencih, ki se skušajo v plitvi vodi obdržati na dnu, dokazuje... A to je le domneva.

»Torej pustimo to,« je zagodrnjal Schmidt. »To je prazno besedičenje. Nekdo ga je pobil in nato potopil. To je vse.«

»Ali pa se je sam utopil, ko so ga preveč pretepli,« je popravil Heim. »Na žalost se ni tista gotovost, ki bi jo mi radi dobili. Nadaljujmo.«

Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič Izdajatelj: inž. Jože Sodja Urednik: Viktor Cenčič